N Nr. 22

2. NOVEMBERNUMMER 1941

Belgia 2 fr. / Bulgaria 8 lewa / Danmark 50 øre / Finnland 4.50 mk. / Frankrike 4 fr. / Hellas 10 drs. / Iran 3 rial / Italia 2 lire / Kroatia 5 Kuna / Luxemburg 25 Pf. / Nederland 20 cents / Norge 45 øre / Portugal 2.— esc. / Romania 16 lei / Serbia 5 Dinar / Sverige 53 øre / Sveits 45 cents / Slovakia 2.50 kr. / Spania 1.50 ps. / Tyrkia 12 piaster / Ungarn 36 fillér

Signal

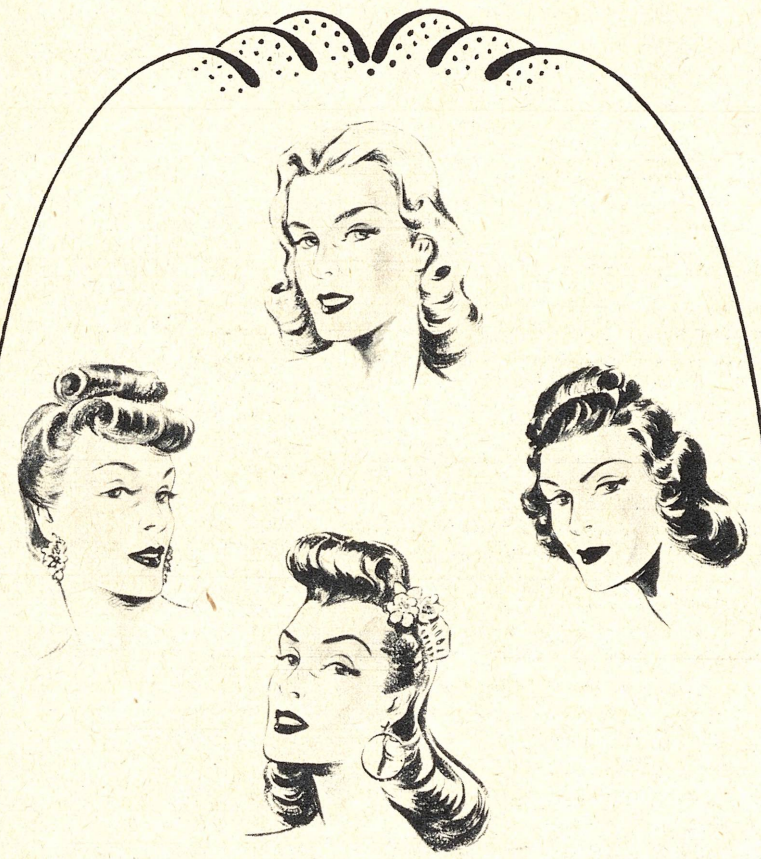
Universitetsbiblioteket i Tromsø

Seier!

En tysk antitankkanons mannskap har igjen ødelagt en sovjetpanservogn. Jublende strekker soldatene armene i været. De har vært med på avgjørelsen i Europas østlige hjørne

Foto: (PK) krigskorrespondent Hähle

I hele Europa kjenner man

K H A S A N A

I hele Europa setter man pris på

K H A S A N A

KHASANA
DULMIN
PERI

og alle de andre KHASANA-preparatene har opnådd sitt gode ry utelukkende på grunn av sin kvalitet, som alltid er den samme. Derfor borger navnet alene for kvalitet. Derfor bringer KHASANA alltid godt resultat.

KHASANA
K

Forhandler:
MIDELFART & CO. A/S.
OSLO - Rosenkrantzgaten 3.

Signal

Av innholdet i 2. novembernummer

SIDE

Fra den avgjørende kamp mot Sovjetunionen

Ringen om Leningrad
PK-krigskorrespondent Hubmann deltok i inneslutningen av den største sovjetiske havneby 6

Slik ser sovjetsoldaten verden
„Signal" besøker en fangeleir og skildrer dens beboere 8

Ruiner, så langt øiet skuer
En rystende billedreportasje fra det store Kijev-slag 11

Den enkelte mann avgjør
De „siste hundre meters" hemmelighet i omringningsslagene 14

Fra kampen mot England

Sjøkrigen mot England — annerledes enn 1914-18
Korvettkaptein Ambrosius påviser hvorfor England også denne gang vil tape slaget i Atlanterhavet 4

Fra krigen i Afrika

Såret foran Tobruk
Kanonér Ubbe oplever kvinnens kameratskap under krigen 16

Sne og sand — men den samme sol
Mellem Bardia og Narvik spenner buen av en felles skjebne sig 24

EUROPA

Vidunderull fra retorten
Kjemikeren dr. Karlson skildrer den „syntetiske silkeorm"s seierstog. 41

Fra Tyskland

Improvisasjoner over et tema
En ukjents overraskende seier i konkurransen på det berømte Bruckner-orgel 28

„Som i fredstid"
„Signal"s leser tar del i et hesteveddeløp i Berlin 36

Frankrike

Frankrikes ungdom danser
Bilder som sprudler av liv, fra statsungdomsfesten i Melun 44

Sverige

Brennstoff i poser
Hvordan Stockholms sjåfører vet å hjelpe sig 30

Kroatia

Fessen er der igjen 23

ASIA

Et liv viet blomstene
Et lite kapitel om den japanske „blomsterstellings kunst" 38

Tiåringer tegner
To små japanere og et lappebarn åpenbarer en forbløffende farvesans. 40

„Signal"s novelle

De to brødre og „prinsen av Homburg"
En fortelling av Werner Klau med tegninger av K. F. P ust 26

Til underholdning og belæring

Den elektriske hurtigfyringskanon
Idag et utopi — i morgen en virkelighet? 20

Op og ned!
Heisen som psykologisk problem 32

Dessuten mange andre interessante og vakre farvefotos og bilder

„Signal"s neste utgave utkommer som spesialnummer i øket omfang.

COPYRIGHT 1941 BY DEUTSCHER VERLAG, BERLIN

Opstrakte hender også „derborte“

— men det er underkastelsens håpløse gestus. Langsmed veiene, hvor den seierrike tyske fremrykning foregår drar endeløse rekker av fangne sovjetsoldater — en fortapt millionhær

Foto:
Pk. krigskorrespondent
Friedrich

Korvettkaptein H. H. Ambrosius:

Sjøkrig mot England – annerledes enn i 1914-1918

Avgjørelsen i Atlanterhavsslaget avhenger av nye strategiske begivenheter

Likesom enhver krig mot sjømakten England i første rekke er sjøkrig, så vil også seier eller nederlag i den nuværende krig avhenge av utgangen av slaget i Atlanterhavet. Dette slag, som får sin tvangsmessige fortsettelse og komplettering i kampene om de britiske øier og de oversjøiske britiske støttepunkter, er idag i full gang. Når felttoget i øst er avsluttet, vil slaget i Atlanterhavet fullstendig bestemme krigens „ansikt", da den verdenshistoriske avgjørende kamp mellem Tyskland og England vil føres til ende der. Men også dette slag, det største og vanskeligste av alle slag i krigen, vil Tyskland vinne — en visshet som vi kommer til ikke minst ut fra erkjennelsen av den nuværende sjøstrategiske stilling men også ut fra bedømmelsen av de nuværende og fremtidige utfallsutsikter for begge siders sjøstrategiske ledelse.

Englands sjøstrategiske stilling

Hva fremfor alt Englands sjøstrategiske stilling angår, så er denne vesentlig blitt forverret med henblikk på en krig mot en kontinentalmakt. Hvis englenderne har trodd å kunne føre denne krigen efter resepten fra verdenskrigen ved en risikoløs og forholdsvis ublodig fjernblokade, og samtidig i lengden å kunne beskytte sin egen oversjøiske trafikk i tilstrekkelig omfang, så er de dermed falt som offer for en skjebnessvanger illusjon, som bare kan forklares ut fra deres mangel på evne til å erkjenne forandringen av hele verdens stilling på det åndelige, verdenspolitiske og forsvarsgeografiske område.

I virkeligheten er det engelske moderlands sjøstrategiske stilling blitt sterkt forverret på grunn av den siste tids våpenutvikling. Mens England tidligere kunde innskrenke sig til å beskjeftige sig med gjennemføringen av en fjernblokade og utsendelsen av en ekspedisjonshær på Kontinentet, og det britiske moderland av denne grunn neppe fikk føle krigens følger, har England idag — som en forsvarsgeografisk bestanddel av Europa — i stor utstrekning satt over styr fordelene ved sin øistilling. Farvannene om England er blitt til en bestanddel av det europeiske fastlands kystforposter. De engelske havner og rustningssentraler ligger innenfor det tyske luftvåpens aksjonsradius. Øien selv befinner sig i stadig invasjonsfare.

Tilsvarende er også den engelske flåtes sjøstrategiske betydning blitt forverret. Denne er idag utsatt for fare i alle øiens støttepunkter ved angrepene fra det tyske luftvåpen. Den må splitte sine krefter til å beskytte Englands oversjøiske posisjoner og sjøforbindelser uten å kunne hindre det dødelige tonnasjetap, som de tyske handelsdestroyere gir den engelske handelsflåte.

De britiske innkretsningsplaner

Ut fra denne ugunstige stilling forsøker nå britene — tro mot sin verdenskrigspraksis — ved avskjæring å bringe Tyskland til å bruke op sine krefter og reserver. Dette mål håper de nå å opnå ved en tredobbelt innkretsning, idet de forsøker å omgi Tyskland med en kontinental, en oseansk og en global ring. Enhver av disse innkretsningsfronter har England imidlertid bygget op for sent til å kunne håpe på å bringe den tyske kraft ennå idag til å bukke under. For i mellemtiden har Tyskland gjort sig immun mot enhver innkretsning på politisk, militært og økonomisk område.

Først den kontinentale ring: den skulde lages av de kontinentalmakter som er gruppert om Tyskland, mens England håpet å kunne innskrenke sig til å ta sig av understøttelsen av dem med mindre troppekontingenter, avsperringen av Nordsjø-utløpene og også på gjennemføringen av luftangrepene mot det tyske innland. England har med denne innkretsning opnådd nettop det motsatte av sitt mål. De tyske hærer har slått det ene efter det andre av hjelpefolkene. Det europeiske fastlands kyster har England tapt, ikke bare som strategiske utgangsposisjoner for et kontinentalangrep mot Tyskland, men disse danner omvendt den kontinentale del av ringen om England, som blir sluttet mot sjøen ved den tyske blokade.

Til den andre av England forsøkte oseanske innkretsning av Tyskland: også med den har britene opnådd det motsatte av sitt tilsiktede mål. Jo lenger krigen varer, blir Tyskland i desto mer vidtgående omfang ufølsom overfor avsnøringen av sin sjøimport. Virkningen av fireårsplanen og den økonomiske ordning av de land som er besatt av Tyskland er idag allerede så langt fremskredent at Atlanterhavsforbindelsene ikke mer er av krigsviktig betydning for Tyskland. England derimot vil jo lenger krigen varer — bli stadig mer avskåret fra verdens råstoffkilder og tape sine verdensmarkeder.

Til slutt Tysklands globale innkretsning: med den forsøker England å trekke de fremmede kontinenter Asia, Afrika og Amerika inn i en mot Tyskland rettet verdensfront. Men også denne plan er dømt til å mislykkes, for Tyskland kan gi avkall på handelsutvekslingen med disse kontinenter så lenge krigen varer. På den annen side kan det aldri betvinges ved mobilisering av disse kontinenters krefter og angrep. Jo sterkere England imidlertid tar disse makters — særlig da Amerikas — hjelp i bruk, desto mer vil det komme inn i en avhengighet til dem. Således kan Tysklands avskjæring fra disse fremmede kontinenter og opgjøret med de krefter fra disse områder, som er satt inn til beskyttelse av de britiske støttepunkter og sjøforbindelser, vel forlenge krigen, men i lengden bare svekke Englands maktpolitiske stilling i verden.

Den britiske sjø- og luftstyrkes innsats

I rammen av disse innkretsningsplaner må de britiske sjø- og luftstridskrefters innsats bedømmes. De kjemper en hård, men i lengden håpløs kamp. For når den øverste statsledelses strategiske planer er basert på en mangelfull bedømmelse av den egne og fiendtlige krigsstilling og kampkraft, kan heller ikke den beste anvendelse av stridskreftene føre til opnåelse av det strategiske krigsmål. En politisk-strategisk feilspekulasjon kan ikke utlignes ved noen militær ytelse.

„Sjøkrig mot England"

Hva nå den britiske økonomiske krig mot Tyskland angår, så er det idag allerede tydelig at England aldri vil kunne opnå sitt krigsmål — å bryte den tyske motstandskraft ved å avskjære Tyskland fra den oversjøiske forbindelse — på grunn av den autarke tysk-europeiske krigsøkonomi. I krigsårene 1914—1918 ventet Tyskland forgjeves på det krigsavgjørende sjøslag, som den engelske flåte kunde unndra sig fordi de sjøstrategiske posisjoner, ut fra hvilke England gjennemførte sin fjernblokade, overhodet ikke ble angrepet av Tyskland. I denne krigen har Tyskland ved sine krigsøkonomiske forholdsregler og sine felttog gjort den britiske blokade virkningsløs på Kontinentet — og dermed beredt den britiske krigsflåte et indirekte nederlag.

Også i den strategiske defensiv befinner England sig i en håpløs situasjon. For det besitter ingen maktmidler til i lengden å forhindre at den tyske motblokade efterhånden bringer dets oversjøiske trafikk til å bukke under. I krigsårene 1914—1918 formådde den britiske flåte å opretholde den krigsnødvendige oversjøiske trafikk fra og til moderlandet, fordi den tyske flåte innskrenket sig til den nære operasjonsbasis på den tyske Nordsjøkyst og det tyske luftvåpen ikke kunde gripe virkningsfullt inn i sjøkrigen. Idag, hvor de tyske sjø- og luftstridskrefter kan operere mot de britiske forsterkningsveier over Atlanterhavet ut fra alle de støttepunkter som er vendt mot England, og de engelske havner ligger innen det overlegne tyske luftvåpens aksjonsradius, er forutsetningene skapt for at den britiske krigsflåte heller ikke kan fylle sin opgave til beskyttelse og forsvar av den britiske øi eller de livs- og krigsviktige tilførsler.

Det britiske luftvåpens innsats kan heller ikke bedømmes på noen annen måte. Dets nattangrep på Tyskland og de av Tyskland besatte land er forsøket på en avlastningsoffensiv for den truede britiske posisjon i Atlanterhavsslaget. Men det vil ikke lykkes den engelske ledelse å opnå en virksom erstatning for de uteblivende resultater i den britiske økonomikrigsledelse eller en virksom avtagen av den tyske handelskrigsledelses tiltagende hell. Hvor flåten svikter som hovedvåpen, kan luftvåpnet ikke skape noen avgjørende utligning. Ikke minst da den britiske luftoffensiv i første linje ikke er rettet mot den tyske rustningsindustri, men mot den tyske sivilbefolkning. Heller ikke det britiske luftvåpens innsats vil derfor formå å forbedre Englands sjøstrategiske stilling og dets utsikter til å vinne i Atlanterhavsslaget på noen avgjørende måte.

Tysklands sjøstrategiske stilling

Et ganske annerledes bilde gir i motsetning til dette Tysklands sjøstrategiske stilling, som har forbedret sig vesentlig i forhold til 1918. Også i begynnelsen av denne krigen var den tyske flåte innestengt i Nordsjøens „våte trekant", mens England behersket portene til Atlanterhavet. Men da de kontinentale felttog førte til besettelse av hele den norske kyst, kanalkysten og de franske Atlanterhavskyster, kom Tyskland i besittelse av Atlanterhavsstøttepunkter og dermed i gunstige sjøstrategiske utgangsposisjoner for innsatsen av sine stridskrefter i Atlanterhavsslaget. Vel er utnyttingen av disse Atlanterhavsstøttepunkter idag ennå meget begrenset som følge av de ringe flåtestridskrefter som står til Tysklands disposisjon, men allikevel har deres besittelse mangedoblet verdien av de forhåndenværende stridskrefter på grunn av avkorting av fremmarsjveiene til operasjonsområdet. Forøvrig er disse støttepunkters betydning å se deri at de vidtgående muliggjør for den tyske ledelse å nytte den økede våpenvirkning av nyere sjøkampmidler. Men denne våpenvirkning gir utslaget for Tyskland såvel i land- og luftkrigen som i sjøkrigen — som det krigsparti som kjemper i offensiven. Det gjelder særlig med henblikk på styrken av de moderne kystforpostvåpen, som muliggjør en betraktelig mer fullstendig overvåking og beherskelse av det sjøområde som ligger foran de fiendtlige kyster, enn det tidligere var tilfelle. Det slår også til med hensyn til den ved overgang til oljefyring inntrådte økning av skibenes hastighet og aksjonsradius, hvorved det har vist sig betraktelig større muligheter for deres innsats i handelskrigen. Til slutt skal det også pekes på betydningen av innsatsen av luftvåpnets opklarings- og fjernkampforband, som et ekstra opklarings- og kampmiddel for ledelsen av sjøhandelskrigen. Tilstedeværelsen av disse må virke som et særlig avgjørende aktivum i den tyske handelskrigsledelse.

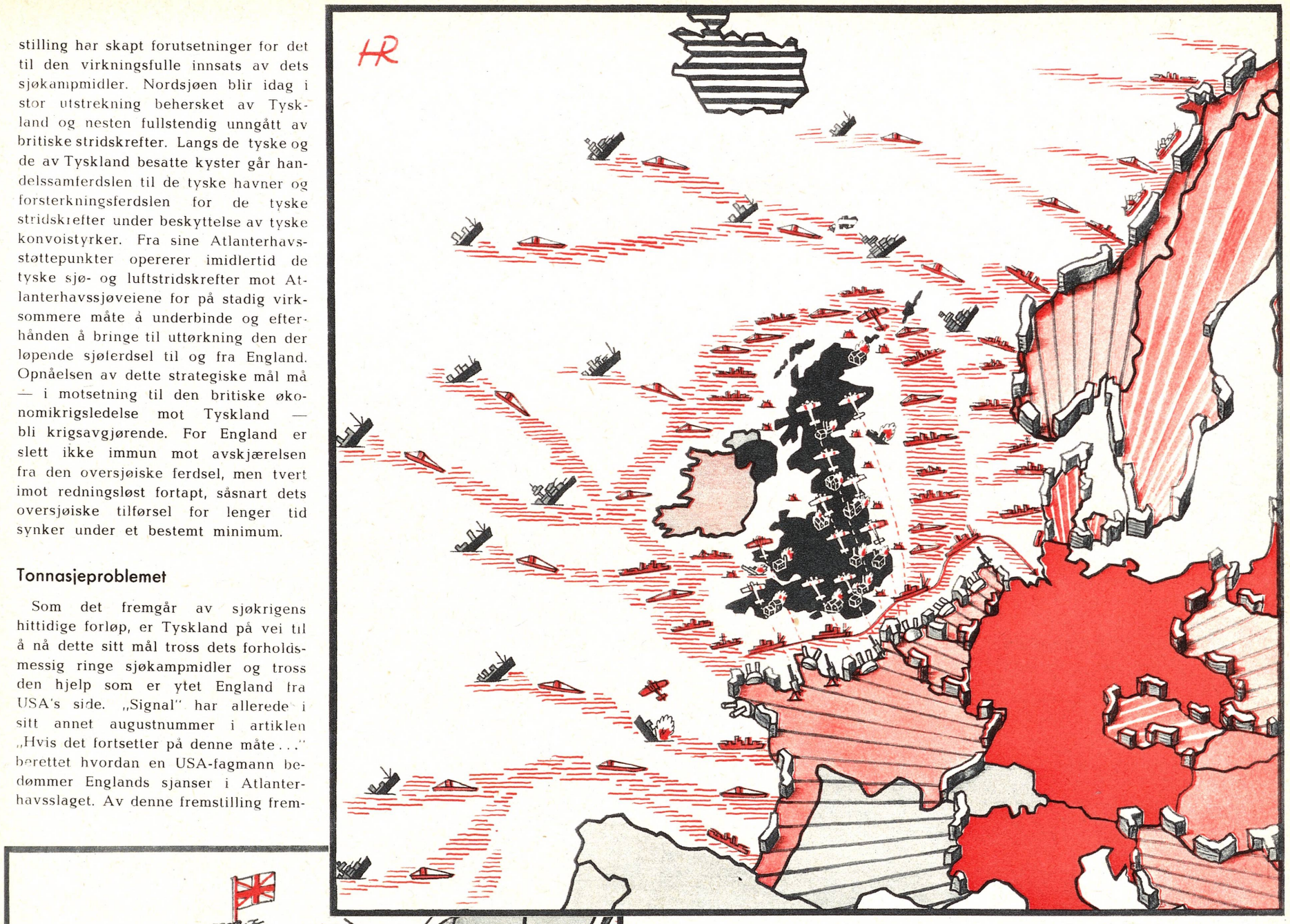
Avgjørende ved alt dette blir det at forbedringen av Tysklands sjøstrategiske

stilling har skapt forutsetninger for det til den virkningsfulle innsats av dets sjøkampmidler. Nordsjøen blir idag i stor utstrekning behersket av Tyskland og nesten fullstendig unngått av britiske stridskrefter. Langs de tyske og de av Tyskland besatte kyster går handelssamferdslen til de tyske havner og forsterkningsferdslen for de tyske stridskrefter under beskyttelse av tyske konvoistyrker. Fra sine Atlanterhavsstøttepunkter opererer imidlertid de tyske sjø- og luftstridskrefter mot Atlanterhavssjøveiene for på stadig virksommere måte å underbinde og efterhånden å bringe til uttørkning den der løpende sjøferdsel til og fra England. Opnåelsen av dette strategiske mål må — i motsetning til den britiske økonomikrigsledelse mot Tyskland — bli krigsavgjørende. For England er slett ikke immun mot avskjærelsen fra den oversjøiske ferdsel, men tvert imot redningsløst fortapt, såsnart dets oversjøiske tilførsel for lenger tid synker under et bestemt minimum.

Tonnasjeproblemet

Som det fremgår av sjøkrigens hittidige forløp, er Tyskland på vei til å nå dette sitt mål tross dets forholdsmessig ringe sjøkampmidler og tross den hjelp som er ytet England fra USA's side. „Signal" har allerede i sitt annet augustnummer i artiklen „Hvis det fortsetter på denne måte . . ." berettet hvordan en USA-fagmann bedømmer Englands sjanser i Atlanterhavsslaget. Av denne fremstilling fremgikk det at kappløpet mellem de britiske tapssiffer og de britisk-amerikanske nybyggingssiffer til slutt vil vinnes av Tyskland Selv USA's marineminister Knox måtte den 30. juni 1941 erklære at det for tiden senkes tre ganger så meget britisk skibsrum som England kan bygge, og to ganger så meget som den engelsk-amerikanske skibsbygging kan prestere.

Nå forsøker den britiske propaganda riktignok å gjøre sig den britiske masses mangel på bedømmelse nyttig, under henvisning til forløpet av sjøkrigen 1914—18 med en forandring i stillingen til Englands gunst ved lengre krigsvarighet. Men også denne spekulasjon med faktoren „tid" mangler enhver tilforlatelig begrunnelse. Den samlede tilvekst ved nybygging på engelske og amerikanske verft såvel som ved å gripe tilbake til stille reserver i nøitral tonnasje, kan man anslå til 2 millioner brt. for året 1941, for 1942 til 4—5 millioner. Stiller man overfor dette at senkningssifferet bare i første halvår 1941 løper op i 4 millioner brt., at USA efter sine egne opgaver har et ekstra behov på 2½ million brt., og at ikke bare engelske og amerikanske handelsskib, men også tyske og italienske ubåter bygges, så kan man ut fra det bare slutte dette ene, nemlig at senkningstallene også i fremtiden vil komme til å ligge langt over nybyggingssifrene. Således må den langsomme avtagning av brukbar tonnasje tvangsmessig drive England mot det katastrofale punkt, hvor det allerede i verdenskrigen umiddeltbart sto under de dengang betydelig mer gunstige betingelser.

De nye strategiske situasjoner for avgjørelsen av sjøkrigen mot England. *Det lille kartet til venstre viser situasjonen i verdenskrigen 1914—1918. Den engelske øi og Atlanterhavet lå bak den ring som var trukket om Tyskland både til sjøs og til lands. Den tyske flåte var innesluttet i Nordsjøens „våte trekant", mens England behersket portene til Atlanterhavet. Idag er det annerledes. Vårt store kart anskueliggjør den fullstendig forandrete situasjon. Tysklands u-båter, krigskib, fly og kanoner forføier over en operasjonsbasis som uten avbrytelser strekker sig fra Norges nordligste punkt helt ned til den franske Atlanterhavskyst. Således ligger den engelske øi og Atlanterhavet fullstendig innenfor de tyske våpens rekkevidde*

Karttegninger: R. Heinisch

Så skal det altså fastslåes at forholdene i sjøkrigen har forandret sig grunnleggende til Tysklands fordel sammenlignet med krigsårene 1914/18. Mens England på grunn av den samlede sjøstrategiske stilling ikke mer har den alleringeste sjanse til å svekke den tyske motstandskraft avgjørende og heller aldri kan opnå dette ved den isolerte innsats av sitt luftvåpen, er Tyskland kommet i den stilling ved forbedring av sine sjøstrategiske utgangsposisjoner at de kan sette sine sjø- og luftstridskrefter inn mot den engelske oversjøiske ferdsel, hvis underbinding tvangsmessig må føre til å knekke den engelske motstandskraft. Det kan skje med kortere eller lengre frist, men det vil komme til å skje.

Krigsopviglerne i USA påstår mot bedre viten def motsatte, fordi USA's politiske mål består i om mulig fullstendig å utpine imperiet for så lettere å arve det og samtidig forhindre en kompromissløs tysk seier. Når derimot de britiske statsmenn påstår det motsatte, så er det bare fordi ikke har noe annet valg eller fordi de åpenbart ennå stadig med beundringsverdig trosforstokkethet er overbevist om at tiden til slutt alikevel arbeider for dem og at krigsutgangen 1918 vil gjenta sig. I virkeligheten ligger deres nuværende motstandskraft i at de ikke forstår tidens åndelig-politiske situasjon og den derav kommende forandring også i de strategiske hendelser, og dermed er også deres tragiske skjebne begrunnet. Da de ikke er blitt overbevist av de tyske advarsler, vil det tyske sverd måtte belære dem. Man kan nå engang ikke mestre noen fullstendig forandret stilling med en resept på seier — om den nokså ofte har hevdet sig.

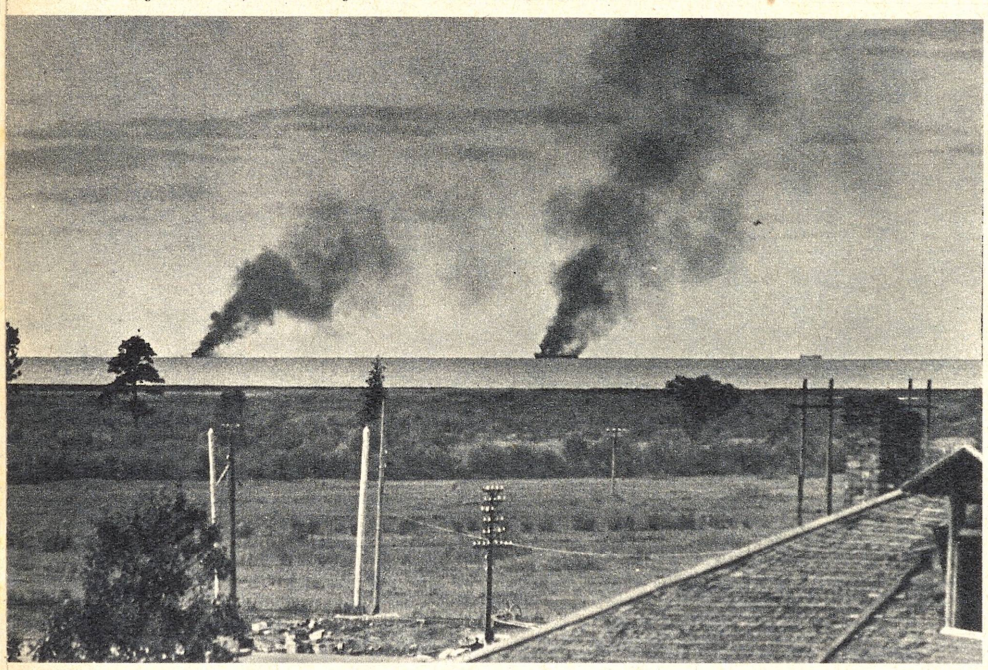
I mellemtiden vil slaget i Atlanterhavet ta den vending som allerede er klart optrukket i de to siste års krigshendelser, som i alt viser den motsatte tendens av krigsforløpet fra 1914/18 Hvis en makt idag er Tysklands forbundsfelle, så er det tiden. De britiske anstrengelser og de amerikanske hjelpeytelser vil kanskje kunne forlenge krigen, men de kan ikke stanse skjebnens gang, som med ubønnhørlig riktighet lar England overvunnet tre tilbake fra alle krigsskueplasser, hvor det stiller til kamp, ikke annerledes i slaget i Atlanterhavet enn på Kontinentets slagmarker.

Ringen om Leningrad

PK. Krigskorrespondent Hanns Hubmann, som deltok i fremmarsjen mot Leningrad, viser her noen utsnitt av ringen som omslutter den største sovjetiske havneby

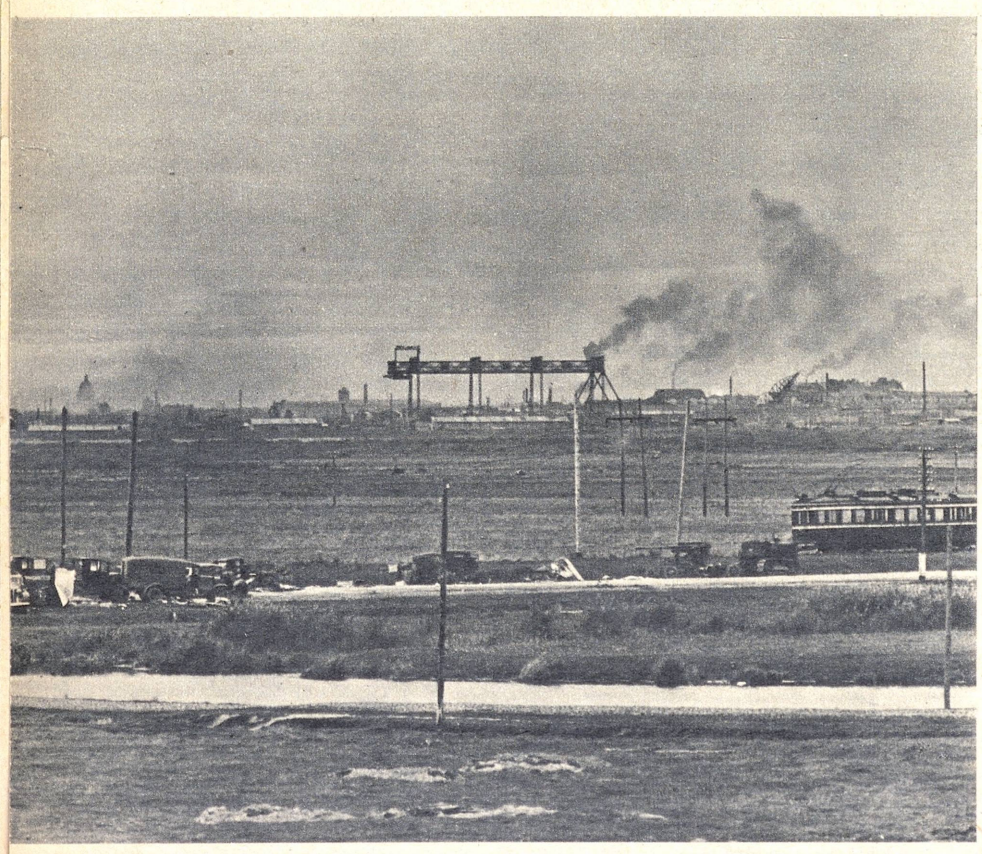
Kronstadt under ild fra tyske fjernkampbatterier. *Den mektige sjøfestning, 30 km. fra Leningrad, er den siste og sterkest utbygde sovjetiske krigshavn i Østersjøen og har gjennem sin nøkkelstilling foran Leningrad en høi strategisk betydning for sovjetrusserne. Krigskorrespondenten fastholdt fra Peterhof med teleobjektivet et av de tyske angrep på befestningene, verftene og dokkanleggene i Kronstadt og den sovjetiske krigsmarines enheter, som søker tilflukt i øiens bukter*

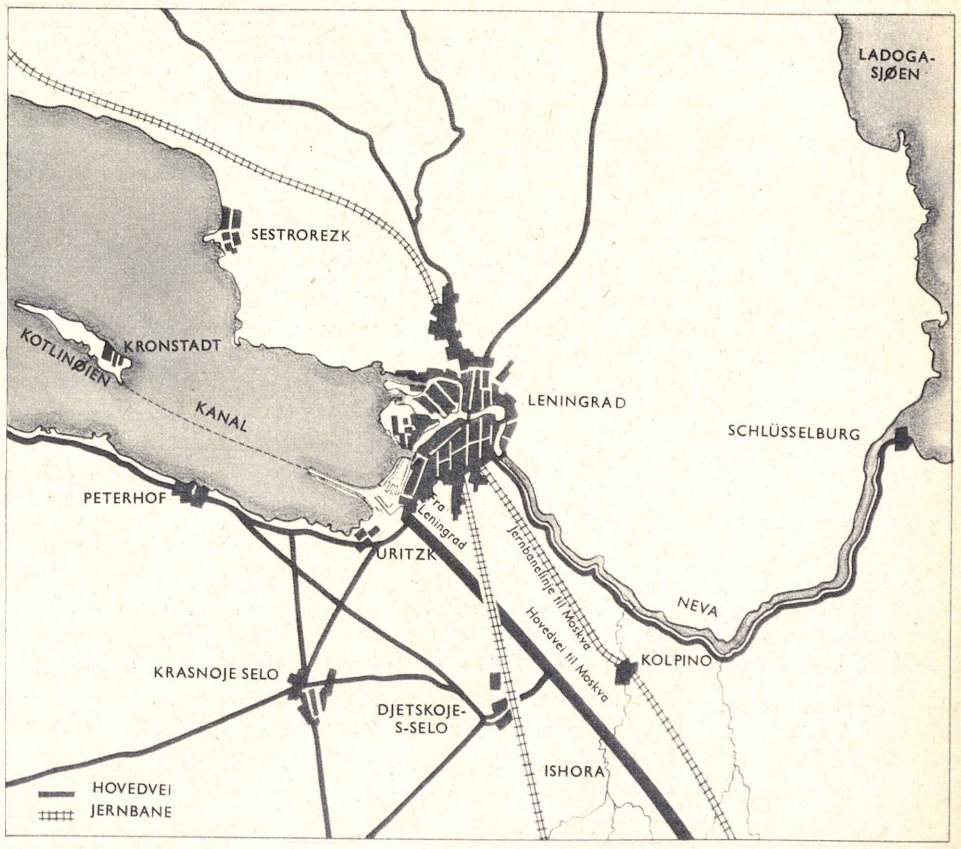
Sovjetisk damper i flammer. *På den smale sjøvei forsøkte sovjetrusserne å bryte igjennem ringen om Leningrad og tilføre den omringede by levnetsmidler. På melding fra tyske opklaringsfly, som i rett tid fikk øie på dette foretagende, setter tyske stukas skibene i brann. Fotoet ble tatt fra landsbyen Uritzk*

Den siste vei fra Moskva til Leningrad *er i tysk hånd etter de tyske troppers hurtige fremstøt. Forgjeves forsøker det sovjetiske artilleri å stanse det tyske infanteris videre fremtrengen med hård ild*

Det innesluttede Leningrad fotografert fra en avstand på 4 km. *Fra de forreste tyske linjer ved landsbyen Uritzk kan silhuetten av den omringede by med Isaakskatedralen tydelig sees. Ennå ryker det fra skorstene i 2-millionerbyen. Men motorkjøretøiene og trikkene i forgrunnen ligger allerede i kampsonen*

Leningrads omegn. *Mens de tyske tropper kommer fra syd og legger en trang ring om byen, avsperrer de finske forband byen fra nord*

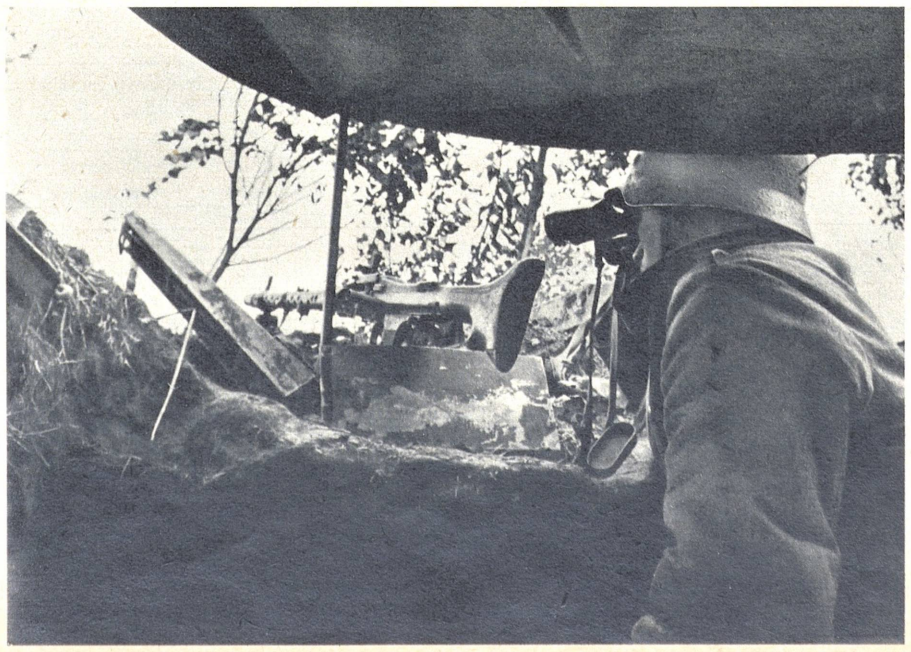
Schlüsselburg, porten mot Ladoga-sjøen. *Med Schlüsselburg, den gamle festning ved Neva, ble det fratatt sovjetrusserne den siste mulighet til å gjennemføre en forsyning av Leningrad ad sjøveien. Ringen er sluttet. Den tyske krigsflåne vaier allerede fra kirken, men sovjetrusserne forsøker ennå stadig å skyte byen i brann fra den annen side av Neva*

Ved elven Ishora *en bielv til Neva, hadde sovjetrusserne minelagt skråningene. Allikevel kunde de ikke hindre de tyske kolonner å komme over elven. Tyske minesøkere befrir terrenget for sprengstofflegemer og bruker til det lange stokker, da treminene ikke kan finnes ved hjelp av magnetiske søkeapparater*
Fotos: PK. krigskorrespondent Hubmann. Tegning: Seeland

På fremskutt post *ligger to tyske radiotelegrafister overfor den sterkt befestede sovjetiske fabrikkby Kolpino og gir meldingene fra forreste linje videre*

Med største opmerksomhet *forfølger den tyske utkikspost fra sitt skjulte jordhull alle fiendens bevegelser i Kolpinos utkant. Også av hans opmerksomhet avhenger styrken av den tyske ring om Leningrad*

WILLY BEER:

Slik ser sovjetsoldaten verden

„Signal" besøker en fangeleir for sovjetsoldater

Midt på den vidstrakte sletten, som er hårdstampet av tusener av føtter, står et rått tømret kors — uten utsmykning og slått sammen av to bøkestammer. Det streber høiere op mot himlen enn fangeleirens piggtråd-innhegninger, som er trukket rundt den nesten uoverskuelige slette. Det ønske som så motløst kom fra mangen fanges munn hørtes: igjen å høre Guds ord. Høit over fangeleiren velter det sig en tung støvsky. Hundrer har hvirvlet den op. Nå står de og nå kneler de, vendt mot det primitive bord, foran hvilket den ortodokse prest, som kom hit fra Generalguvernementet, holder feltgudstjeneste. Ingen fikk befaling eller ble opfordret til å komme. Men det mystiske trylleri over en lenge glemt eller til og med savnet oplevelse har igjen gjort hundrer av trette føtter villige. De fleste er ukrainer, som her igjen følte et tilknytningspunkt, som strakte sig tilbake til et liv, der i de siste tyve år syntes å ha vært forspilt.

Vi snakker med leirkommandanten og får høre at denne gudstjeneste var den første stund hvor menneskene i Sovjetarméen igjen viste virkelig evne til å leve op. Deres ansikter er vendt mot presten — fulle av spenning og ophisselse; for første gang synes den stive apati å løse den resignerte fraværenhet, med hvilken mange av disse bolsjevistiske soldater var gått inn i fangenskapets skjebne.

Vi ser listene, hvor hver enkelt av de ankomne fanger registreres. Men i rubrikken „religion" finner vi meget ofte bare en strek; og allikevel står nå ved denne gudstjenesten ikke bare de ukrainer, som har opgitt å være russisk-ortodokse, men også mange andre, som ved sitt signalement ikke gjorde eller ikke kunde gjøre noen anmerkning om sin religion. Ganske visst har en hel del ostentativt trukket sig tilbake til sine hytter, da man traff foranstaltninger til forberedelsen av gudstjenesten. Ingen kan vite om de dermed tok sikte på en politisk demonstrasjon, eller om det er den vanen som de har drevet årelang agitasjon for . . .?

Hva skjuler det sig bak „Sovjet-ansiktet"?

Det er altså de menneskene, som har hjulpet til å opfylle Sovjetunionens kjempemessige rike. Ti-til tyvetusener er det foreløbig, som i denne leiren står som representanter for en fangearmé, der teller millioner. Møtet med mennesket selv skaper mer virkelighetstro bilder enn de paroler, ord, meninger, og utredninger som trenger ut over et lands grenser og ut i verden.

Så går vi gjennem disse hoper av mennesker, mens vi søker efter individuelle trekk og personlige kjennetegn. Vi er på spor efter følelser, som vel må foregå blant disse menneskene. Ganske visst kan ingen si: her sto „russere". Under deres feltluer, som ingen av dem bærer med smak, skjuler det sig Sovjetrikets mangfoldige nasjoner. Bak det eneste felles kjennemerke, hammer- og sigdsymbolet som er inngravert på knappene, slår hjertet i brystet på georgiere, ukrainer, kirgiser, tatarer, mongoler, uzbeker og to dusin andre folkestammer. Naturen har ikke latt sig undertrykke. Umiskjennelig bærer alle disse unge og gamle menn tegnet på sin rase i ansiktet, og hos de fleste av dem er bevisstheten om forskjellen likeoverfor sidemannen særlig våken. Til å begynne med, da de kom, løp de alle om hverandre, slik som de var drevet sammen av raseignoreringen fra Moskva. Men nå er de avdelingene, som har vært der en stund, allerede mer og mer satt sammen efter sine nasjonale særegenheter. Det farverike, hvirvlende virvar er opløst, og i tyve, tredve lettbygde trebrakker har tyve, tredve forskjellige folkeslag funnet sin plass — ofre for et politisk-militært system, som ikke ga akt på deres særegenheter. Sin nødtørftige utrustning deler de med hverandre, og de avmagrede legemer, som de viser frem for lægekontrollen, tyder på en elendig ernæring, som lægene, der allerede i verdenskrigen arbeidet på denne fronten, dengangen på langt nær kunde fastslå. Det er nettop middagstid, og i lange rekker står de foran hirsegrøten, som deres kokker har kokt i store kar. De slurper den ivrig i sig. Så trasker de igjen til brakkene.

Eventyret om kommisærene

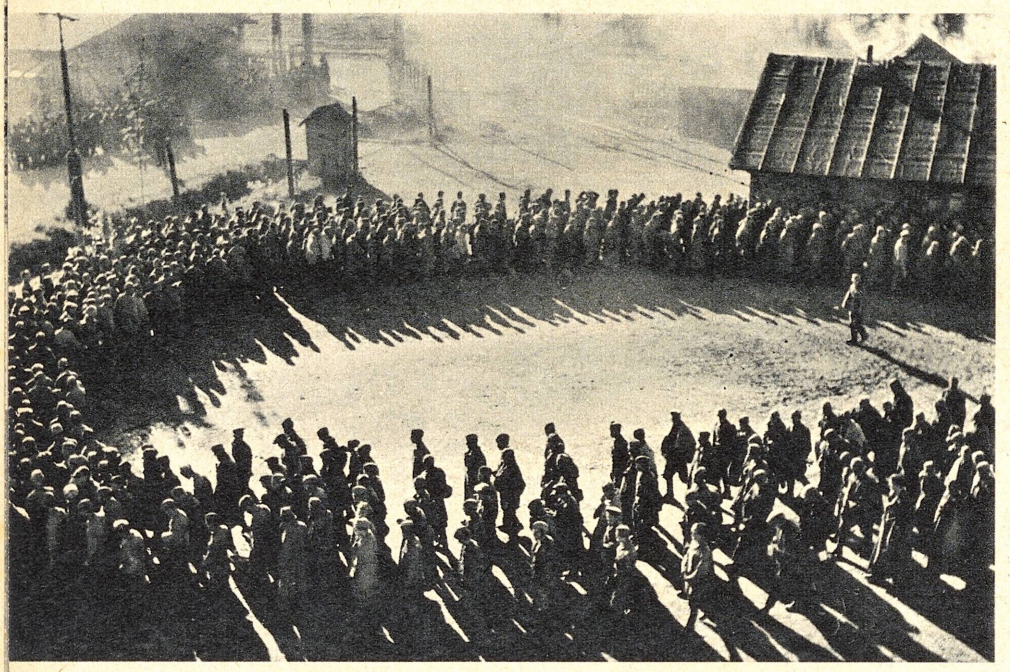
Ved leirens store inngangsport er det igjen ankommet et par hundre nye. Ansiktene er klebet sammen av svett og skitt. Sløv forventning, ennå stadig angsten for at alt nå er til ende, som man har sagt dem, og for at snart de skarpe skuddsalver fra en tysk infanterikommando vilde sette sluttstreken for deres liv, alt dette gjenspeiles i øinene deres. Vel er det like efter tilfangetagelsen meddelt dem at ingen vilde bli skutt, men tilhviskningene fra de politiske kommisærer, de inntrengende forsikringer om at de i tyskernes hånd er utlevert døden, er ennå for friskt i erindringen, til at de kan tro på den selfølgelige, humane behandling av fangene fra tyskernes side.

Den jødiske fange, en ung mann på vel tredve år, som alt har vært i denne leiren i fjorten dager, har det eneste opvakte ansikt i denne massen av bleke øine, som står her foran mottagelsesbarakken. Da han taler tysk, visste han snart å gjøre sig nyttig som tolk, og nå spør han kraftigere, mer befalende og mer utålmodig enn den tyske underoffiser, som er bøid over listen, enhver om navn, nasjonalitet, troppedel, alder og familieforhold. Hvor en tunge bare løsnes med vanskelighet, er han straks rede til å glemme sitt korte tolk-embede og vise en resolutt overlegenhet.

I andre avdelinger fant vi imidlertid jødiske fanger, som meget ugjerne medga til hvilken rase de hørte. Desto ivrigere var deres ukrainiske sidemenn til å gi oplysning om dem. „Ukrainiski" — dette ser ut til å være en trylleformel. Alle vilde gjerne være det. Det er som alt håp om den eneste gode utgang på deres skjebne har forskanset sig bak samhørigheten med dette folk. Dette håp er den eneste „eiendom" som finnes hos de fleste sovjetiske fanger. Vi ser flere, som er bøid over et arbeid foran hytten sin. En spiker er bøid og hamret til en kniv på en sten. Nå formes det under dyktige håndverkshender av et stykke tre skjeen, som man neste dag vil spise hirsegrøten med.

Ingen har brakt med noen brukbare gjenstander. Hvor mange føtter er ikke ennå innpakket i skitne filler, som holdes nødtørftig sammen med en hyssing, hvor mange andre river sig

Fortsettes side 16

Morgensolen kaller til nytt liv! *De fangne sovjetsoldater må hver morgen stille i sirkel på den store plassen i leiren. Langsomt befestes hos dem vissheten om at: denne appell er ikke avskjeden med livet, som deres kommisærer har påstått. Den tyske kommandant vil ikke noe annet enn få rede på deres riktige navn*

Godt brød for alle! *Fem mann deler hver dag et brød. Det er godt, ekte brød — og således ser den sovjetiske fange at tyskerne ikke bare har mat for sig selv, men også for den tilfangetatte motstander*

Fotos: SS-PK. krigskorrespondent Baumann

De flyktende bolsjevikiske ødeleggelsestroppers arbeid i en by ved Dnjepr er snart tilendebrakt i all sin fryktelighet. Hus, kirker, forsyningslagrer, overheldt med olje og bensin, går op i flammer. Tilintetgjørelsen griper om sig med rasende fart. Flammehavet brer sig kilometervidt. Hus og tårn sees ennå bare som enkelte skygger mot en nattlig himmel av ild og røk . . . Da trenger tyske fortropper inn i den brennende by, går ennå samme natt over Dnjepr, mens pionérer bak dem slår en hjelpebro over elven i morgendemringen

Natt og dag

Få timer senere vender byens innvånere, som var flyktet inn i skogene, tilbake til sine tidligere hjem efter angstfylte dager. Ved siden av det fattigslige tog ruller som i en kjede av jern de tyske panservogner østover efter fienden

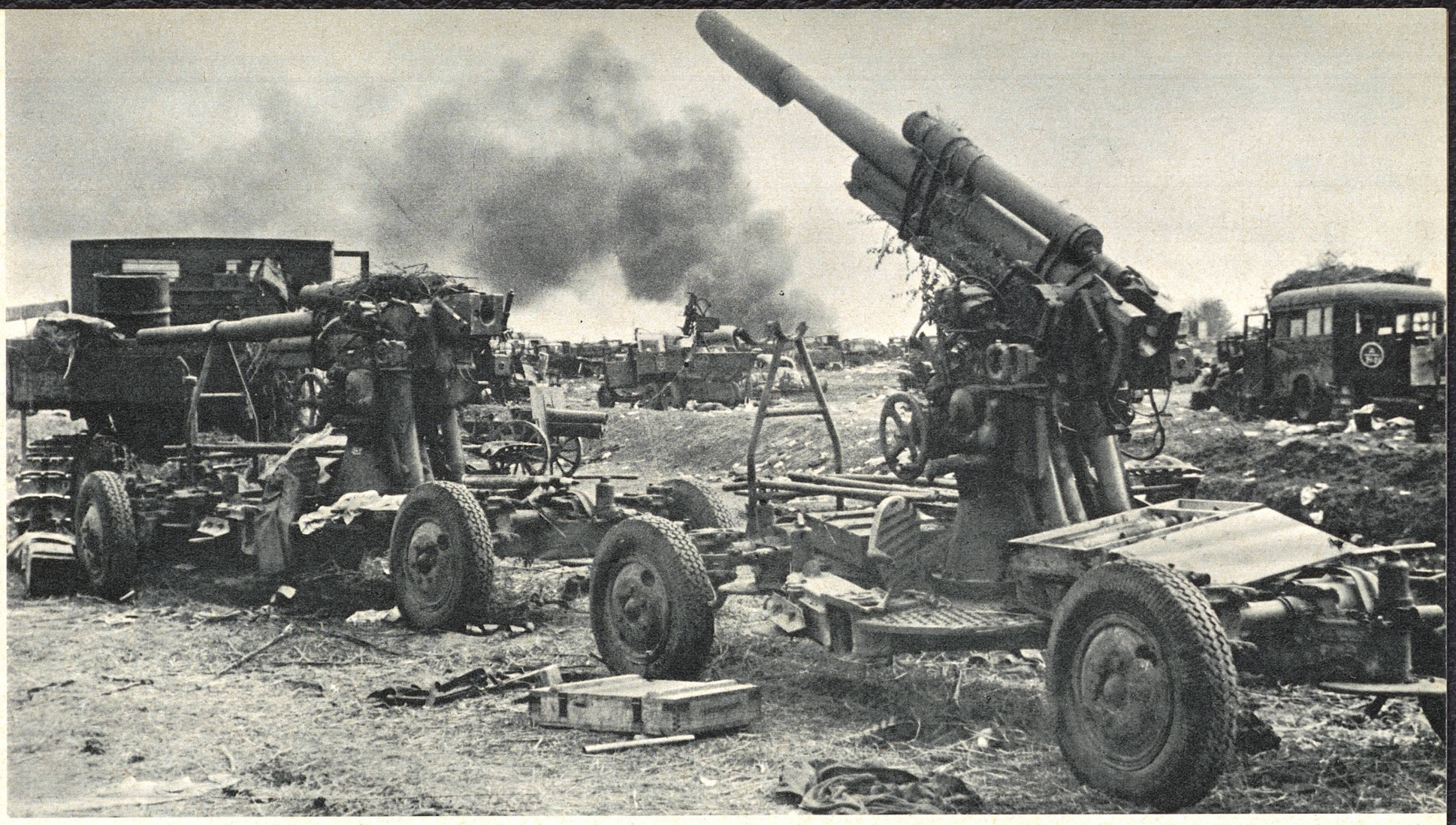
Fotos: Günter Greiner

Fjernvielse — 10 kilometer fra fienden

En kort høitidsstund bak fronten. Tausheten hviler over avdelingens tunge skyts. En ung korporal trer ut av kameratenes rekker. Avdelingskommandøren fullfører vielsen og bekrefter den høitidelige handling med et håndslag Foto: PK. krigskorrespondent Artur Grimm

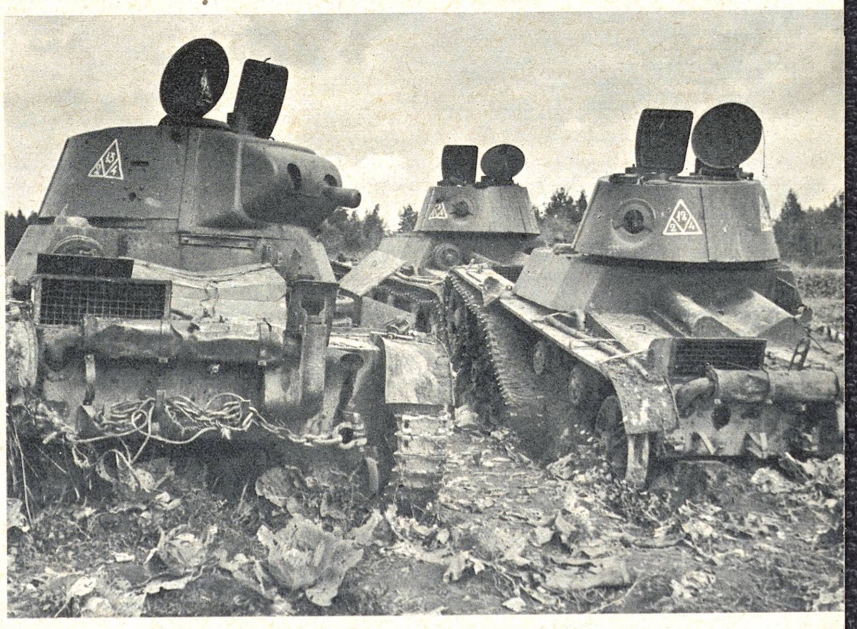
Et lite utsnitt av det kjempemessige bildet om ødeleggelsen. *Mengden på ødelagt og erobret materiell fra alle våpenarter i det store innkretsningsslag ved Kijev betyr en fryktelig svekkelse av den sovjetiske motstander. De uhyre tap kan heller ikke utbedres ved engelske og ameriskanske leveranser. Efter de første optellinger ble det i slaget alene erobret eller ødelagt 3 718 kanoner*

Ruiner, sålangt øiet rekker

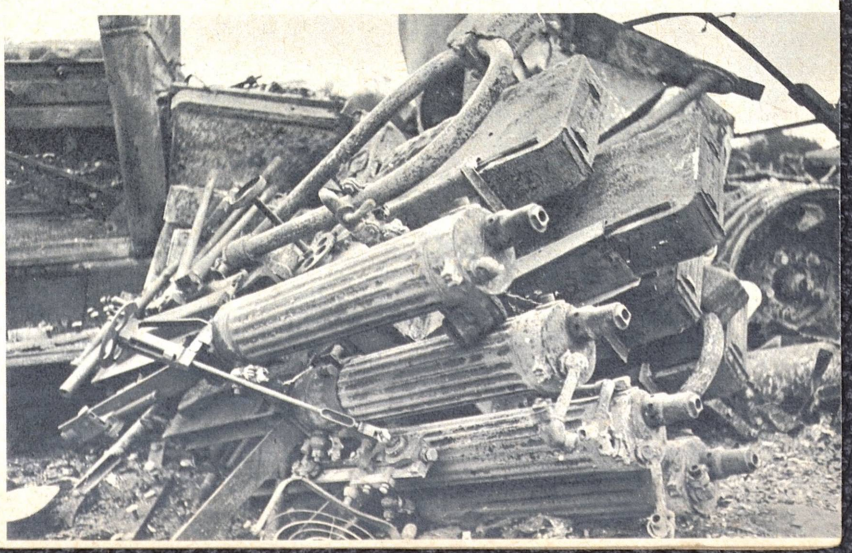
Efter det store ødeleggelsesslag øst for Kijev

I kaotisk virvar *ligger 15 000 sovjetiske motorkjøretøier i Kijev-gryten. Ved den tiltagende svikting av sovjet-industrien betyr dette tall en betydelig del av den sovjetiske årsproduksjon*

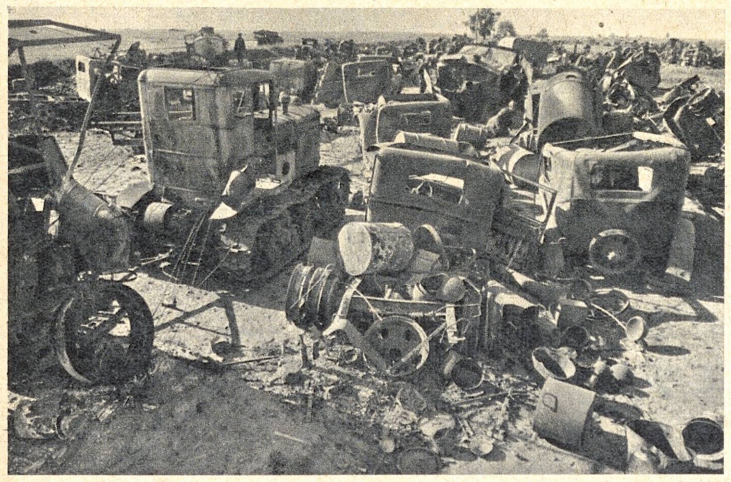

Panservogner i alle størrelser, *fra den lette 15-tonner til den tunge 52-tonns-kjempen førte sovjetrusserne i marken mot de tyske forband og — inn i ødeleggelsen. 884 panservogner ble ødelagt eller erobret*

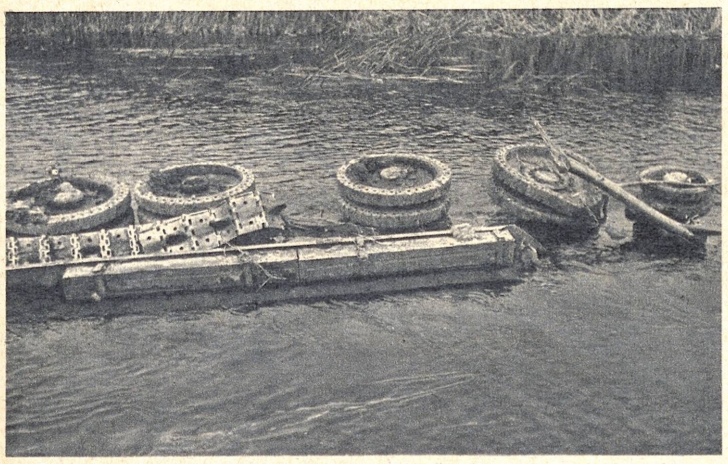

Umåtelige mengder av viktig krigsmateriell *dekker slagmarkene om Kijev. Også det sovjetiske firling-maskingevær måtte vike for de tyske våpens overlegenhet*

Tungt luftvernskyts og kampvogner *ble gjort kampudyktig ved et tysk panservogn-gjennembrudd gjennem de sovjetiske linjer*

Også stukaene hjalp til. *Tyngden av deres angrep forvandlet de sovjetiske vognparker til ruinhoper. Personbiler, lastebiler, traktorer og ammunisjonsbiler venter her på — senere å bli gjort til skrapjern*

De endte i sumpen. *I panisk flukt søkte mange Sovjetenheter å unnslippe sin ødeleggelse. Men hvor de unnslapp de tyske projektiler, ble terrenget skjebnessvangert for dem. Også denne panservognen endte som mange andre i sumpen*

I fullstendig oppløsning *står sovjetiske transportkolonner ved en elveovergang — som de eneste overlevende flakker herreløse hester omkring. I intimt samarbeid kunde her tyske stukas, panserforband og infanteriet forpurre fiendens forskjelligste forsøk på enkelte steder å bryte igjennem gryten — som stadig ble trangere*

Tallet på fangene *vokste fra time til time og nådde til slutt op i 665 000. Det er tallmessig den tyske hærs fredsstyrke før verdenskrigen eller styrken av den store arméen som Napoleon marsjerte ut med i 1812*

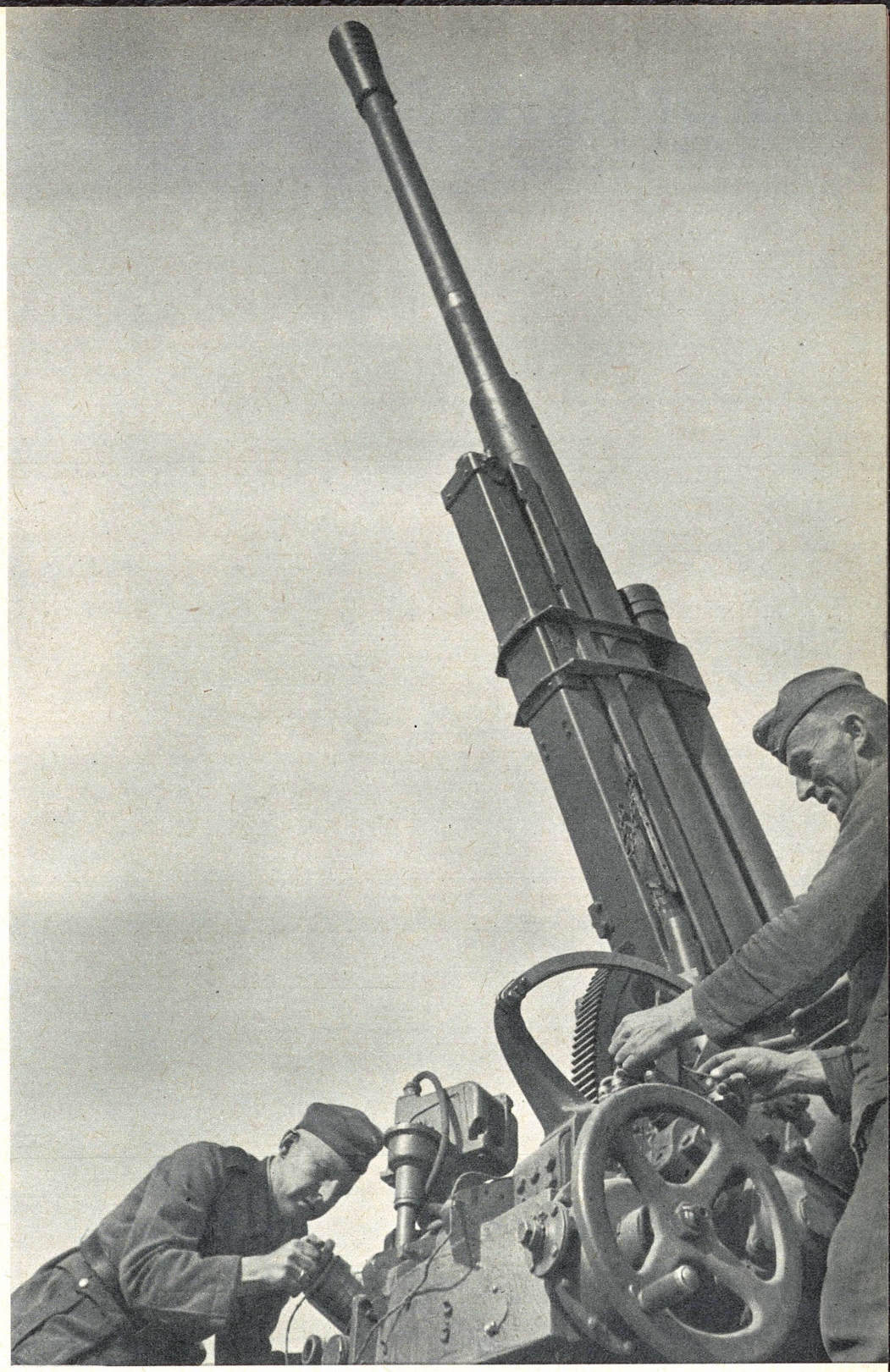

Foto :
PK. Krigskorrespondent Lassberg
PK. Krigskorrespondent Otto
PK. Krigskorrespondent Harschneck
SS-PK. Krigskorrespondent Hahn
PK. Krigskorrespondent Artur Grimm

To tyske panserjegere *undersøker med stor interesse en erobret sovjetisk luftvernkanon, som ikke mer kom til innsats. Det nøiaktigste kjennskap til de fiendtlige våpen, deres konstruksjon og kampstyrke bidrar til de tyske våpens suksess*

Sivilbefolkningen *ble husvilde på mange steder, fordi bolsjevikene på sitt tilbaketog ødela og brente op husene — et siste og hensiktsløst offer, som sovjetregimet forlangte*

. . . og alltid vil den enkelte manns presta-

Gjennem uker og måneder har den tyske forsvarsmakts overkommando kunnet berette om de tyske styrkers uopholdelige fremrykning i øst og om omringnings- og tilintetgjørelsesslagene som er enestående i sitt omfang. Hvem forestiller sig begynnelsen av slike slag, hvis utgang avgjør divisjoners, arméers og hærgruppers skjebne, som annet enn at veldige hærmasser tørner sammen? Synes det ikke nesten som om den enkelte manns innsats og prestasjon er forsvinnende eller blir betydningsløs i denne store kamp med innsats av alle våpen og kampmaskiner? Og allikevel: foran alt står den enkelte infanterist, står den enkelte manns prestasjon. Denne infanterist er riktignok idag i militær henseende bedre utrustet enn under verdenskrigen, for det moderne infanteri har idag maskingeværkompanienes tunge maskingeværer, skytterkompanienes maskingeværer, lette maskingeværer,

Bildet av slaget *har forandret sig avgjørende. Hvor der tidligere i kjempemessige materialslag ble kastet menneskemasser mot motstanderen, er det idag den enkelte mann som selvstendig tenkende og handlende går mot fienden. Forsiktig speidende beveger têten av en fortropp sig fremover i spredt skytterkjede. Ennå er der intet å se til fienden, men i hver senkning i terrenget, i hver treklynge kan de støte på motstanderen*

Før angrepet *drøfter bataljonskommandanten situasjonen med sine offiserer og gir sine vink og ordrer. Men ofte må den enkelte offiser så vel som den enkelte mann i det avgjørende øieblikk under slagets gang mestre situasjonen ved å handle på eget ansvar*

sjon være avgjørende!

tunge og lette infanterikanoner, tunge og lette granatkastere, antitankkanoner, sine egne efterretningsmidler, en egen rytteravdeling og sterk motorisering. Men selv den beste utrustning og de beste våpen må svikte dersom den mann som har dem ikke kan mestre dem fullt ut. Men selv den fullkomne beherskelse av våpnene må være parret med gode soldatermessige egenskaper, med selvstendig tenkning og handling forat den enkelte mann kan fylle sine opgaver. Og idag fyller han dem mer enn noen sinne. Når i øst en mangedobbelt overmakt forsøker et gjennembrudd gjennem de tyske linjer, da er det stadig den enkelte mann som med hell møter den bolsjevikiske menneskemasse. Når de store omklamringsslag begynner, da er det atter den enkelte mann eller en kjede av enkeltmenn som uforferdet og dristig møter motstanderen foran sine avdelinger og langsomt, men ubønnhørlig slutter ringen tettere og tettere om fienden. Og når da ofte det vanskeligste øieblikk kommer, kampen om de "siste hundre meter", da er det de samme menn som fester seiren til sine faner.

Særlige krav *stiller kampen om bebodde steder til infanteristene. Mellem hus, gårdsplasser og hekker må den enkelte mann, ofte helt henvist til sig selv, slå ned fiendens hårdnakkede motstand*

←——

Fotos:
PK-Krigskorrespondent Wals

1 : 2. *Nesten alltid står den tyske soldat i øst overfor en stor fiendtlig overmakt som han bare kan overvinne ved fremragende anvendelse av sine våpen og den mest vidtgående utnyttelse av terrenget. Også utryddelsen av det godt kamuflerte sovjetiske skytterrede forlanger hurtig og besluttsom handling*

Fortsatt fra side 8

Slik ser sovjetsoldaten verden

til blods på nesler og spisse stener! De allerferreste har begynt marsjen inn i fangenskapet med støvler eller halvveis brukbare sko. Selv deres brungrønne, krøllete uniformsjakker og benklær er i de sjeldneste tilfelle hele. I forgårs var det en stor sensasjon, fordi man fant en saks hos en nykommer — et tegn på usedvanlig komfort.

De vilde alle gjerne ha et ur

Heller ikke offiserene har noen komfort. De bor adskilt fra de menige. Men det er vanskelig for det europeisk øvete øie å finne dem uten hjelp. Ikke bare at de ørsmå distinksjoner på uniformene deres neppe er synlige — heller ikke disse mennene er bedre utrustet enn soldatene, som de har ført i den fanatiske kamp mot Europa Den middelaldrende kapteinen har bare stoffsko på benene, og han stirrer nettop udeltagende fremfor sig og drar den ene gulerot efter den andre op av jorden og stikker den i munnen. Han er ikke i humør til å gi oss noen vidløftig oplysning om hvilken stilling han hadde i sovjetarméens sanitetsvesen — som sivilist var han læge.

En annen kamerat av ham, en major i pionérgruppen, er mer pratsom. Han har et ønske: om man kunde skaffe ham et lite ur. Da de andre sovjetoffiserer hører det, snakker de alle i munnen på hverandre; alle har det samme ønske. Og da vi så senere møter en georgier, som har en gammel vekkeklokke hengende om halsen, hvor det ganske visst ikke finnes noe urverk mer, kan vi få bekreftet det samme som de tyske soldater kunde fastslå overalt i øst: ønsket om et eget lommeur er disse menneskers innerste lengsel efter vestens forfinte, presise sivilisasjon.

Man må huske hvor ofte verden hørte fra Sovjetunionens hovedstad at kampen mot analfabetismen var blitt drevet med godt resultat. Nå oplever vi at de tre offiserene, som er bønder, med møie kan dechiffrere overskriftene i en Moskva-avis og bare kan skrive litt mer enn sitt navn. De vilde forøvrig allesammen at deres koner og barn skulde få rede på deres skjebne, men de ber straks om for det første å unnlate å gi meddelelse, da man har truet dem med å deportere deres familier eller skyte dem, hvis de lot sig ta til fange.

Generalen med „kjensgjerningshungeren"

Også den generalen, der som generalstabssjef for en korpskommando falt i tyske hender i det sydlige frontavsnitt, og som nå er innkvartert i et eget rum i denne fangeleiren, har store betenkeligheter, da vi snakker med ham om muligheten for en meddelelse til hans frue og hans to døtre. Riften i hans uniformsjakke er sydd ordentlig sammen; og de røde opslag, hvor de gylne stjernene glimter, stikker sammen med de massive lærstøvlene, som han bærer, usannsynlig av fra de fangne meniges og offiserers forsømte og primitive utseende. Han begynte sin løpebane under tsardømmet og fikk flere ganger føle Kremls politiske lunefullhet ved hyppige avskjedigelser fra stillinger, men efter fiaskoen med Finnlandsfelttoget ble han igjen satt inn til troppsføring, som så mange andre gamle militære fagfolk. Naturligvis er han meget tilbakeholdende i alle sine svar, som han gir på gebrokkent tysk. Han er general i den bolsjevistiske armé, og derfor er hans militære måte å tenke på, som han stadig peker på, helt i overensstemmelse med de tankeganger, som bestemmer Sovjetunionens politiske karakter. Han snakker om det „evig revolusjonerende" beredskap, til hvilket Lenins og Stalins lære forplikter alle sovjetborgere, men han viker unna, når han skal si hvem dette beredskap konkret har rettet sig mot. I hans lille hus, som han bodde i — ca. 100 kilometer fra den tysk-sovjetiske grense — fant man et beskjedent bibliotek, som nesten utelukkende inneholdt militær faglitteratur. En tysk og to engelske romaner belyser denne høie offisers skjønlitterære interesser. Hans fotoalbum hadde mangen blekkflekk over hodet på flere uniformerte kamerater: det var de „likviderte". Når han snakker om dette, smiler han som en mann, for hvem denne tilstand av blodig utveksling av figurene er blitt et bittert, men selvfølgelig attributt til det daglige liv. Hans respekt for Tyskland er meget stor, skjønt han — som han medgir — som sine medborgere ikke var i stand til å gjøre sig op selv det mest beskjedne bilde om Riket. Det som sto i „Pravda" om Tyskland, har han lest, og han føier til at alt var helt annerledes skildret enn det han nå var kommet i berøring med. Nå vilde han gjerne lese en bok om Tyskland, en bok „bare med kjensgjerninger". Hans hunger efter objektivitet er meget stor.

Langsomt våkner de

Hvor meget mer er ikke denne hunger våknet hos de mange tusener, som takket være sin primitive livsførsel og sin avskårenhet fra det europeiske midtpunkt ikke engang er kommet til å tenke over det mulige og umulige i de offisielle forbannelser, som er blitt slynget ut fra Moskva over det „borgerlige Europa". Nå står, sitter og ligger de der, sønner av dette uendelige østlige vidstrakte rike, bevoktet av soldater, som langt derute i øst representerer et stykke av den menneskelige og moralske sinnelag, som er en selvfølgelighet i Europas midte og i hele Europa overhodet. Fangene begynner på så uendelig mange måter i denne lite forhåpningsfulle hverdag i leiren å spore hvor annerledes, hvor grenseløst annerledes livsmåten er i denne europeiske verdensdel, som man åndelig avsperret dem fra.

Klokken syv om morgenen traff det artillerist Ubbe. *Englenderne besvarte den tyske morgenhilsen med et 7,5 cm.s glatt lag, og Ubbe var ikke kommet i dekning i rett tid. Med nødforbindning om foten blir han allerede klokken 9 om morgenen løftet inn i flyet, som skal bringe ham til lasarettet*

Såret foran Tobruk...

Fotos: PK. krigskorrespondent Kenneweg

Det gis i øieblikket ikke mange sårede ved Tobruk," skriver vår korrespondent. „Den tyske soldat her kjenner sin motstander for godt. Han kjenner knepene hos de australske rekognoseringstropper, som foregir å vilde angripe fra venstre, men kommer fra høire. Han vet hvilke terrengstriper gjerne blir beskutt av englenderen, og artilleristene vet hvor lenge det varer, til fienden besvarer vår ild. Skyter han med 7.5, så hører man det på den lyse klangen i skuddene og har ennå god tid, før man må søke dekning. Omtrent 15 sekunder. Haubitsen er hurtigere. Man hører skuddet, og straks har man også hylingen av projektilet over sig. Da må man løpe. Soldatene her er gamle rever, som vet alt dette. Omsorgen for de sårede er i en stillingskrig som her naturligvis fremragende organisert. Tett bak englendernes skuddområde ligger lasarettteltene. De har alle innretninger for førstehjelp, har dobbelte og tredobbelte vegger, for å holde sandstormen ute. Ved siden av dem starter og lander flyene, som bringer de sårede til lasarettene i byene. De lægers navn, som er der, har god klang i Tyskland. Universitetsprofessorer er med der. Ved deres side står sykepleierskene, som nå allerede i månedsvis har opfylt sin hårde tjeneste i det uvante klima.

Lindrende kvinnehender. *På tre måneder har artillerist Ubbe ikke sett en eneste kvinne. For anTobruk er det bare soldater. Skjebnen vilde del slik at den første kvinne nå var søsteren i lasarettet, hun som holder hodet hans under operasjonen*

By i sikte, hvite hus, trær . . . *Flyet med den sårede ombord nærmer sig sitt mål. Flyveturen førte over Tobruks øde, stenete ørken, så over havet. Nå ligger kysten der, og ved kanten av den, den hvite byen. Soldatene ser som tryllebundne på dette under*

Over en sovjetisk bunkerlinje *kretser et fly i lav høide — den første i en stukas-angrepsformasjon, som innleder en stor omringningsaksjon*

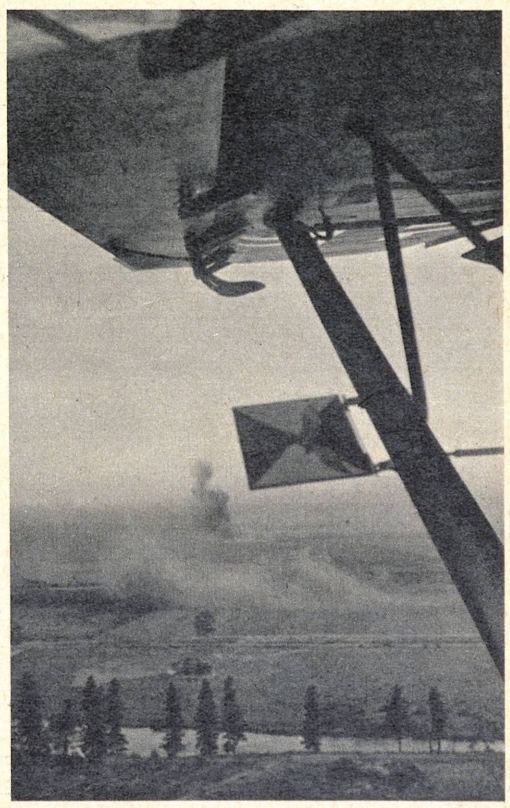
Fotos
PK. Wundshammer

Stukas — og en general

Blikket ovenfra: *bombe efter bombe fra de angripende stukas treffer de sterkt befestede sovjetstillinger i en hvirvel av ødeleggelse.*

Midt blant stupkampflyene svever en „Fieseler-stork". *Ved rattet sitter — som standarten på flyet viser — flygeneralen von Richthofen, som ved starten erklærte at han „bare vil se efter hvordan hans flyformasjoner arbeider"*

Forfrisket med Odol med en gang om morgenen. Det liver op og gir dagen en god begynnelse.

ODOL

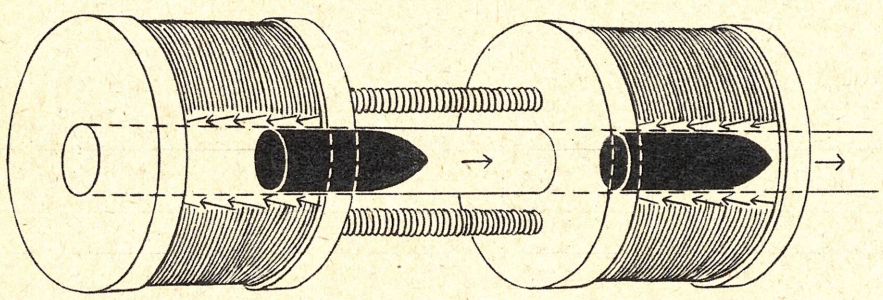
MUNNVANN

Hittil ennå en utopi:

Den elektriske hurtigskytende kanon

15-cm.-maskin-skyts med 250 km. rekkevidde

750 skudd i minuttet — en umulighet for kruttkanonen: den uhyre store varme-utvikling ved skuddet og ladningsproblemet — som ikke mer kan løses teknisk — gjør en så hurtig skuddfølge umulig. Bare elektrisiteten gir fremtidens konstruktør midlet i hånden til å gi granatene den nødvendige begynnelseshastighet

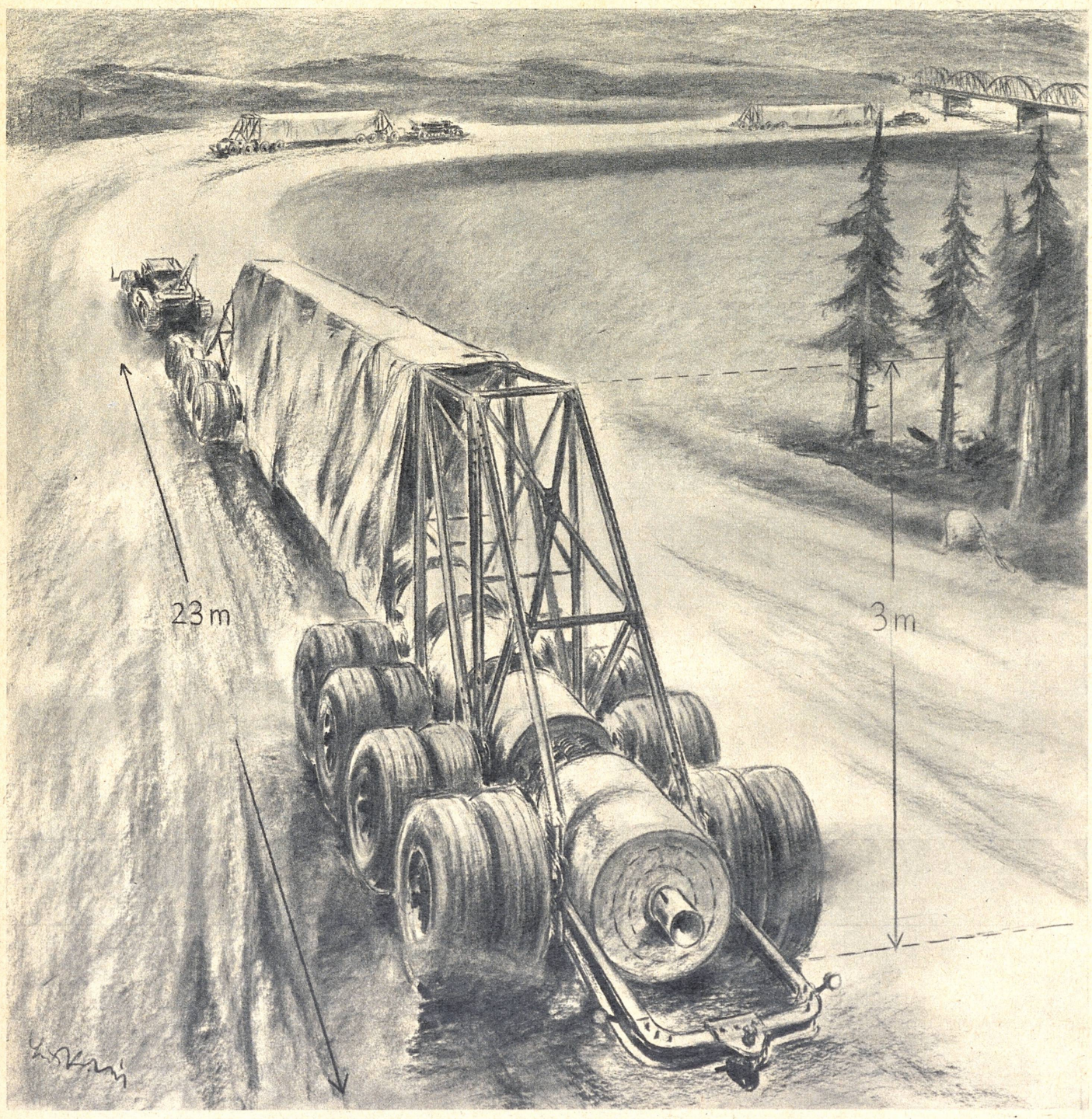
Elektrisitet istedenfor krutt! *Et 70 meter langt rør av lettmetall bærer tallrike magnetspoler Sender man strøm inn i den første spolen, så blir stål-projektilet trukket inn i den. Derved får det en bestemt hastighet. Kort før det når spolens midtpunkt, blir strømmen automatisk sjaltet om på neste spole. Projektilet nærmer sig det med den hastighet, som det fikk i den første spole, og kommer inn i annen spoles kraftområde, som fremskynder projektilets hastighet videre. Således økes farten fra spole til spole, til granaten til slutt forlater rørmunningen med den uhyre store hastighet av ca. 1800 meter i sekundet. Den nødvendige omdreining blir likeledes gitt projektilet ad elektrisk vei*

Er det mulig å bygge en automatisk kanon, som øker maskingeværets ytelser gigantisk?

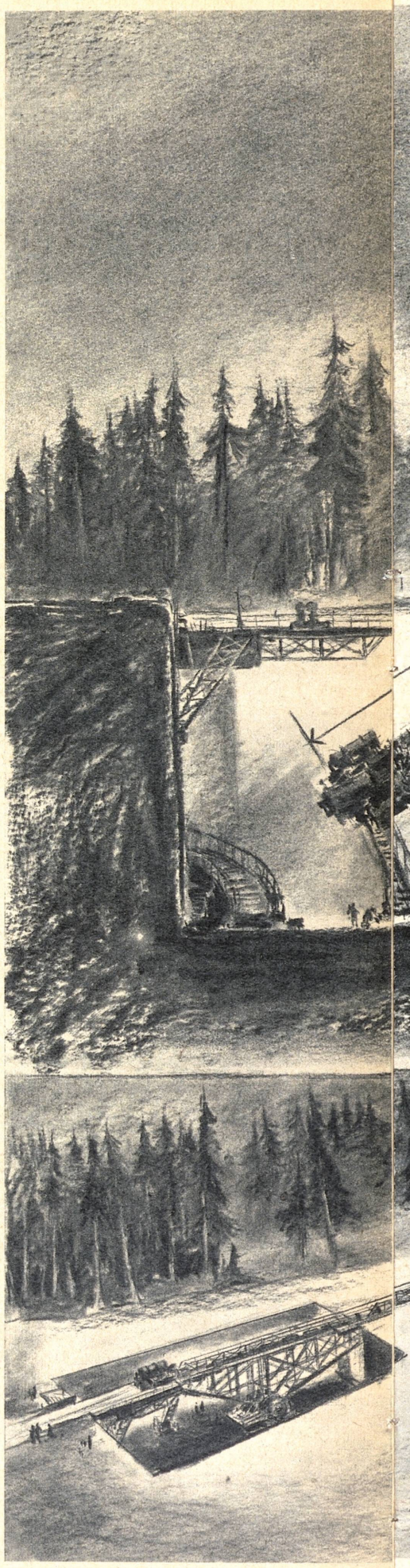
En storkalibret vidunderkanon med den største rekkevidde og hurtigste skuddfølge?

Fagmannen ryster først på hodet: Umulig! Tenk bare på... og så vet han å telle op en virkelig nedslående tyngde av tekniske vanskeligheter.

Til det plutselig demrer en tanke hos ham: men det dukket jo for noen tid siden op idéen om en elektrisk kanon, hvor skuddene blir påskyndet magnetisk! Om man kanskje kunde

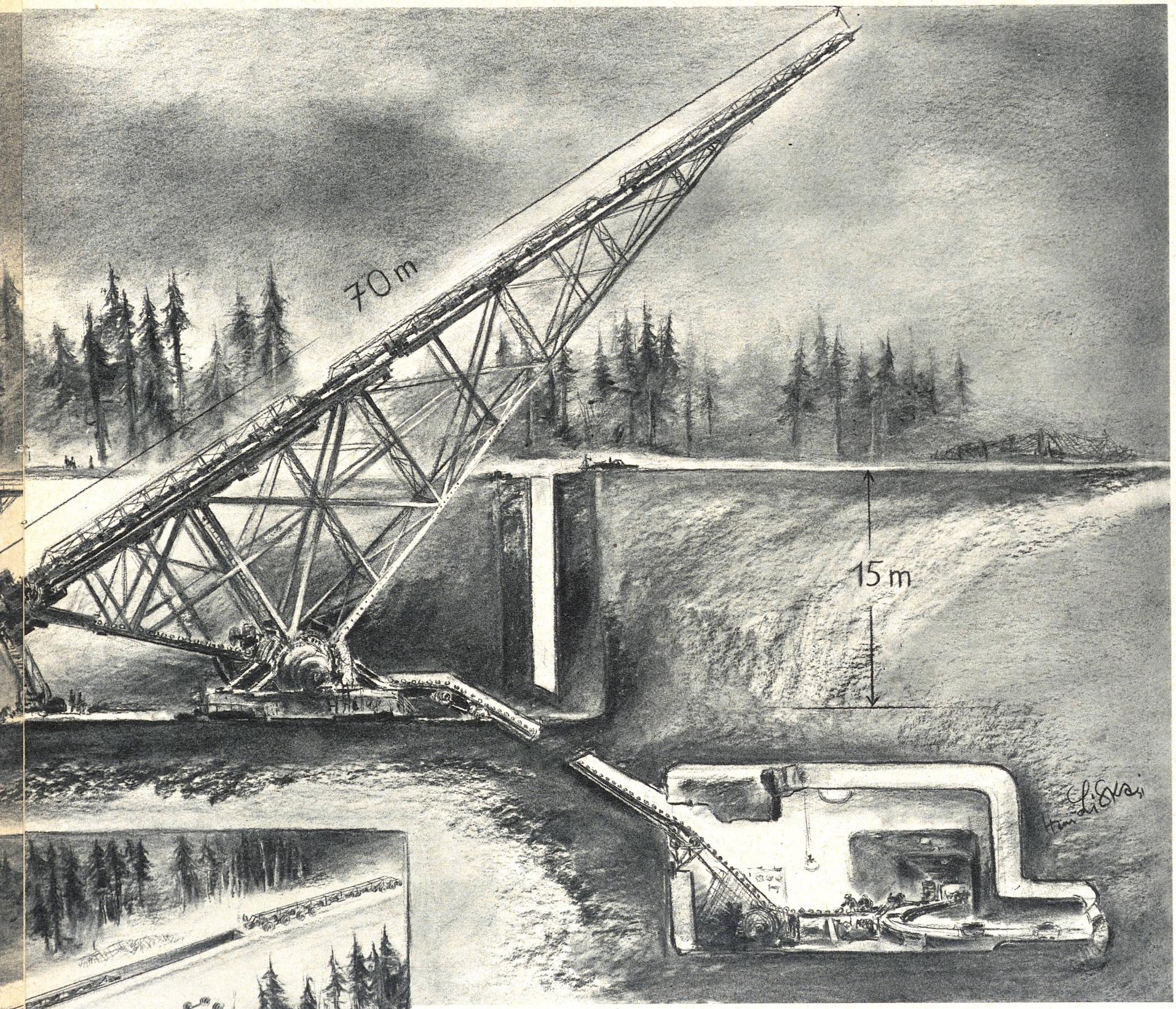
Skytset på marsjen. *Røret består av tre like lange deler, som til enhver tid på spesial-kjørestell kan føres til en rørbærer, som står beredt på forskjellige steder. Da det dyre og kompliserte rør bare trenges kort tid på innsatsstedet, kan det anvendes for flere kanoner. Den brolignende lettmetall-konstruksjon er fast forbundet med røret, kjørestellene kan tas av*

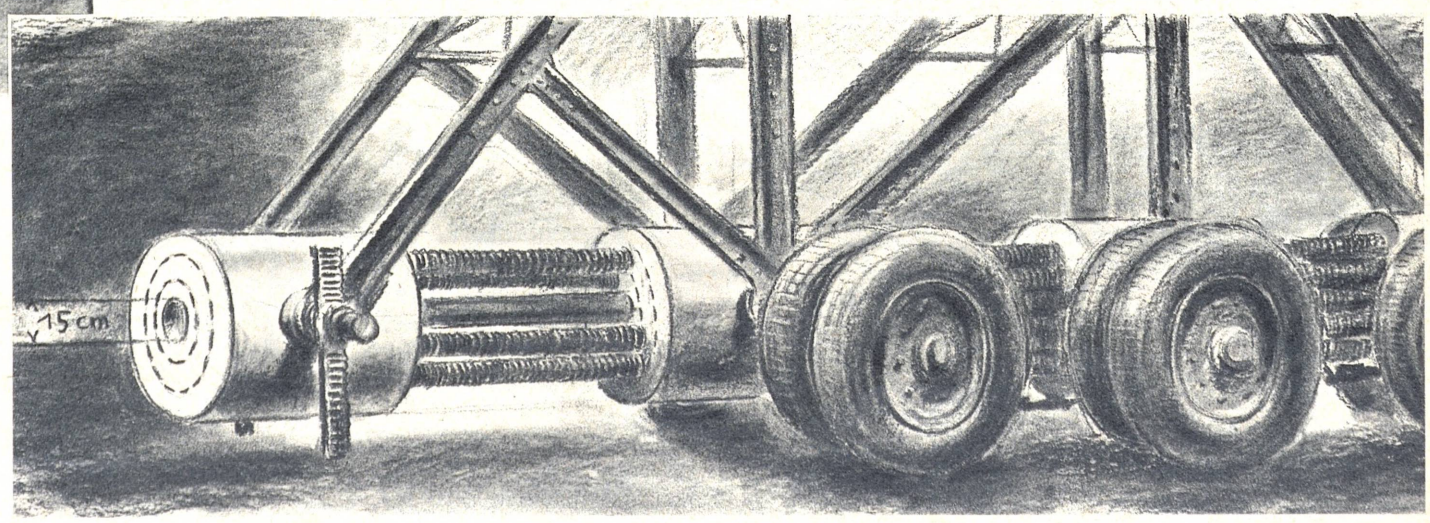
løse opgaven på denne måten? Hvilken rekkevidde skulde vi sette?

„250 kilometer." —
„Og hvilket kaliber?"
„15 centimeter måtte greie sig." —
„Og hvilken skuddfølge?" —
„500 til 1000 skudd i minuttet."

Da begynner han å tenke nærmere efter skissere og å regne, nedtegne formler og kurver, på papiret. Det som

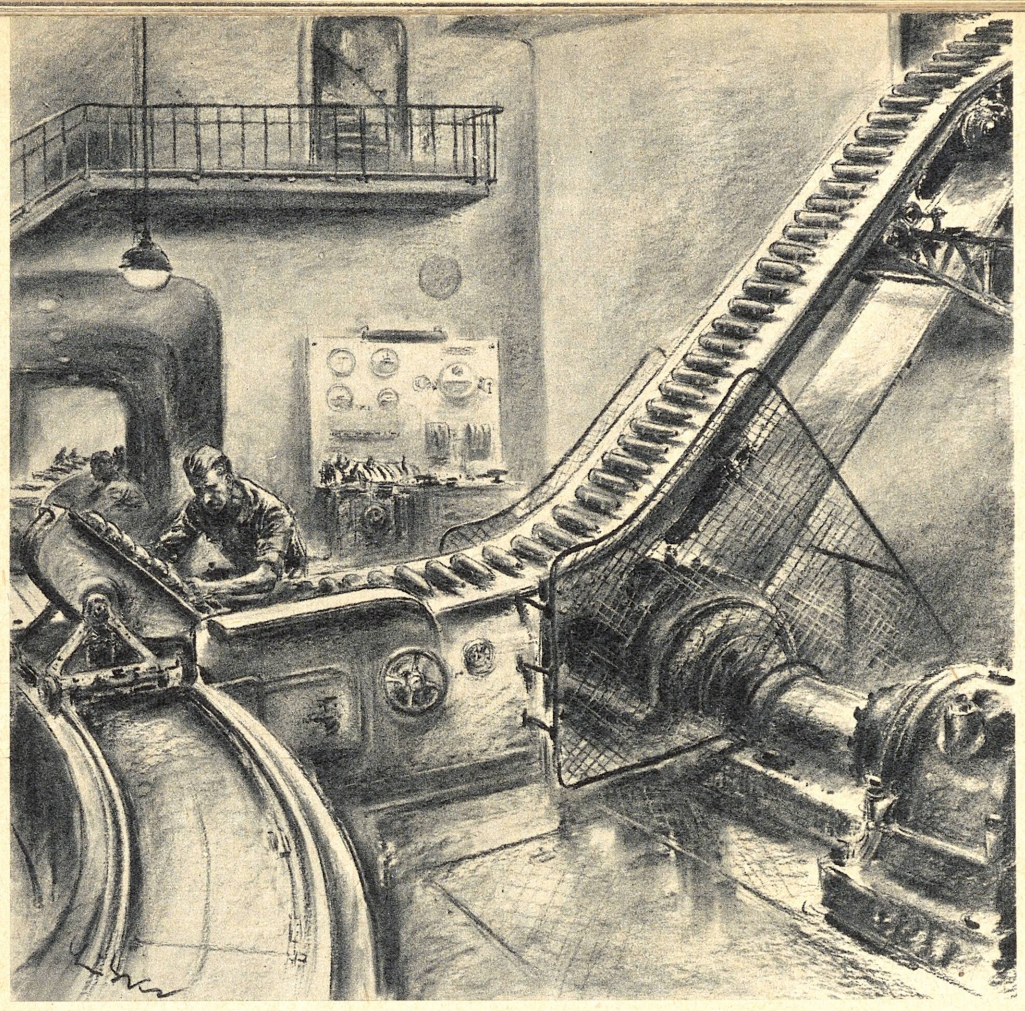
Elektro-hurtigskytingskanonen i avfyringsstilling. *Rørbæreren er gjort fast 15 meter ned i jorden. I hvilestilling befinner dens overkant sig i linje med jorden. (Bildet til venstre.) I denne stilling blir rørvognene kjørt på de skjulte bærere, rørene blir senket ned fra kjørestellene og festet på rørbærerne. Så blir kjørestellene fjernet, kanonens kamuflasje blir tatt vekk og røret hevet op i en vinkel på omtrent 55 grader: Kanonen er skuddberedt! — Ammunisjonen blir tilført den selvstendig over sylindertappene på rørbæreren, så at løpet kan dreies til siden uten avbrytelse av ammunisjonstilførslen. De nødvendige dreininger er ganske svake, for til å bestryke et område på 1 kilometers bredde fra en avstand på 250 kilometer, trenger rørmunningen ut fra midtstillingen bare å dreies 14 centimeter til venstre og til høire*

Avkjøling ved hjelp av pressluft. *Magnetviklingene, som er høit belastet av den elektriske strøm, er gjennemtrukket av smale luftkanaler, som trer frem mellem spolene og der bærer kjøleribber. Forat projektilet ikke skal måtte skyve den samlede luft i røret foran sig hver gang og derved bremses, er røret mellem magnetspolene forsynt med huller*

først ser ut til å være en lek for ham, en altfor dristig utopi, det får mer og mer skikkelse. Langsomt føier den ene idéen sig til den andre. Vanskeligheter dukker op, — for heller ikke en utopiens konstruktør må overskride fornuftens grenser — løsninger blir forkastet, nye kommer i deres sted . . .

Her ser De resultatet av et slikt arbeid: en super-fjernkanon uten knall og munningsild, hvorfra den elektriske

I ammunisjonskammeret. *Tilførslen av 750 granater i minuttet lar sig bare ordne med hjelp av det ,,løpende'' bånd, som — efter en nøie fastlagt plan — samtidig ,,leveres'' fra mange steder i ammunisjonskammeret. En kraftig elektromotor fører projektilene med en hastighet av 10 kilometer i timen på transportbåndet helt op til kanonen, som selv tar granatene fra båndet ved hjelp av den første spoles magnetkraft*

Den elektriske kommandoplass. *Her munner den store elektriske høispenningsledning ut som forsyner kanonen med strøm. Dens høispente likestrøm blir forvandlet delvis til trefasestrøm og over en kort spesialkabel ledet til kanonens enkelte spoler. Et rekognoseringsfly iakttok granatenes innslagssoner og ga kommandoplassen radiomelding om sine iakttagelser. Høide- og sidestilling for rørbæreren blir fjernstyrt elektrisk*

strøm jager projektilene ut med ufattelig hurtighet. Bare ca. $^1/_{10}$ sek. befinner projektilet sig i røret. Patroner og drivladning er unødvendig.

For å opnå denne skuddprestasjon trenger man en ytelse av noe over 1 000 000 kilowatt — tilført ad høispenningsledninger. Det er mer enn det største tyske elektrisitetsverk kan greie å yte. Men ut fra den store samleskinne av flere elektrisitetsverk kunde denne strøm leveres om natten. Strømomkostningene for en avfyring på 10 minutter, hvor det vilde bli avskutt 7500 granater, vilde beløpe sig til 5000 Mark.

Til slutt vil vi bare ganske kort nevne tallene for en normal 15 centimeter-kanon. Dens rekkevidde er ca. 22 kilometer. Dens kanonrør er ca. 6 meter langt. Projektilet forlater det med en hurtighet av 750 meter i sekundet. En særlig dyktig betjening bringer det op i 14 skudd i minuttet — men bare for kort tid.

Den elektriske maskinkanon er ennå idag en utopi; men hvem vet om den ikke kunde bli virkelig allerede i løpet av tyve eller tredve år . . .

Øverstkommanderende for den kroatiske forsvarsmakt general Stanzer, besiktiger ved et besøk hos de nye bosniske regimenter en antitankkanons måleapparat Fotos: PK.-kriegskorrespondent von Pebal-Speer

Fessen er der igjen

De nye bosniske regimenter i den kroatiske armé

Ingen morter, men et spesialstrykeapparat for den bosniske soldats gjenopståtte hodeplagg

Således blir fessen båret: nøiaktig på samme måte som ble så berømt gjennem bosnierne i den gamle østerriks-ungarske armé

Sne og sand —

I dag vil solen skinne for siste gang Den tyske militærbilen pløier sig frem i den dype sne på veien fra Narvik til Kirkenes. I den siste tid er dagene blitt kortere og kortere og solen står hver dag lavere på himlen. Ved middagstiden i dag er det så vidt den løfter sig over horisonten. Sneen får ennå en gange et farveskjær og himlen en gylden glans. Fra og med i morgen vil mørket herske i tredve dager og tredve netter

Og 4000 kilometer sydligere... I syv timer har alt solen brent. Nå står den på høidepunktet. Skyggen fra geværpyramiden, som er stilt op av den tyske vaktpost foran Apollonias gamle tempel, raker, ikke engang ut over geværkolbene. Heten er oppe i 50 grader. Her som deroppe står tyske soldater, over 4000 kilometer fjernet fra hverandre under den samme stjerneverden

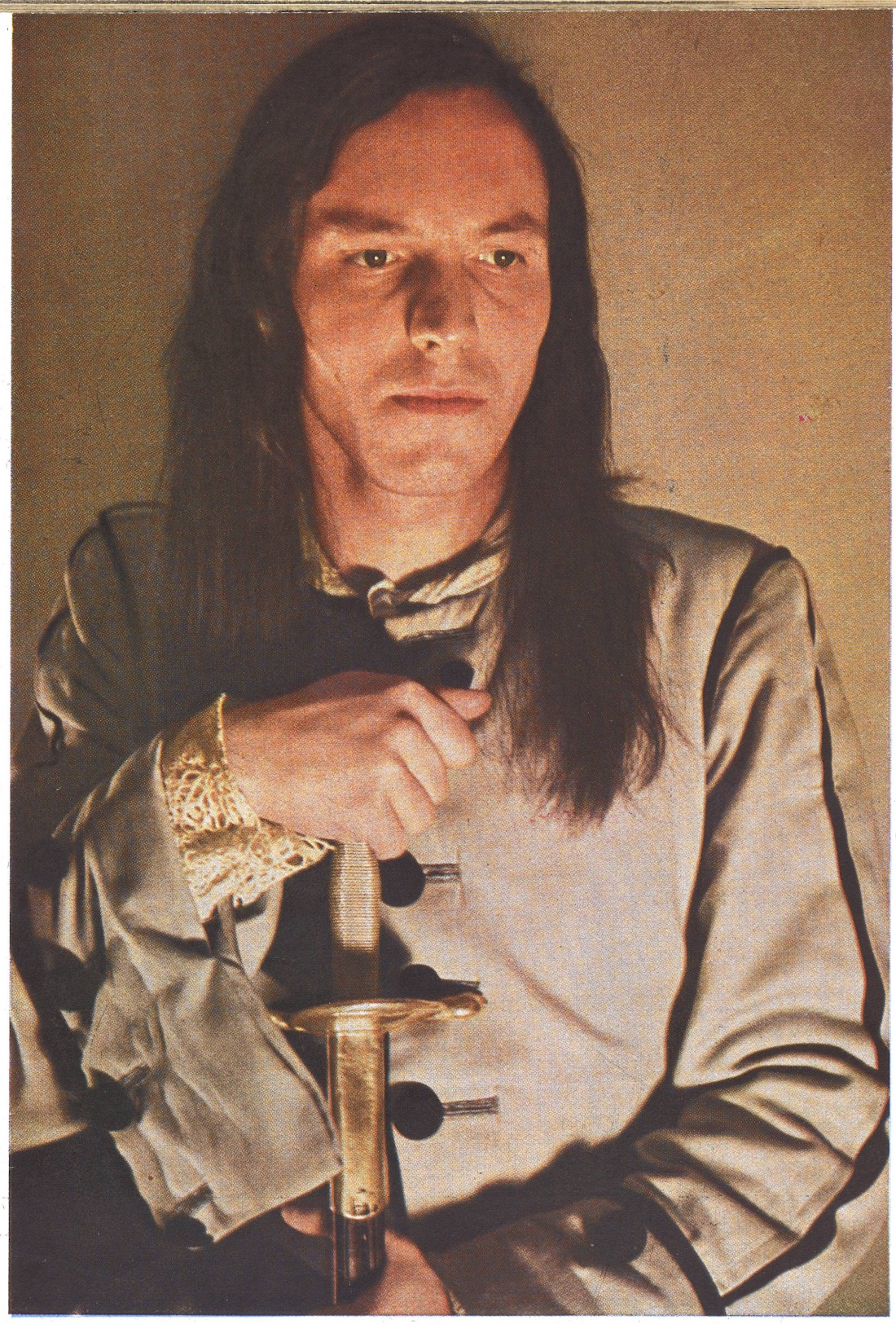
- men den samme solen

I Bardia flagrer fanene Tyske og italienske soldater stå pår vakt sammen ved byporten. De har korte bukser, og skjorteermene er brettet op. Den lille byen lyser hvitt og oleanderen ved veikanten blomstrer. Den strålende afrikanske himmel hvelver sig blått over dem

I Norge kryper polarkretsen veien I tusen meters høide fører veien over fjellet. Lastebilene, som skal bringe bensin for troppene oppe i nord, og personbilen som kommer nordfra, gjør holdt oppe på høiden. Innhyllet i varme frakker ser mennene mot solen. Gul og kald står den tett over horisonten. Det ser ut til å komme nysne

Fotos: Wollschläger (2) PK.-Krigskorrespondent Kenneweg, (2)

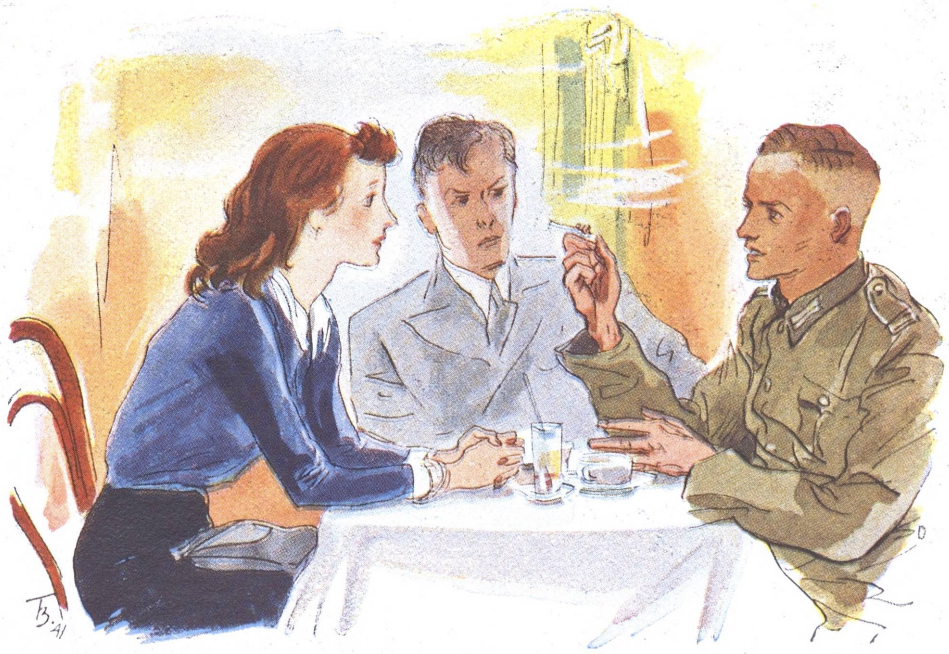

Skuespilleren Horst Caspar fra Schiller-teatret i Berlin, som „Prinsen av Homburg"

Fotos: Serda

„Prinsen av Homburg", Heinrich von Kleists berømte drama har en skikkelse, som står mange tyskere nærmere enn selv Faust. Det er denne modige, fremstormende helt, kurfyrsten av Brandenburgs ryttergeneral, prins Friedrich von Homburg, som ikke kan bringe kunstneren og geniets stemme i sig til taushet. I konflikten med statens disiplinære lover, dømt til døden på grunn av for hurtig inngripen i slaget, skjønt han seiret, styrter mennesket Homburg ut i nattens forferdelige kvaler. Seiren over sig selv gir ham livet tilbake — en tysk mannsskjebne i alle tider!

. . . Jürgen hadde underveis fått et par timers permisjon, for å besøke broren . . .

DE TO BRØDRE *og* PRINSEN AV HOMBURG

En fortelling av Werner Klau
med tegninger av K. F. Brust

Han slentret gjennem gatene i den lille byen, med hatten på snei, hendene i frakkelommene og smilte halvt fraværende. En forutfølelse fylte ham; det var som en rus —. Iaften skulde han spille prinsen av Homburg, den store rollen som han hadde ønsket sig i årevis: nå i krigens annen måned gikk det i opfyllelse. Mens han gikk, sa han forsøksvis noen vers av dramaet frem for sig. Blikkene fra de forbipasserende gjorde ham imidlertid snart nøktern. Han satte op et hovmodig ansikt og gikk fortere.

I parken var han alene. Trærne så alt høstlige ut, en vill, bitter duft lå i luften. Thomas Rasch ble stående og pustet dypt: den mektige skjønnhet i denne naturens lydløse hendøen grep ham sterkt og likeledes overveldet det ham — som skyggen av en erindring — lydløst og ufattig. Han gikk nølende et par skritt i det raslende, visne løvet; så bøide han sig ned og grep som i guttedagene noen brune kastanjer som lå dernede på veien. Av disse skinnende runde tingstene hadde han engang som barn sammen med sin bror skåret ut små menn og dyr og halskjeder til en liten pike, som de begge to var begeistret for, og som elsket ham. Lekende lot han sitt funn gli fra den ene hånden over i den andre, gne de vakre kastanjene blanke med lommetørklæet og la dem så omhyggelig som var de en skatt, ned i frakkelommen.

I denne sinnsstemning syntes han at Ursala nå måtte komme denne veien, Ursula, hans partner i teatret, hun som kunde være så barnslig, så ukunstlet og fri. Han elsket den vakre piken, helt siden han traff henne på scenen ved prøvene, og hun lot til å gjengjelde hans følelser, selv om det var på en måte som holdt ham på

. . . Soldaten, den elegante sivilist og den vakre unge piken dannet en påfallende gruppe . . .

plass. Bare et par ganger var han kommet henne så nær at han allerede trodde at i neste øieblikk måtte opfyllelsen av hans ønsker komme — men stadig hadde denne egensindige og selvsikre unge piken forstått å trekke sig tilbake i siste øieblikk. Det var en hemmelig kamp og måltagning mellem dem, og igår på generalprøven var det sågar kommet til en temmelig heftig meningsutveksling, da Ursula beskyldte ham for grunnhet i følelsen i scenene om den store forvandling.

Plutselig falt det Thomas inn at Ursula jo kunde vente på ham i hans værelse, hun pleide ofte å opsøke ham i skumringstimen, og idag før premieren, hvor hun selv skulde spille Natalies rolle, var det mer enn en grunn til å gjøre det. Det drev ham hjem på de høstlige veiene i parken.

Hun sitter og venter i mitt værelse, tenkte han, da han låste op døren og ble stående litt for å lytte. Alt var stille; vertinnen som han hadde bodd hos nå i åtte uker, syntes å være ute. Thomas gikk forsiktig gjennem korridoren, med lite håp, åpnet forsiktig døren til sitt værelse og var skuffet: det dunkle store rummet var tomt. På sofaen lå ennå det opslåtte, med blyantstreker forsynte eksemplar av Kleists drama, som han hadde lært sin rolle efter — om morgenen hadde han ennå en gang gjennemarbeidet den scenen hvor prinsen av Homburg bryter sammen av dødsangst. Han hadde vært utilireds med sin egen prestasjon.

På skrivebordet så det ut som om alt var som da han gikk — men plutselig fikk Thomas øie på noe som han i første øieblikk helt hadde oversett: støttet op mot lampen sto en hvit konvolutt med morens kantete skrift. Urolig grep han brevet og åpnet det; for bare et par dager siden hadde moren skrevet til ham, og det var ikke likt henne å skrive så ofte. Han leste tre linjer, stanset, leste videre, åndeløs og utrolig forvirret — setningene brente sig smertefullt inn i hans bevissthet, bare motstrebende begynte han å forstå meningen. I brevet sto det uten utsmykning, med ubehjelpelige ord at hans bror Jürgen for tre dager siden var falt på vestfronten.

Stakkars Jürgen, tenkte Thomas, så innhentet skjebnen ham altså allikevel. Hadde han ikke alltid vært en av dem som skjebnen tvinger til å gå tyngre veier, mens andre får sig tildelt livets lysere sider? Han så broren for sig, hans noe undersetsige, nesten bondeaktige skikkelse, hvor bare de mørke øinene var vakre, og det melankolske smil om den store munnen: han forekom ham så fremmed og hemmelighetsfull som aldri før. Hva visste han egentlig om den døde? For Thomas, den fantasifulle, våkne, rikt begavede og av livet bortskjemte unge gutten hadde brorens tungsinn ofte vært en leilighet til vennskapelig spott, men også til øket selvbevissthet — tenkt noe over ham hadde han egentlig aldri. Han var vant til å stille den et år eldre broren i skyggen over alt: på skolen, hvor han lekende lett lærte leksene, blant kameratene, som han imponerte med sine vitser og belevenhet, og senere særlig hos de unge pikene, som hadde mer til overs for den ubekymrede, temperamentsfulle Thomas enn for Jürgen, den inneslutte og ubehjelpsomme gutten.

Under alt dette hang broren med sjelden trofast kjærlighet ved ham, hjalp ham i vanskeligheter på sin omtenksomme måte og forskånte ham heller ikke for en helbredende kritikk når det var nødvendig. Da Thomas som sekstenåring drømte om å bli skuespiller, var det Jürgen som med rørende tålmodighet hørte ham i de selvinnstuderte rollene og fikk ham til å konsentrere sig. Og da han to år senere hadde bestått optagelsesprøven ved skuespillerskolen, ga broren helt selvfølgelig avkall på sin andel i arven efter deres tidligere avdøde far, forat Thomas helt kunde vie sig sin utdannelse.

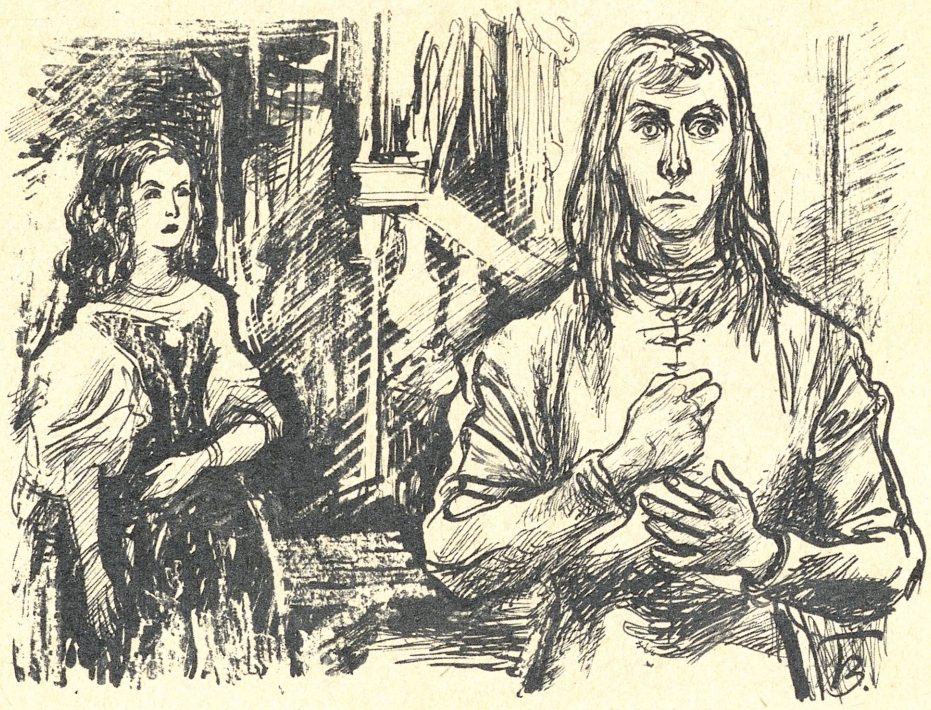
Thomas hadde vært så optatt med sine egne ønsker og planer at han nesten ikke hadde gitt akt på brorens. Han visste vel at broren hadde en dyp kjærlighet til musikk og satte også pris på hans fiolinspill. Men han var overrasket, da broren i en fortrolig stund fortalte ham at han vilde begynne på musikkhøiskolen for å studere komposisjonslære. For første gang viste den generte broren ham noteark med egne komposisjoner: kammermusikk, to korsanger, en sonate for piano — famlende forsøk antagelig, hvis verd Thomas ikke kunde bedømme. Han vilde slå sig igjennem som arbeidsstudent, og tjene penger om aftenen i et lite danseorkester, erklærte Jürgen. Tre uker senere beviste han det for den tvilende broren.

Da kom det, som Thomas aldri hadde kunnet forstå. Det var lykkes for Jürgen å sette sine ønsker igjennem hos lærerne, han fikk et stipendium, han kunde helt vie sig sitt arbeid. Til broren, som hadde fått sitt første engasjement ved et lite provinsteater, skrev han forhåpningsfulle brev. To år senere var alt over. Han hadde tatt feil av sin begavelse, erklærte han. Den strakk ikke til for å nå det han hadde villet. Jürgen slo en tykk strek over de siste års håp og drømmer. Og da han fikk en anledning til å finne en beskjeden stilling, grep han til med begge hender.

Dengang oplevde Thomas de første store suksesser som ungdommelig helt. Alle skikkelser ga han noe av sin strålende måte å være på, og det falt fremfor alt i kvinnenes smak. Han hadde alltid trodd på sig selv og sin stjerne; nå steg suksessen ham til hodet. Brorens beslutning holdt han for viljesvakhet og beskjemmende svikten. Og da han besøkte Jürgen på gjennemreise, bebreidet han ham også heftig og litt nedlatende. Broren lot ham rolig snakke ut. Da sa han med et smil, hvor sorg og munter fattethet var likelig fordelt: „Jeg har ikke villet det middelmådige, men det store. Det var formastelig av mig å tro at jeg kunde det. Nå må jeg tjene helt på en annen kant. Men heller det enn halvhet, som jeg hater og som ikke dur til noe!"

På disse brorens ord, som dengang forekom ham overdrevne og lite overbevisende, og på hans besynderlige smil måtte Thomas tenke nå, da han sto med morens brev foran skrivebordet. Siden den tid hadde deres veier sjelden krysset hverandre. Broren syntes å gå op i sin nye stilling, som Thomas foraktet litt, og Thomas selv hadde liten lyst til å reise på besøk til ham. Så kom krigen. Jürgen ble utkommandert; et par dager senere lå han som soldat i et infanteriregiment midt inne i Polen. Thomas hørte bare gjennem moren to ganger fra ham: lakoniske beretninger, som ikke sa meget. Av og til gikk det et par flyktige tanker på broren gjennem Thomas' hode — mange ganger kvakk han til ved det og skammet sig at han kunde glemme ham slik. Han skammet sig også, når han som ung, velvoksen sivilist møtte soldater med tung oppakning. Men i grunnen skjøv han tanken på krig og alt som hang sammen med det, vekk. Han syntes det forstyrret hans arbeid og liv. Og derfor berørte det ham nesten som et truende vink fra skjebnen, da broren en dag sto i døren til hans værelset: med geværet i hånden, det tunge tornister på ryggen, klæd i grovt, feltgrått tøi. Hans tropp kom efter de seierrike kamper i Polen til vesten, og Jürgen hadde underveis fått et par timers permisjon for å besøke broren.

Thomas husket hver enkelthet fra dette siste møte. Noe forlegent hadde han bedt broren komme inn, hadde vist ham bøker, som han interesserte sig for, bilder fra de siste opførelsene, kritikkene fra avisene. Jürgen så på det alt sammen opmerksomt og samtidig fraværende. I sine knirkende støvler beveget han sig ubehjelpelig og høilydt mellem møblene, men på en manns måte, som bare for den annens skyld tar visse hensyn.

„Hans tanker kretset om broren, som i tre dager hadde ligget begravd på kampplassen . . ."

Thomas syntes at det var foregått en forandring med broren: noe uforklarlig utgikk fra ham. Hans ansikt var blitt skarpere, hans måte å tale på bestemt og knapp, og hans bevegelser viste overlegenhetens likegyldighet.

Thomas hadde avtalt å møte Ursula på en restaurant den eftermiddagen og foreslo broren å komme med. Han likte det ikke akkurat — heller ikke da de alle tre satt rundt det lille runde marmorbordet og Jürgen var begynt å fortelle. Soldaten, den elegante sivilisten og den vakre unge piken dannet en påfallende gruppe. Thomas vilde meget heller ha vært alene med broren: plutselig hadde han trang til å spørre ham om så meget, som man bare sier mennesker man er fortrolig med, friske op minner med ham og vise ham små vennligheter. Men nå følte han sig hemmet av Ursula, som satt der og lyttet opmerksomt.

Jürgen fortalte fra felttoget i Polen; ikke egentlig noe krigersk, men om tingene slik de hendte der. Hvordan de befridde bortførte tyske bønder fra fangenskapet. Hvordan det polske folk mangen gang iakttok deres innmarsj avstumpet og med harme, mangen gang med opflammende hat. Hvordan en av kameratene aftenen før sin død hadde hatt en forutfølelse av sin skjebne og mandig hadde båret den. Hvordan den utrolig hurtige fremmarsj og de overmenneskelige strabaser hadde tatt fra dem enhver tidsberegning, at de efterpå ikke visste om det hadde vært dager, uker eller måneder, som de hadde tilbrakt på marsj og i kamp. Han fortalte rolig og sindig, med pauser av og til, hvor det lå meget som ikke ble uttalt. Så ble han langsomt ivrig. Han fortalte om dødsoplevelsen. Om den grusomme, uavvikelige virkelighet i døden. Om angsten, som han og hver av de andre hadde følt i mangt et øieblikk. Og hvordan det alt sammen allikevel til slutt hadde gitt ham noe som en slags lystig likegyldighet og en ny livsinnstilling. Mens han talte, så han ofte vennlig prøvende på broren og av og til også på Ursula, som var synlig grepet.

De måtte bryte op plutselig, Jürgen var nesten kommet for sent til toget, som brakte ham tilbake til kameratene. Ursula vilde også med på stasjonen. Da Jürgen sto på perrongen i feltmessig utrustning og tok avskjed med de to, syntes broren at han igjen helt var gått op i den møisommelige plikt og tjenestes verden; det frie og sindige som han hadde vist tidligere, var forsvunnet bak en maske. Thomas syntes synd på broren, og han skammet sig da de tok avskjed med hverandre. Ursula ble stående lenge og vinket på perrongen, da toget rullet ut av hallen.

Nå var dette liv slutt. Thomas leste morens brev ennå en gang, som om han der skulde kunne finne noe, som brakte ham nærmere meningen med det hendte. Men ingen av de utsmykkede setninger inneholdt mer enn kjensgjerningene og dyp sorg.

Hans tanker ble plutselig avbrutt av telefonen: Ursula spurte efter ham. Hvordan hadde han likt gårsdagens generalprøve? Om han hadde tatt sig nær av hennes kritikk? De kunde vel treffes før premieren, det var ennå så meget å snakke om. Thomas nølte med svaret, så sa han: „Min bror er falt på vestfronten. Jeg fikk nettop meddelelsen om det." Taushet på den annen side av tråden. Så kom Ursulas helt forandrede stemme: „Det er jo fryktelig!" Og efter en stund: „Vi må treffes Straks!" Thomas ble forskrekket over den lidenskapelighet som hun sa det med. Han var forbauset

Fortsettes side 34

Improvisasjoner

„Signal" fotograferer ved konkurransen

I krypten til St. Florian-kannikenes barokke kirke i Linz er Anton Bruckner, den store organist og en av alle tiders største komponister stedt til hvile. Like over graven står hans orgel, som han i mange år hersket over som en ubestridd tonenes fyrste, selv stadig vinner i de orgelkonkurranser som Europas musikkbyer foranstaltet i det nittende århundre. I disse dager bruser Brucknerorgelet på

Konkurransen begynner i klausuren. *Hver deltager får et tema i en lukket konvolutt. I tre til femten minutter må han improvisere over dette på orgelet*

I Brucknerværelset *lar den unge orgelspiller ennå engang den store organists ånd virke på sig. I dette værelse arbeidet Anton Bruckner på sine verdensberømte symfonier*

Efterat de er ferdige, *hører deltagerne på de andres foredrag. Her på galleriet sitter brødrene Kronsteiner, som begge ble utmerket med premier. Nummer to på bildet ble vinner av hele konkurransen*

Fylt av tonenes klang *står en enkel kone fra St. Florians omegn bak barokklysestaken og lytter til en fremmed ung kunstners orgelspill. Hun synes å høre Guds stemme*

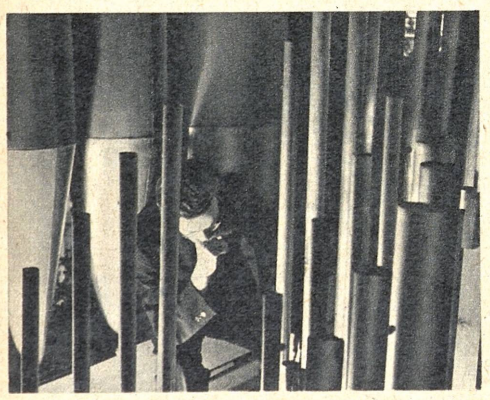
over et tema

på Brucknerorgelet i St. Florian

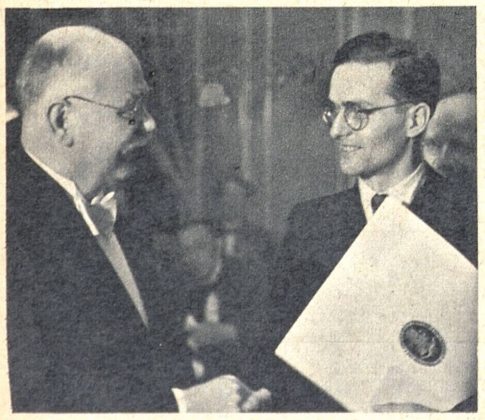
ny under den tradisjonelle orgelkonkurranse til deres mesters ære og musikkens pris. Ni kandidater, utvalgt blant 54 og opdelt i tre grupper — ubekjente, komponister og organister — spilte for et publikum, som besto av kjennere og liebhabere. En kjenner var en som riktig kunde skrive ned det tema som ble spilt på orgelet. For bedømmelsen var priskomiteen avgjørende, som kronet en — ..ubekjent"!

Et glass vin *kan ikke skade på inspirasjonen. Efter god ostmarkisk skikk er det også her „dekket" et bord og den som vil, kan gi sin fantasi vinger med et godt glass vin*

I orgelpipenes virvar *sitter den senere vinner av konkurransen og fordyper sig i det tema som han senere skal improvisere over. Han lytter likesom i sig selv efter akkorder og melodier, som skal spilles uten forberedelse*

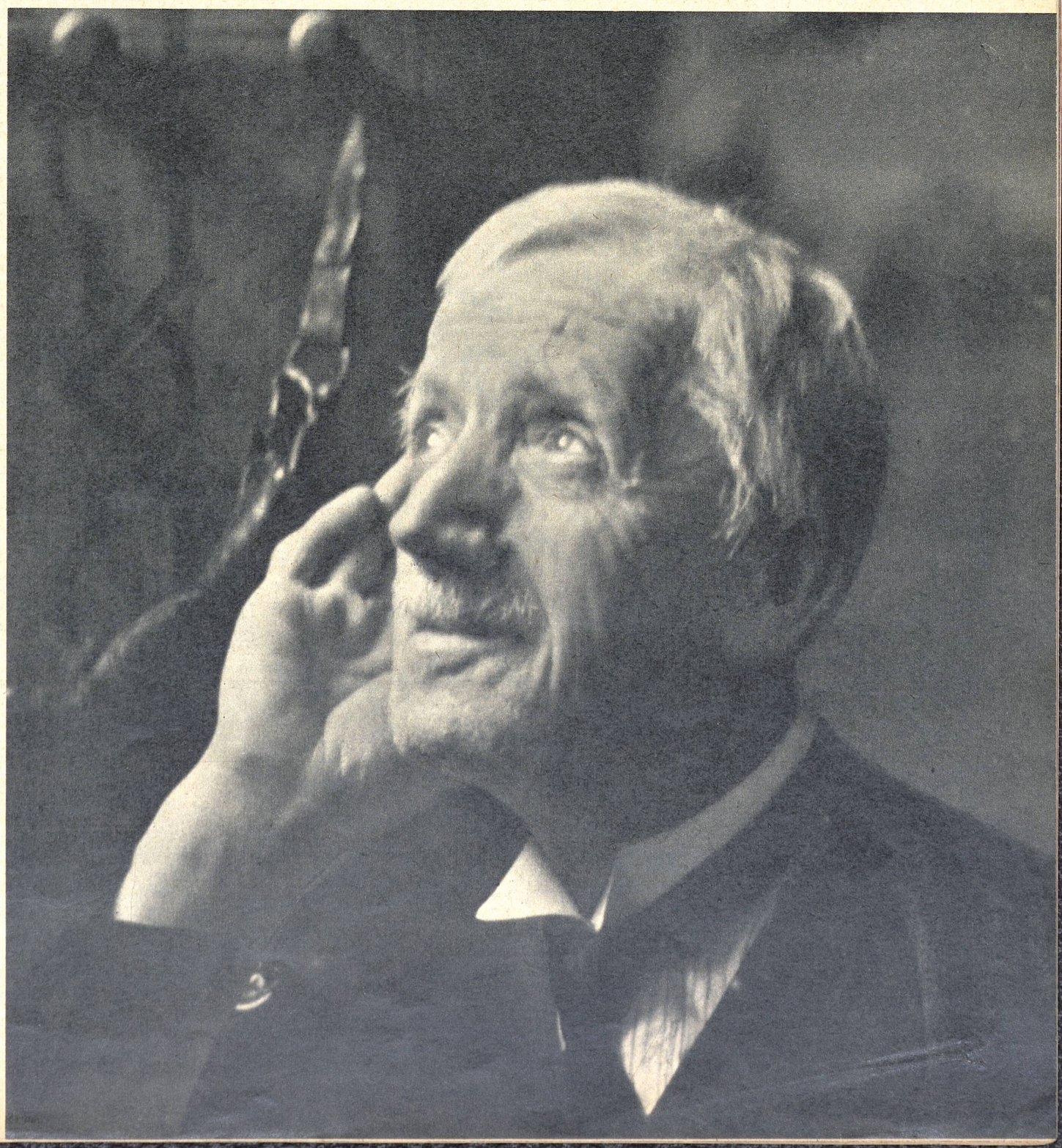
Den ukjente seiret. *Prof. Haas, konkurransens kunstneriske leder, lykkønsker vinneren Hermann Kronsteiner, som aldri har hatt mussikkundervisning, men bare har utdannet sig selv på orgelet*

„Er det ham?" *spør denne gamle mann sig hvis nevø deltar i konkurransen. Ingen ser organisten. Hvor de sitter og tilgangene til orgelet er tilhyllet forat dommerne ikke skal bli det minste påvirket*

Vinnerens besjelte hender. *Med bøid hode, halvt lyttende, halvt syngende, således sitter den unge „stridende" ved orgelet med de 8570 orgelpiper, som engang Anton Bruckner spilte på*

Fotos: Voigt

Brennstoff i poser

„Signal" har tatt biltrafikken i Stockholm i nærmere øiesyn

Dette er en „gen-gass"-tankstasjon *i en av gatene i den svenske hovedstad. Her fylles der på med 100-liter-sekker trekull, for trekullene blir ikke solgt efter vekt men efter litermål*

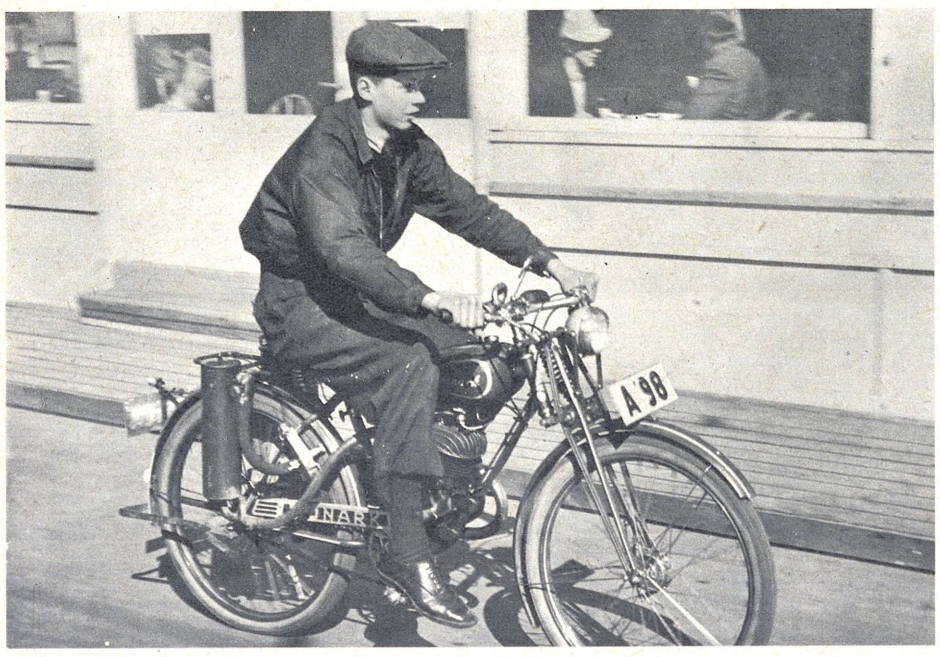
Omnibusser med dobbeltaggregat. *På grunn av de mange bakker i byen fører de røde omnibussene sågar dobbeltaggregater med sig på tilhengervogner*

Det faller straks i øinene på den som kommer til Stockholm i dag, at gatebildet beherskes av generator-gassbilen, med et kort ord kalt „gen-gass-bil". Med unntagelse av de biler som tilhører militæret, diplomatiet, politiet og brannkorpsene, er bensinbiler nesten forsvunnet. Det er lykkes for den svenske industri å erstatte den manglende bensin med svensk brennstoff: tre og trekull

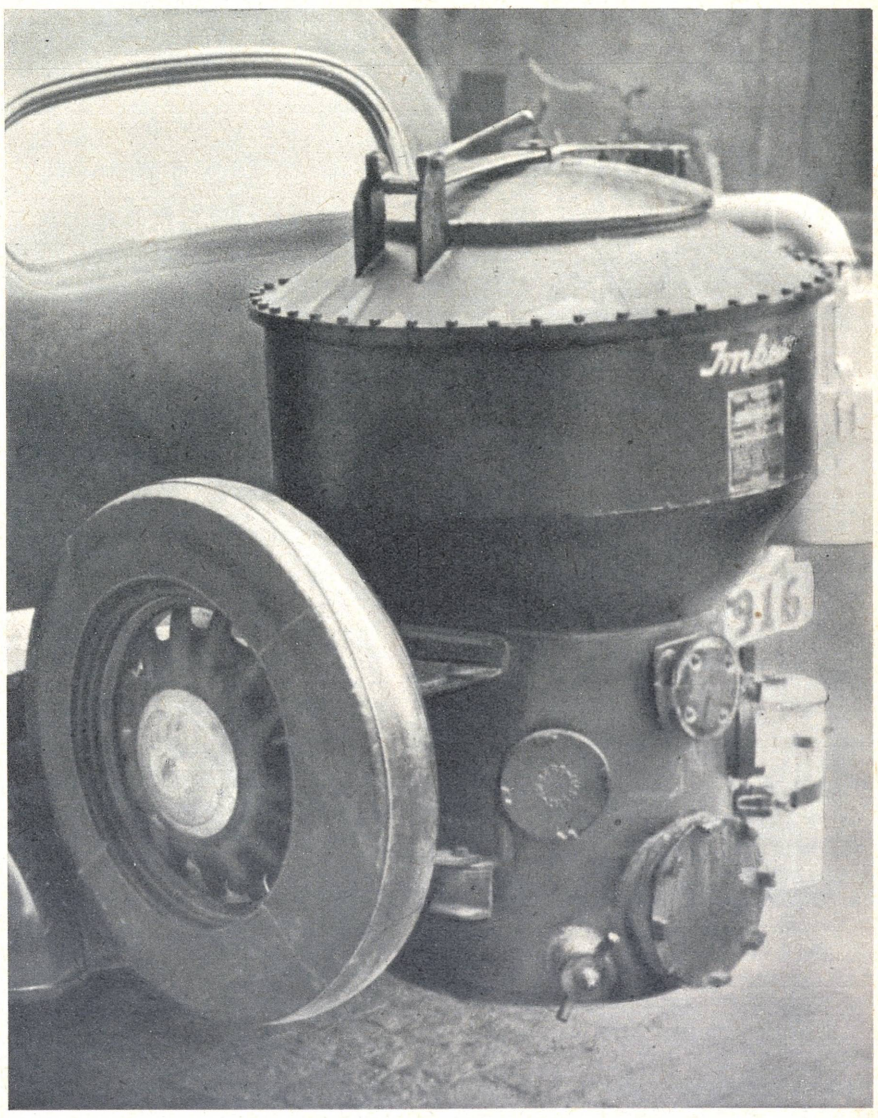
Fotos: Leif Geiges.

Før man starter *må det fyres op — sjåføren gjør tjeneste som fyrbøter. De fleste aggregater optar 200 til 250 liter trekull, som strekker til som brennstoff for omtrent 150 kilometer.*

Sågar motorsykler *kan kjøres med trekullgass. Den forårsaker sterkere motorlarm, men er i hvert fall et brukbart brennstoff*

Den ser ut som et feltkjøkken *denne generatoren som er anbrakt på personbilene og som ikke er til noe hinder i den livlige trafikk i byen.*

PAULA WESSELY
PETER PETERSEN
ATTILA HÖRBIGER

UFA

WIEN FILM

HEIMKEHR

En Gustav Ucicky-film

Officin Wien-Film. Enerett Ufa

med Ruth Hellberg, Berta Drews, Elsa Wagner, Gerhild Weber
Karl Raddatz, Werner Fütterer, Otto Wernicke
Eduard Köck, Franz Pfaudler, Hermann Erhardt

Manuskript: Gerhard Menzel - Musikk: Willy Schmidt-Gentner

Produksjonsleder: Erich v. Neusser

Regi: Gustav Ucicky

Op og ned!

Heisen som psykologisk problem

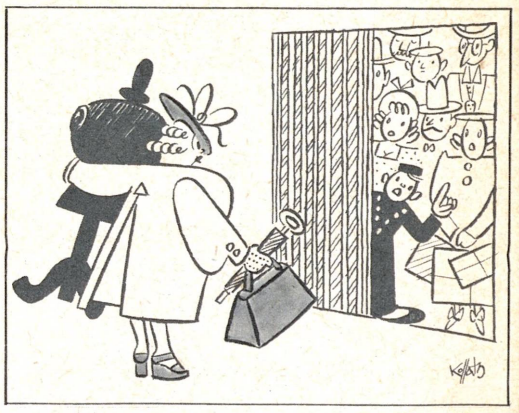

Mannen som skyndte sig til liften! ,,Et sekund for sent, heldigvis!''

Rulletrapper er en praktisk innretning, men en riktig lift er nu ennå bedre. Og hvorfor? Fordi man i en slik trapp stadig faller for feristelsen til å gå opover, selv om den jo allikevel fører en opover. Og hvis man virkelig står stille, da er det ganske sikkert andre bak en, som trenger sig fremover. I heisen er det også ofte trengsel, det er så — men når den først er i fart, kan ingen mer gjøre noe for å komme ennå hurtigere opover. Det beste ved liften kan imidlertid den unge piken som betjener den være. Men hun er dessverre ikke til for passasjerene. Den unge piken er der bare for betjeningens skyld. Ja, virkelig, dette svevende rum forlanger hele opmerksomheten for sig. Berøringen med håndtaket, som setter den i bevegelse, forvandler menneskelegemet til en automat. Der er det ikke mer å gjøre. Den menneskelige automat utstøter ved hvert ophold mekanisk noen setninger, og reagerer hverken på blikk eller ord. Fremfor alt ikke overfor slike som ønsker å innlede en privatforbindelse. Det finnes stadig passasjerer, som ikke vet det, eller i det minste ikke kan tro det. Det er slike fantaster, som drømmer om et lite

eventyr i liften

Kanskje har de sett noe slikt på kino engang — men akk! I det daglige liv hender slikt noe aldri. Det er naturligvis meget beklagelig. For en pike, som med høiviktig mine betjener

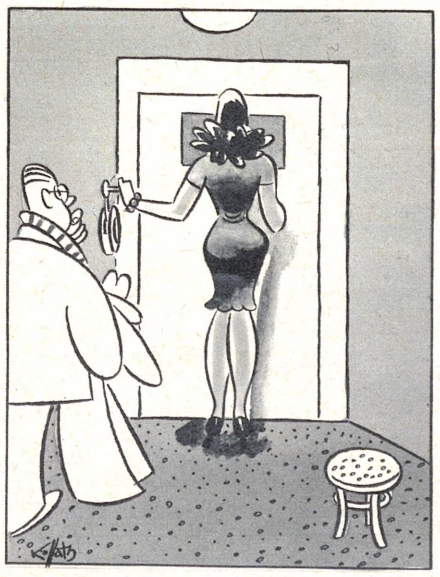
,,Bare en person til, takk!''

heisen, har noe visst tiltrekkende ved sig. Men bare for dem som står utenfor og gjerne vilde kjøre med. I en slik situasjon finner man overhodet ingen liftpike attråverdig. Noe som igjen engang tydelig bekrefter hvor sterk den menneskelige dømmekraft kan forvirres av ytre omstendigheter.

Ennå et spørsmål: har De oplevd at liften sto ferdig nettop når De vilde benytte den? Og at den da også var tom? Og at den dessuten ble betjent av et enestående vakkert vesen? Hvis alt dette vilde hende engang, benytter man heller trappen. For da er det sikkert ugler i mosen. Det er en advarsel, som sendt fra himlen. Heldigvis er den sjelden, for hvis liften virkelig venter og også er tom — da blir den ganske sikkert betjent av en skallet mann. Til en heis' livsbetingelser kan man si at den er å treffe overalt,

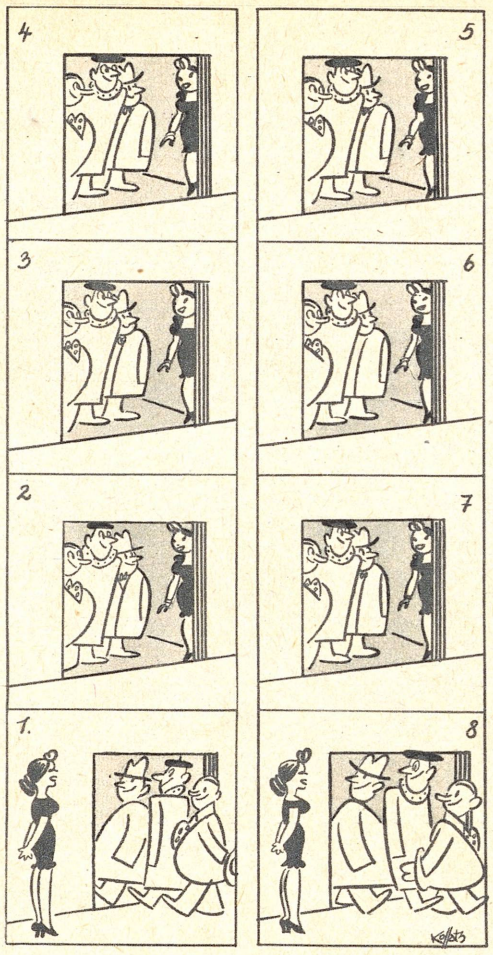
Vanens makt eller: Når heisen i varehuset engang ikke går! ,,Femte etasje, værsågod — glass, porselen, tepper, have-artikler!!''

,,Frøken, vil De gifte Dem med mig?'' — ,,Gull og smykker, gifteringer, i tredje etasje!''

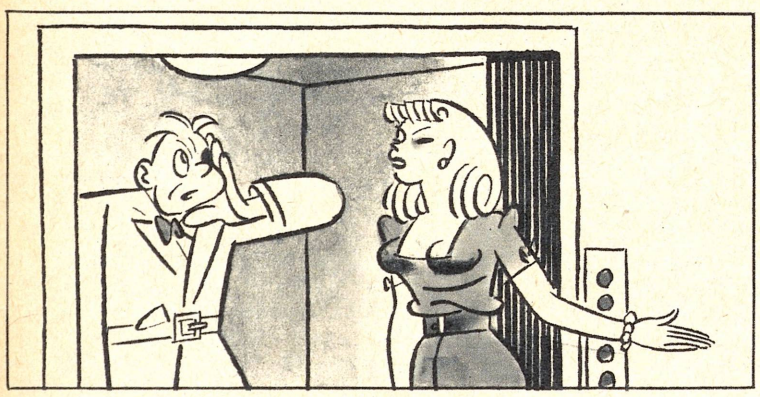
men trives best i de store varehus. Luften der synes å bekomme den best. Merkelig nok: det finnes praktfulle hus, hvor man ikke har den — men i hvert eneste varehus finnes den i flere eksemplarer. Og dog kunde ikke noe varehus leve av de menneskene som her har anledning til å stuve sig sammen. Derfor finnes det også overalt mange trapper, og der går det stadig en strøm av, mennesker, disse som forretningsmannen så gjerne ser hos sig. Liftene er bare et reklametrick, det er det hele! Antydningen av en høflighet, som vel tar sikte på enhver, men for det meste rekker ikke tiden til riktig å nyte den. Alt dette er ting — grunn nok for karikaturtegnerne til å le av det. Det gjør han med den naivitet, som vi alle kan trenge så godt. Nettop til slike ting, som vi møter hver dag, skal man bevare en ubetinget latter-frihet. Og fra det og til beherskelse av forstemte situasjoner er det bare et skritt. Mannen som liften farer vekk for nesen på, har ganske visst uhell, men hvis han er rask nok til å beundre liftpikens pene ben, opfatter han det sikkert som et hell.

A. S.

Kjør med øiet! Fra venstre nedentra og opover, så igjen nedover. Den vakre liftpike og hennes passasjerer

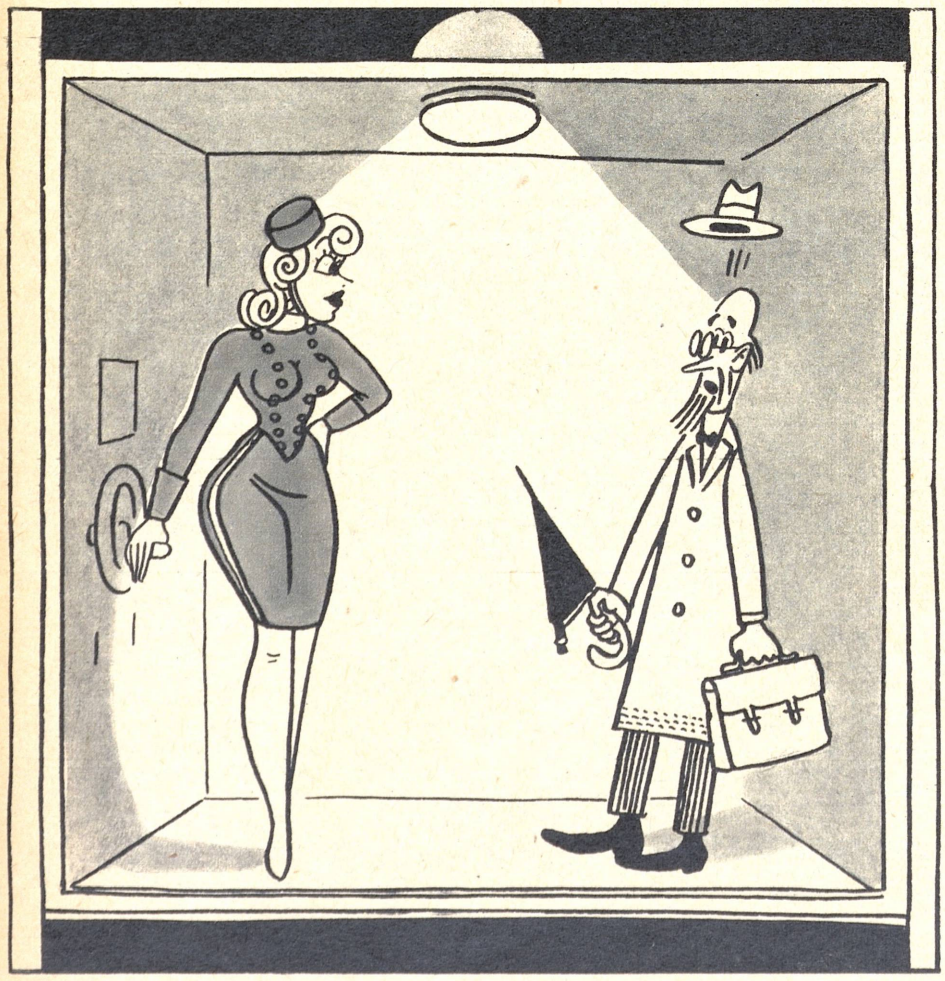
Tegninger:
Kossatz, Plauen,
v. Malachowski

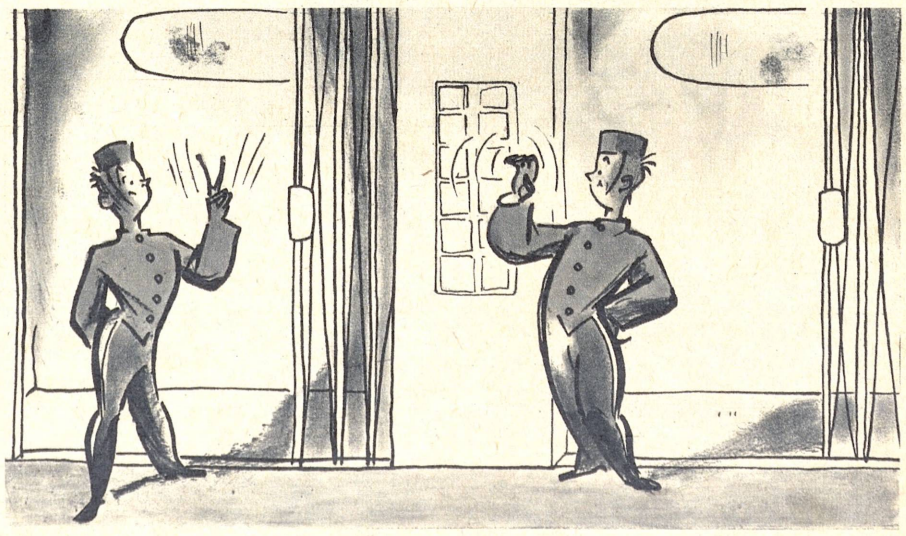
„Fjerde etasje — droger, medisiner, smertestillende salver!

Himmelstormende kjærlighet

„Heisen er stanset!" — „Mig kan De ikke skremme med det gamle tricket, frøken! Jeg skriker!!"

Og her løsningen på gåten, hvorfor man så ofte ringer forgjeves på heisen. De to liftboys i 6. etasje: „Ennå et kast, om hvem som skal kjøre ned først!"

GOLD PFEIL
Lærvarer

I eleganse, apart form og håndverksmessig arbeid anerkjent som internasjonalt forbillede.

Fremragende produkter fra
Ludwig Krumm A-G, Offenbach/M.

Fortsatt fra side 27

DE TO BRØDRE og PRINSEN AV HOMBURG

og forvirret. Til slutt avtalte de å treffe hverandre i den kaféen, hvor de dengang hadde vært med broren.

Den store kaféen var overfylt på denne tiden. Da han så sig søkende omkring, så han Ursula i det samme hjørnet som de satt dengang med broren. Hun fikk først øie på ham, da han kom bort til bordet. Ansiktet hennes viste spor av tårer. Thomas hadde aldri funnet henne så vakker som nå. Han ble helt forlegen, da hun så alvorlig på ham. Han dro fort frem brevet fra moren og ga henne det uten ord. Hun leste — og spurte så i en tone, som gjorde ham glad: „Er det tungt for dig?" Thomas sa unnvikende: „Tidligere, som barn, var vi meget sammen. Min bror var helt annerledes enn jeg. Vi var glad i hverandre, enhver på sin måte." — „Fortell mig om ham!" sa hun. „Vi har aldri riktig snakket om ham. Nå må du ta det igjen!"

Thomas nølte. Så sa han: „Hvis Jürgen ennå levde, vilde det ha vært lettere. Hva skal jeg nå fortelle om ham. Kanskje at han i døden er lykkeligere enn i livet?"

Ursula avbrøt ham med heftig bevegelse: „Å, Thomas, du må forstå mig! Lykkeligere en i livet — dreier det sig om det? Lever vi da for å være lykkelige?" Hun så slik på ham at han forsto det fulle alvor i hennes spørsmål. Her kunde han ikke unnvike mer.

„Jürgen har aldri kunnet nå det han vilde," sa Thomas stille. „Han hadde den store lengslen efter det. Men han sviktet. Og jeg tror at det fra begynnelsen av lå i hans natur. Han har gjort alting vanskelig for sig selv. Til slutt ble han embedsmann. Og han vilde jo bli kunstner, musiker."

„Ja, det er underlig," fortsatte han efter en pause, „da alt brøt sammen for ham, begynte min suksess. Og idag, på denne dag som jeg har ventet på i årevis, får jeg meddelelsen om hans død."

„Har du ikke noe mer å fortelle mig om ham?" spurte Ursula med stille forundring i stemmen. „Har han ikke vært meget glad i dig? Og har ikke du også hengt ved ham? Da jeg så dere to sitte der ved siden av hverandre den gangen, her i denne kaféen, da så det ut for mig som om dere hadde meget felles. I blikket og i mange bevegelser hos din bror fant jeg dig igjen. Men det var ennå mer enn dette ytre."

Hun stanset og så ned.

„Hva mer?" spurte Thomas inntrengende.

Ursula tidde. Hun kjempet med sig selv. Til slutt sa hun, idet hun så nesten fiendtlig på ham: „Da jeg så din bror, forsto jeg først hva jeg elsket hos dig — men også det som var fremmed for mig hos dig. Han hadde den styrken, som du mangler. En viten om alt menneskelig. Og stor godhet. Jeg måtte elske ham fra det øieblikk jeg så ham for første gang. Og jeg visste at jeg i ham også elsket dig litt, kanskje. Jeg kunde ikke tenke mig noen av dere uten den andre. Men din bror var sterkere enn du. Og jeg har dog bare sett ham et par korte timer."

Thomas syntes han falt ned i en dyp sjakt. Han hørte Ursula snakke videre: „Da du et øieblikk gikk for å kjøpe sigaretter, ba Jürgen mig om min adresse. Han skrev til mig to ganger fra felten. Ikke kjærlighetsbrev. Det ene var som et skriftemål for livet, en kort, skånselsløs beretning om sig selv. Han skrev der også om dig, om din begavelse, og at han unte dig den letteste vei. I det andre brevet skrev han muntert og overlegent om soldatens hverdag og innimellem et par tanker om livet og de siste ting. Jeg tror at Jürgen sto helt over alt. Han var blitt moden, døden kunde ikke gjøre ham noe vondt mer. Jeg elsket ham så!"

Med disse ordene la Ursula hulkende hodet ned på den kjølige marmorbordplaten, koppene klirret svakt, og et par gjester så forskrekket på den vakre, bedrøvede unge piken, som prisga sine følelser så hemningsløst. Thomas tidde som om han var stivnet. Brorens død hadde han opfattet som noe uavvendelig; dette, pikens tilståelse gjorde ham imidlertid oprørsk og avmektig på samme tid og tvang ham til å se på alt det som hadde vært, med nye øine.

„Ursula," sa han med en stemme som forekom ham selv fremmed, „skal det ikke gjelde mer, alt det som var mellem oss? Har det altsammen bare vært en feiltagelse av mig, og kommer nå en avdød og forlanger rettigheter, som du ikke vil innrømme den levende?"

Ursula så på ham med tårer i øinene: „Ja, Thomas, du må forstå det: nå, da han er død, har din bror dobbelt rett til mig. Men også til dig — forstår du ikke det? Du var blind og vantro, Thomas. Du så ikke din bror. I en krok av hjertet ditt tenkte du vel: han er strandet. Men jeg vet at han sågar hadde styrke til å overleve sine drømmer og forbli et menneske."

Thomas satt der, som hadde han fått sin dødsdom. En medlidende følelse kom op i Ursula; hun grep hans hånd og sa: „Er det så vanskelig for dig? Er sannheten så bitter? Du lever jo, altså kan du forvandle sannheten til fruktbart liv. Engang vil du ligne din bror mer enn nå, tror jeg. Du må ennå igjennem meget, og ingen kan hjelpe dig mer enn den døde."

„Og du?" spurte Thomas. „Vil du alltid komme til å tenke bare på ham, som du elsket så høit?"

Ursula rystet på hodet. „Livet går videre," sa hun stille. „Men nå, Thomas, må du la mig være alene. Jeg ber dig om det. Vi treffes igjen på scenen."

Høstvinden gjorde Thomas godt, da han kom ut på gaten fra den tette, varme atmosfære i restauranten. Det var ennå en time til forestillingen skulde begynne: tid nok altså, til å overvinne de myldrende, urolige og kvalfulle tanker, og til å forberede sig til forestillingen, som forlangte hans fulle og hele innsats. Thomas slo inn på den nærmeste veien til teatret. Ved sceneinngangen hilste portneren på ham med deltagende vennlighet. Thomas kastet et blikk på den halvmørke scene, hvor arbeiderne var i ferd med å bygge op rampen av slottet i Fehrbellin; så skyndte han sig op trapper og nedover lange korridorer til sin garderobe.

Hans tanker kretset om broren, som nå i tre dager hadde ligget begravd på slagmarken. Hvordan hadde hans siste minutter vært? Han hadde allerede alt bak sig, da han gikk til vest-

fronten, tenkte Thomas, Ursula hadde rett, han var en sterk mann. Sterkere enn jeg, som hver eneste skuffelse kan velte over ende.

Thomas åpnet sitt garderobeskap, hvor prinsen av Homburgs kostbare rytteruniform ventet på sin bærer. Mens han kledde sig om og så i speilet, hvordan han med hvert plagg mer og mer forvandlet sig til avbildningen av den strålende helt, kom han til å tenke på Jürgens feltgrå trøie, som ikke tålte noen patos, ikke noen forfengelighet, og som ikke hadde noe strålende ved sig, bare pliktens strenge farve. Slik var Jürgen selv, tenkte Thomas. Det var drakten for ham. Men jeg spiller heltens rolle. I noen øieblikk ble han grepet av vrede over sin egen eksistens og sitt virke, som plutselig forekom ham å være tvilsomt og fullt av innbilskhet. Han hadde lyst til å kaste alt fra sig og forsvinne. Men mens han satt der og grublet, begynte fingrene allerede sitt eget spill. Tvunget av gammel vane, begynte Thomas å sminke sig. Omhyggelig la han lag på lag, inntil han i speilet ikke mer så sitt eget ansikt, men prinsen av Homburgs maske. Modig, ungdommelig, blendende, full av kold glans. Det er min verden, tenkte han bittert, denne masken passer til mine drømmer og ønsker. Og i de scenene hvor den må bryte sammen, hvor helten forvandles i dødens skygge, har jeg igrunnen aldri levd riktig med under forestillingen.

På en gang forsto Thomas likheten i skjebnen, som han idag vilde oppleve på scenen. Lå det ikke her begge deler skjult: hans vei og brorens vei, livet mørke og lyse muligheter? Var Kleists helt ikke i begynnelsen en skjebnens yndling, en av dem som kunde ta alt lett og måtte han ikke efterpå gjennem døden, gjennem fortvilelsens trange pass? Jeg har alltid bare levd det ene, nå må jeg også gjennem mørket, tenkte Thomas, som min bror. Og for første gang følte han ikke noen frykt, men en forløsende følelse. Noe inne i ham var smeltet, hans hjertes overmot var brutt. Og i lyset av det nye, som grodde op i ham, så han brorens tungsindige bilde, annerledes enn hittil: ikke som den strandede så han ham, men som den som til slutt ble seierherre.

„Jeg vil spille for dig, Jürgen, bare for dig," sa han stille fremfor sig, og ønsket om å sone lå i hans ord. „Menneskene skal spore det alvor, som lå hos dig, skjebnens skygger, din angst og ditt mot. De skal vite at de finnes, disse tingene som jeg hadde fornektet og foraktet. De skal glemme mitt kostyme og masken og bare se mennesket som forvandles. Jeg vil tenke på dig, når jeg spiller, på din prunkløse skikkelse, på ditt mandige hjerte og din tapre død. Gi mig kraft til å spille således at jeg er dig verdig."

Da det ringte første gang, gikk Thomas som en drømmende, helt innadvendt, gjennem de lange korridorene og trappene til scenen. Den nattlige slotspark i Fehrbellin hvor dramaet skulde begynne, lå der full av forventning og hemmelighet. Thomas så sig om og så plutselig Ursula, som sto i bakgrunnen, et stykke borte fra de andre skuespillerne. Hun vendte ansiktet mot ham og ga ham et lite smil, som forsvant igjen og ga plassen for dypt alvor. Thomas gikk med faste skritt mot henne, og hans ansikt var like alvorlig som hennes. Han visste hvem hun tenkte på; men denne tredje var ikke noen hemning mer, men en bro. Skjebnens spill kunde begynne.

Kort og godt

Hun forsto fransk

„Det blir kjølig," sa Lovis Corinth engang til sin frue. „Jeg fryser. Ferme la fenêtre!" Hun reiste sig. Mens hun lukket vinduet, spurte en venn maleren lavt: „Hvorfor sa du egentlig det på fransk?" — „Jo," svarte han, „hun tar ikke imot noen befalinger av mig. Men når jeg sier det på fransk, reiser hun sig, for å vise at hun forstår det!"

Allikevel mor

La Rochefoucauld opfordret en aften sin borddame, komtesse B. til å spasere litt i parken med sig. „Nei takk," sa den unge pike snerpet, „forsiktighet er visdommen mor!" — „Det stemmer," sa La Rochefoucauld, „men allikevel er hun blitt mor."

Takt

Rossini, den italienske komponist, mottok en koloratursangerinne, som sang rosine-arien fra „Barberen i Sevilla" for ham. Hun gjorde det smeltende og med mange triller og indre betoning og gjorde en riktig bravurarie ut av det, noe som Rossini avskydde. Men han var en høflig mann og sa til slutt: „Det sang De vidunderlig, frue. Og hvem var nå egentlig musikken av?"

Lett kledd

Madame Dubarry, hvis liv endte så tragisk, overrasket stadig med sine innfall. En dag kom hun på et maskeball; hennes rivalinner hadde forberedt sig på en hård kamp og kledd sig ytterst prektig.

Dubarry kom i en helt enkel, lett hvit tyllkjole og helt uten den sedvanlige skjønnhetsplett. Hun slo da med ett slag alle sine hårdeste rivalinner av marken; den tvangløse enkelhet i hennes toalette stakk velgjørende av fra de opstyltede kostymer som de andre hadde.

En av hennes aller bitreste konkurrenter sa til henne i slett skjult misunnelse: „Nei, for en enkelhet! Og ikke engang en liten skjønnhetsplett?"

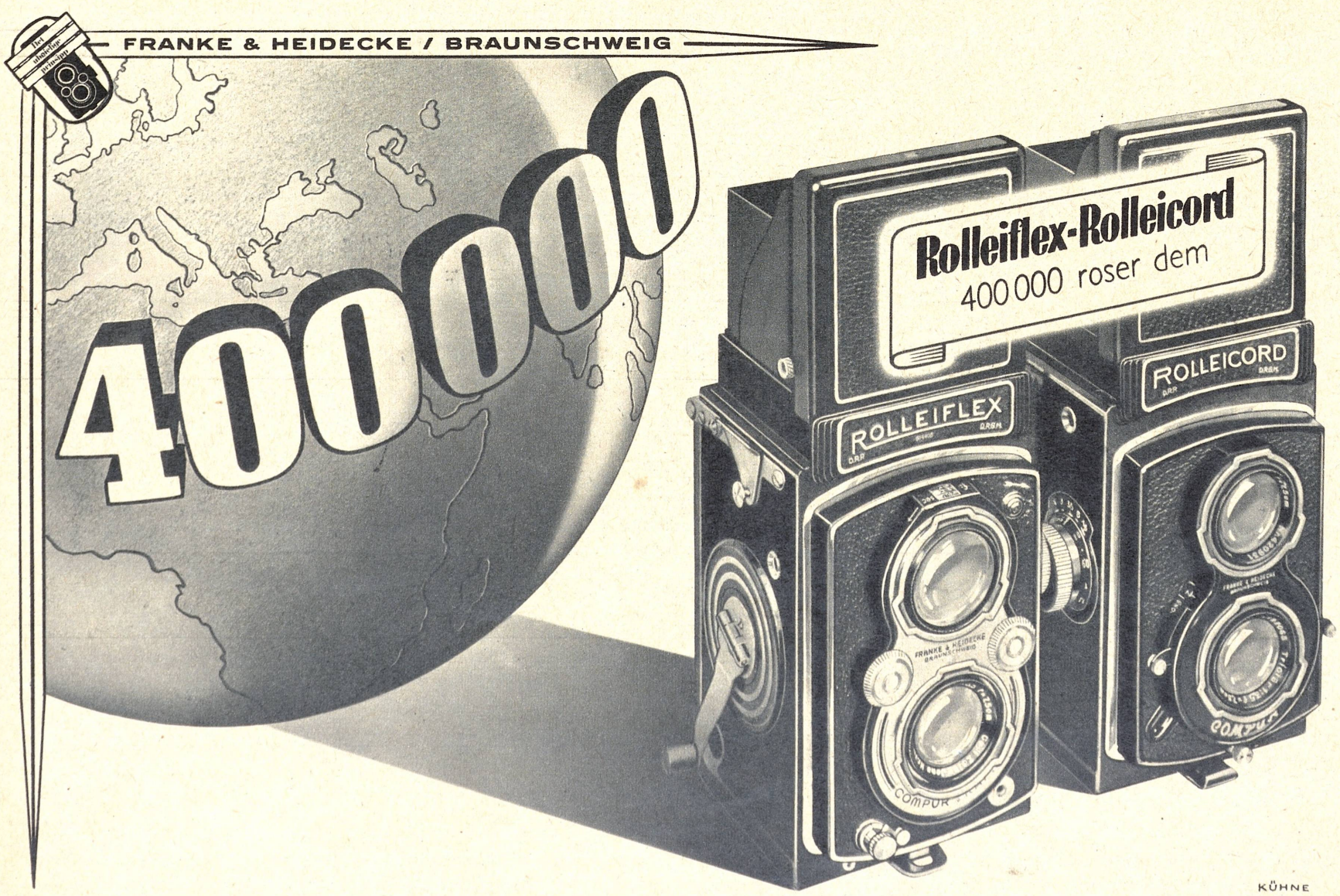
Til dette svarte Dubarry, på samme tid spottende og grasiøst: „Med hensikt, kjære venninne! Bare for å være litt lettere påkledd, lot jeg være å klebe en på!"

Åndsfrihet

Verrochio, den kjente florentinerbilledhugger, som levde fra 1436 til 1488, fikk av republikken Venedig i opdrag å skape Colleonis rytterstatue. Da Verrochio allerede hadde begynt arbeidet, besluttet Venedig sig til å la Verrochio lage hesten, men en paduaner-billedhugger rytteren. Florentineren ble så ergerlig over dette at han slo i stykker det allerede ferdige hestehode og vendte tilbake til sin hjemby Florenz.

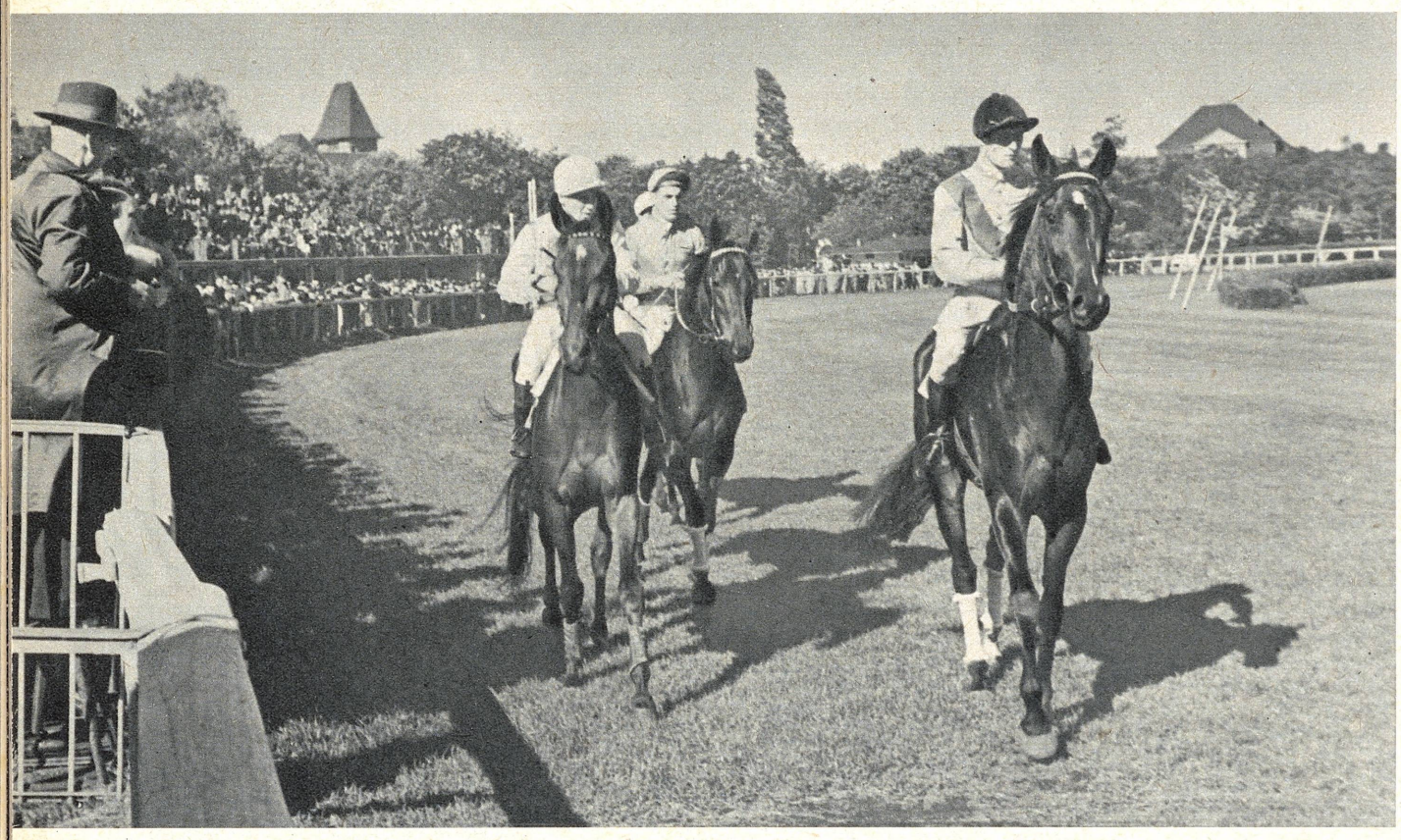
Venedig var oprørt og lot mesteren vite at hvis han kom tilbake til lagunebyen, vilde han miste hodet. Men Verrochio svarte med de sarkastiske ord at han vel var i stand til å lage avhugne hoder ennå større og vakrere, men det kunde ikke Venedig.

Dette svar forsonte den store republikk og Verrochio kunde begynne sitt verk. Imidlertid fikk han ikke fullendt det, da han døde under arbeidet.

„Som i fredstid“

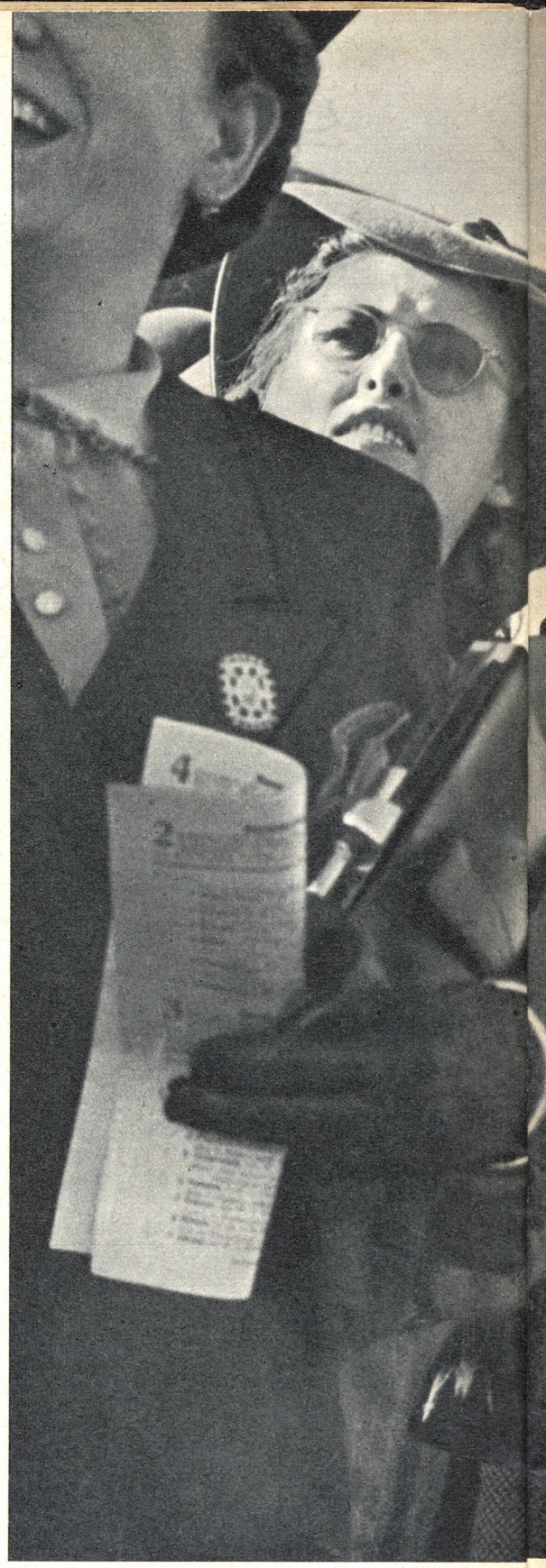
En veddeløpsdag i Berlin

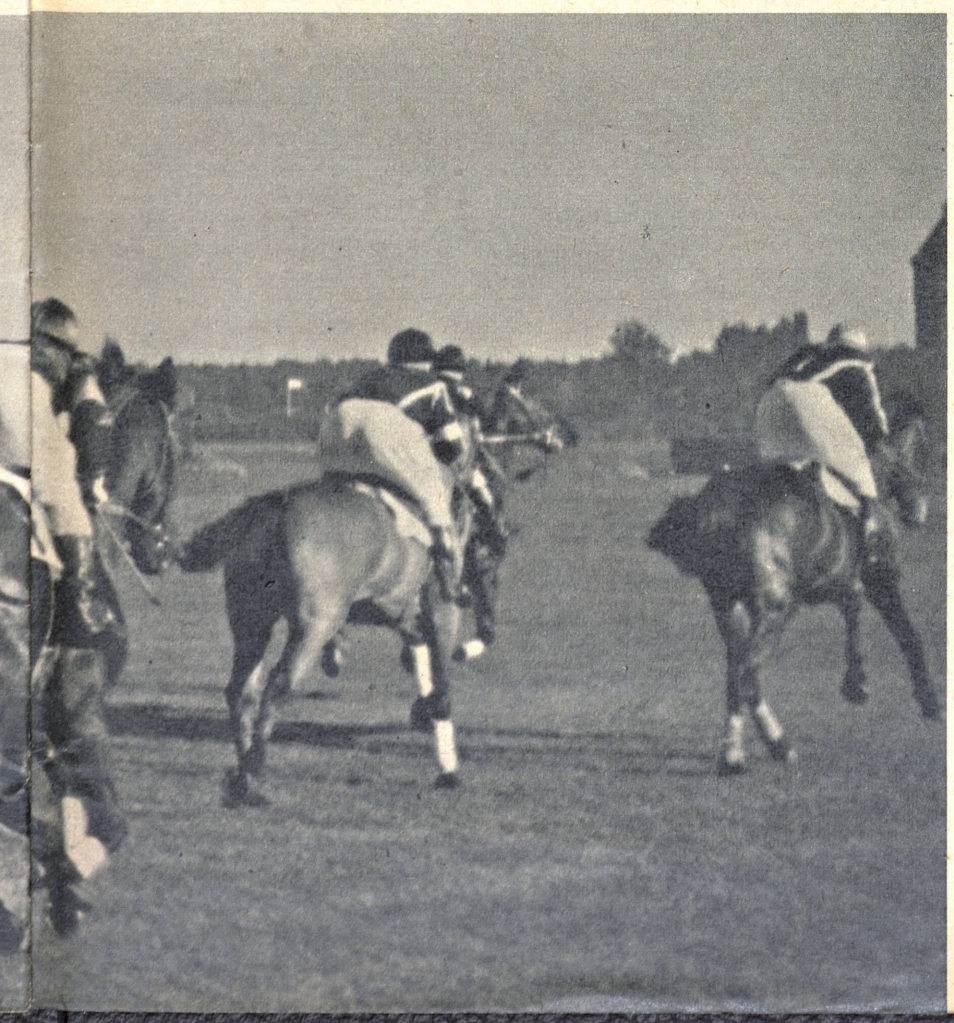
På Europas vakreste hinderbane. *En vakker senhøstes søndag var dette årsstore dag for Karlshorsts veddeløpsbane i Berlin. I åtte gode løp ble der kjempet om Tysklands viktigste og verdifulleste premie „Grossen Preis von Karlshorst“, som er på 55 000 RM*

Som i fredstid *var der trengsel av tilskuere på tribunene og om grønnsværet ved kanten av banen. Med tre minutters mellemrum kom S-bane-togene fra sentrum. Programmer og veddeløpsaviser var utsolgt e 10 minutter efterat løpene var begynt*

Hvem av dem har veddet riktig? *De unge damers tipp synes å ha vært gode. Hesten deres bøier som nummer en inn på langsiden. Men ennå er målet langt borte. De to sårede offiserer holder på hærens ride- og kjøreskoles stall. Tootish heter hesten deres, en rask rødbrun en med stål i benene. Men rytteren dens brakk kravebenet under det siste løpet og rider idag med spjelket arm. Vil han klare det?*

I svingen. *Et bilde som viser hele skjønnheten ved løpet og ridningen. Grønnsværet drønner under hovslagene. Rytterne strammer tøilene. Snart kommer siste hekk*

Fotos: Diedrich Kenneweg

Vågestykket har lykkes. *Jockey Wolf har ridd løpet med én arm. Et fall vilde vært skjebnesvangert for ham. Men han og Tootish har allikevel vunnet den store premie. Idet jockeyen går til vekten med sin sadel, viser hans ansikt hvilken anstrengelse det har kostet ham*

Et liv viet blomstene

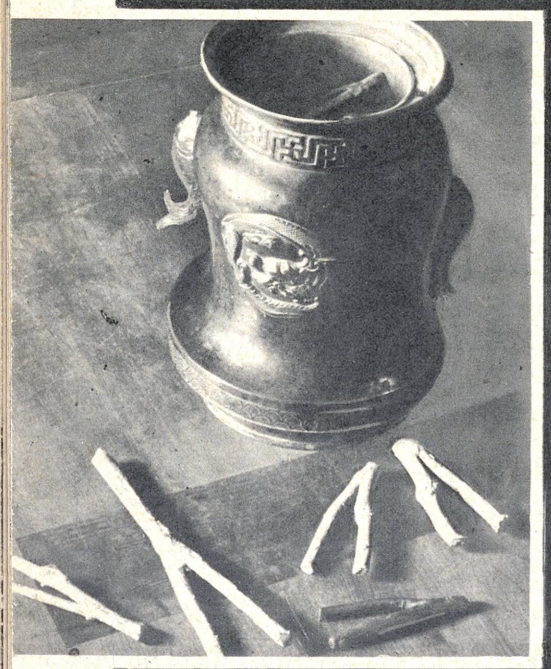
For mer enn tusen år siden gikk en prins av det japanske keiserhus inn for å vekke interessen hos sitt folk for blomsterarrangementets kunst. Den lære som efterhvert opsto er rett og slett læren om fin smak. På skolen lærer japanerinnen å arrangere blomster som man i Europa lærer å regne og lese. I Japan hører det til god tone ved selskapelige sammenkomster å arrangere blomster til ære for gjesten eller verten. Man dyrker dette der som vi musikken hos oss. Slik omgang med blomster verner efter japansk opfatning sjelen, leder til god moral, broderfølelse og harmoni, ja den har den aller største betydning for sunnheten.

De lover som blomsterarrangementets kunst utøves efter forblir de store læreres hemmelighet. De alene mestrer de „1000 ganger 10.000 blomster" som blomstrer på Japans øier. Eleven lærer bare begynnelsesgrunnene. Alene hertil behøver han tre år. En eneste europeer, professor Willi Prenzel, har ervervet mesterbrevet fra den ærverdigste høiskole i Japan, stamhuset for blomsterlæren. Han underviser i Berlin og teller ikke få japanerinner blant sine elever.

Fotos: Dr. Croy

Symbolet på det japanske landskap, fjellet Futschijama, med dets svakt skrånende kjegle, er med få håndgrep på den mellemste høire gren blitt eftergjort som bakgrunn for vaselandskapet

Den brune bronsevase er et symbol på jorden og trer beskjeden tilbake bak blomstene. Gaffelgrener blir klemt fast i den for å holde blomstene oppe.

En tysk dame og eksellens Oshima, den japanske berlinerambassadørs hustru, lærer side om side hos professor Prenzel blomsterarrangementets kunst efter japanske regler.

Roser vin og epler i vakre hender

Bulgarsk bondekone fra Kalofer under rosehøsten

Fotos: Katzer (2), Bricarelli (1)

Vinkrukken går fra hånd til hånd ved den muntre leken blant de unge italienske piker i drakter fra provinsen Abruzzi

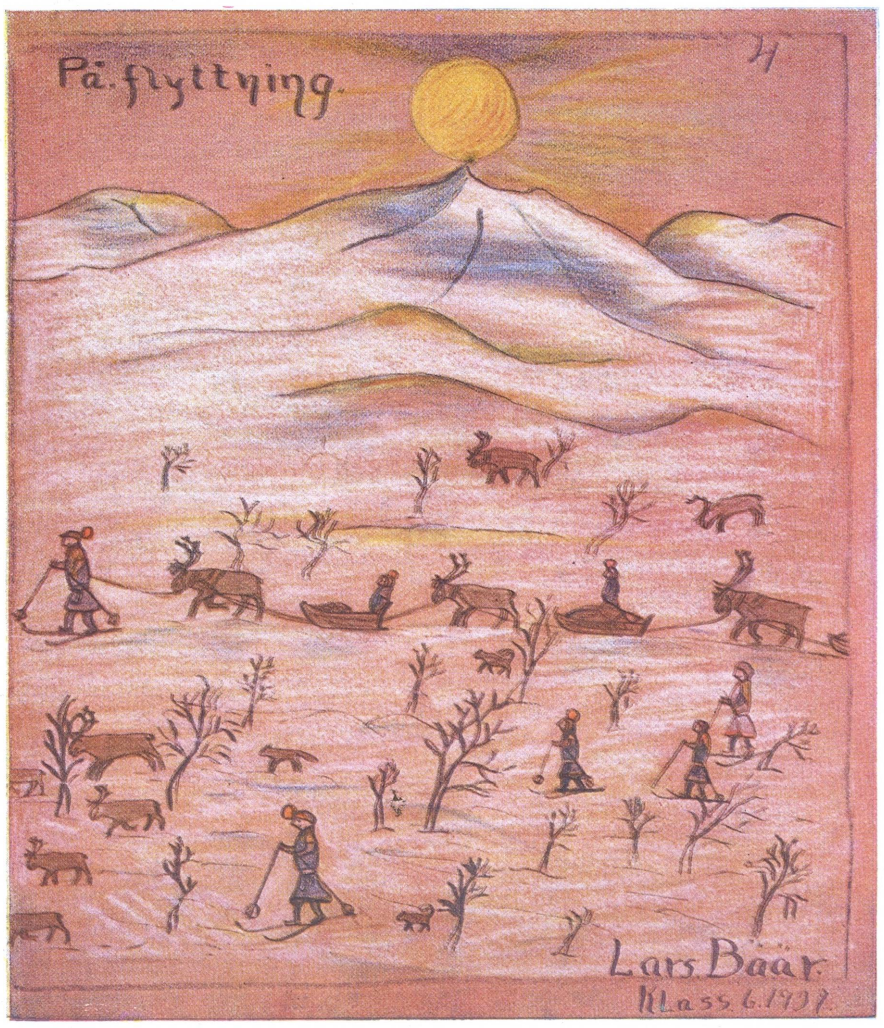
Det ene prektigere enn det andre — er disse eplene, som en vakker makedonerinne plukker på de fulle grenene

En barnefest med Shinto-skrinet har eleven Yasumasa Ohi fra en folkeskole i Osaka malt med høit utviklet farvesans og forbløffende iakttagelsesevne

Tiåringer tegner

Slik ser barnet verden

På flytning heter denne farvetegningen av den 10årige lappegutten Lars Bäär — et lite kunstverk, som med enkle hjelpemidler allikevel gjengir hele stemningen i det nordiske landskap og hos dets beboere

En kjempedampers avgang har gjort så dypt inntrykk på den japanske folkeskolelev Haruki Maekawa fra Nishinomiya at han bare efter hukommelsen laget dette farverike bildet

Vidunder-ull fra retorten

Et krigsbarn vokste op og overtrumfet naturen

Enhver teknisk stordåd har sin lille opfinnerlegende. Ofte er den riktig, men som oftest ikke. Den lille James Watt skal en dag ha betraktet det klaprende loktet på en summende tekanne og derved ha kommet på tanken om å utnytte dampkraften i en maskin. Galvani, den italienske læge, så tilfeldigvis hvorledes friskt preparerte froskelår rykket til ved berøring med metall og opdaget derved den strømmende elektrisitet. Og hvis man skal tro ryktet, skyldes den tyske kunstsilke- og cellullindustris eksistens den omstendighet at en nederrhinsk lærejente, som ikke hadde annet å gjøre enn i timevis å sveive på et håndtak og derved hespe op en tråd — engang dubbet av under sitt ensformige arbeid. Da hun forskrekket våknet op igjen, begynte hun å sveive så hurtig at tråden ble trukket ut i lengden og ble tynn, silkefin og glinsende.

Kunstige tråder for glødelamper!

Dette skjedde — hvis det da virkelig er skjedd — for firti år siden. Den gang drev to unge tyskere, kjemikeren dr. Fremery og ingeniør Urban en liten glødelampefabrikk i Oderbruch i nærheten av Achen. På den tid kjente man bare de gode gamle kulltrådlamper, der fantes ennå ingen brukbar metalltråd. Edison, den gamle mester, sverget til forkullete bambustråder i hvilke han efter årelange forsøk trodde å ha funnet det beste materiale. Fremery benyttet imidlertid en helt annen fremgangsmåte, han fremstilte glødetrådene kunstig, ad kjemisk vei. Ren cellulose, forbindingsvatt av bomull, ble opløst i kobberoksyd-ammoniak en blålig veske, og gjort flytende på denne måte. Lot man nå denne seige substans flyte gjennem et trangt glassrør ned i en fortynnet svovelsyre, stivnet den der til en tråd som ophespet, snittet i stykker og forkullet, kunde anvendes som glødetråd for lampene.

Silkelarven får konkurranse . . .

Som sagt skulde lærejenten en dag ha hespet for hurtig, og den ellers så sprø og hårde tråd tøide sig lydig, ble elastisk, bløt og fin — som silke! Det være som det vil med dette. Iallfall begynte der en anspent opfinnervirksomhet som ble fortsatt gjennem mange måneder. Fremery hadde forstått at hans kjemiske substans egnet sig til noe langt bedre og viktigere enn glødetråd, at han kunde lage kunstig silke av kjemisk fremstillet tråd og dermed bryte silkeormens årtusengamle privilegium.

Nå, denne tanke lå dengang i luften. Det dreide sig om ett av de mange tilfelle i teknikken hvor et problem er modent for løsning og derfor blir tatt fatt på av mange opfinnere, som ofte arbeider helt uavhengig av hverandre. Det er da vanskelig å tale om prioritet. Bare det rette opfinnsomme innfall, dyktigheten i overvinnelsen av det nye produkts tekniske barnesykdommer og endelig den seige utholdenhet til tross for alle tilbakeslag er avgjørende for seiren.

Slik var det også med kunstsilken. Audemars, Ozanam, Swan hadde allerede tildels eksperimentert med stort hell. Grev Chardonet hadde siden 1885 ved en lignende fremgangsmåte fått brukbare tråder av nitrocellulose og endog, til tross for alle vanskeligheter, begynt den industrielle produksjon. Han gjelder derfor med rette som den egentlige opfinner.

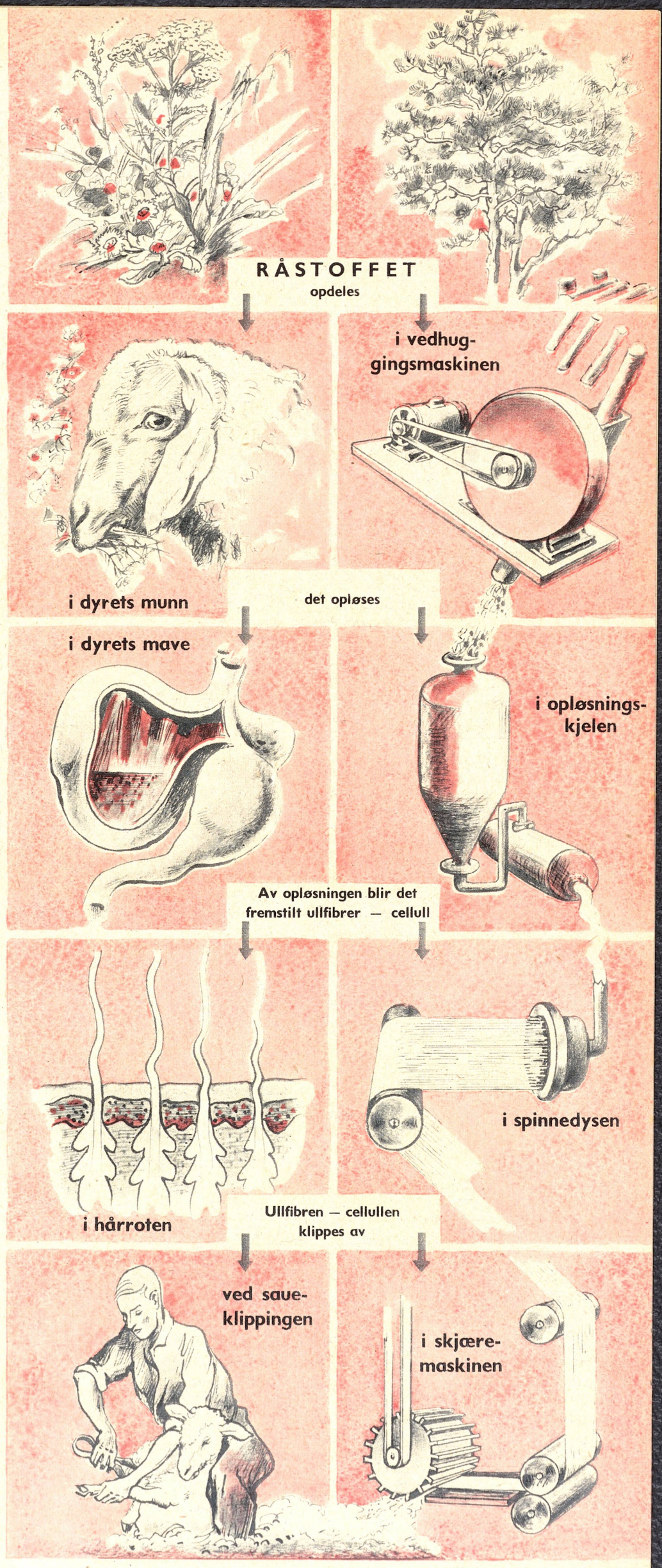
Kunstsilke „ikke eksplosiv"!

Nå optrådte også Fremery på arenaen, og det som allerede fra begynnelsen av skaffet hans nye produkt en betraktelig overvekt var at det lot sig vanskelig antenne. Idag syns ikke det lenger for oss å være noen bemerkelsesverdig egenskap ved et tekstilstoff. Dengang kunde det imidlertid ennå hende at et splinternytt slips av chardonnet-kunstsilke gikk fresende i luften ved berøring av en sigarettglo. Ikke for intet var jo utgangsproduktet, nitrocellulosen, intet annet enn det meget eksplosive sprengstoff skytebomull! I de første annonser fra Vereinigte Glanzstoff-Fabriken — som Fremeryverkene senere ble omdøpt til — finnes da også forsikringen om at det nye stoff „ikke er eksplosivt."

I det første desennium av det nye århundre begynte kunstsilkens seierstog. Den var ferdig med barnesykdommene, ble finere av utseende, sterkere, jevnere, man lærte å forarbeide den riktig, tekstilindustrien og forbrukerne vennet sig til det nye materiale og produksjonstallene steg stadig. I bunn og grunn var der ikke endret noe ved fremgangsmåten. La oss i korthet se hva som foregår. Naturen har to typer av tekstilråstoffer til rådighet for oss: animalsk tråd som ullen, som er bygget op av eggehvitestoffer, og plantetråd som lin eller bomull, hvor cellulose er hovedbestanddelen. Der er nå engang sørget for at trærne ikke vokser inn i himlen, og for cellulosefibrene er der også satt meget strenge vekstgrenser. Bomullkapslenes frøhår blir ikke lenger enn et par sentimeter, og de langvarigste og møisommeligste avlsforsøk har til nå ikke kunnet endre noe på dette.

Silkeormens hemmelighet . . .

Vi kjenner bare en eneste unntagelse, den beundringsverdige lille kjemiske fabrikk som vi kaller silkeormen. Silkeormen kan det kunststykke å lage så lange cellulosetråder som den ønsker. Den spiser morbærblad, som i likhet med alle planter for en betrak-

Natur og kjemi går den samme vei. *Om det gjelder sauеull eller cellull: Utgangsstoffet er plantefibren. Den blir delt op og kjemisk oplost. Av denne opløsningen formes dyser håret eller cellstoffibren. Begge blir su skåret op, spunnet til tråd og forarbeidet til stoff*

Tegning: Heimisch

telig del består av cellulose, forvandler dem ved hjelp av sin magesaft til en seigtflytende substans, „fibroin", og presser så dette blandet med klebrig „silkelim" atter ut gjennem to små spinnevorter. I luften stivner fibroinet til en fast, elastisk tråd, nettop til silke, og denne tråd kan gjøres så lang som larven vil, så lang som dens forråd av fibroin rekker.

. . . efterlignet i storbedriften

Vi gjør det heller ikke annerledes i våre kjemiske storbedrifter. Vi tar renest mulig cellulose og forsøker først å gjøre den flytende, opløse den. Som opløsningsmiddel anvendes ved „viskosefremgangsmåten" — som er den langt viktigste idag — natronlut og svovelkullstoff. På denne måte utvinner man en seigtflytende utgangssubstans, den orangefarvede „viskose". Denne blir nå presset gjennem en plate av edeltmetall som er gjennemboret av en mengde ørsmå hull, som på koppen av en havesprøite, bare at hullenes tverrmål er betydelig mindre, hundredels milimetre, og det er et finmekanisk kunststykke av første rang å bore disse ørsmå hull glatte og like.

Spaltet op i dusinvis eller endog hundrevis av fine tråder, strømmer viskosen ut av åpningene, og nå begynner annen akt, det omvendte av opløsningsprosessen. Viskosetrådene kommer straks i et bad — en syre som er blandet med visse salter — og blir utfelt der i løpet av korteste tid. Ovennevnte opløsning blir kjemisk opsuget av badet, og bare ren cellulose blir tilbake: den seigtflytende viskosemasse stivner til fast, elastisk, fin cellulosetråd som nå kan hespes op.

Denne tråd er kunstsilken. Cellulosen blir først opløst, tvunget inn i en kjemisk forbindelse og efterpå utfelt i badet igjen i kjemisk ren form. Men omveien er nødvendig dersom man i stedet for de korte naturlige fibrer vil få kunstsilketråder som er mange kilometer lange. Og naturligvis er ikke lenger idag den rene bomull, forbindingsvatt, utgangsstoffet, men vi henter cellulosen der hvor den fåes billig og i store mengder: i skogen. Treet består jo likeledes av små cellulosefibrer som kittet sammen med en „treaktig" substans, lignin, er „fortreet". I kjempemessige lutkokere løser man dem ut av disse fremmede stoffer, vasker, bleker og tørker dem og får så „cellstoffet", en hvit, bløt, papplignende masse, ren cellulose som ikke lenger har noe å gjøre med treet, like så litt som vodkaen med potetene, alt „treaktig" er jo blitt kokt ut.

Man kan ikke gå bare i silke!

Silke og kunstsilke kan bare opfylle en del av våre ønsker. Prinsene og prinsessene i eventyrene går riktignok „i fløiel og silke", men de kan bare gjøre det fordi det sjelden fryser og sner i eventyrlandskaper. For virkelig å holde oss varme, trenger vi også noe annet enn de glatte silke- eller kunstsilketråder. Vi trenger luft.

Luft? Ja — så merkelig det enn lyder — vi klær oss med luft. Ikke selve stoffsubstansene varmer, men den fine „luftpels" i vevningen, for luft er en dårlig varmeleder og den hindrer at vår kroppsvarme strømmer ut. Derfor varmer f. eks. en fjærlett løs dundyne så godt, derfor varmer halm så utmerket: ikke selve materialet, men den innesluttede luft er den virkelige velgjører.

Fanget luft

Spinnerne og vevërne tilfredsstiller dette ønske og gjør en dyd av nødvendigheten. Av ullens eller bomullens korte fibrer spinner de garn idet de tvinner og strekker fibrene i hverandre. Luften blir fanget mellem de tusener av enkeltfibrer i garnet, og alt efter spinne- og vevemåten kan man således fremstille tette og løse, fyldige, bløte, varmende stoffer. Det spunne garn, som en kunstnerisk mosaikk av utallige enkeltfibre, byr tekstilmannen adskillig flere muligheter enn de glatte silketrådene.

Nå eksisterer der en industri som likeledes har vokset frem på grensen mellem begge områder og som anvender silkerester, korte tråder av høist 15 centimeters lengde som forekommer som avfall i silkeveveriene eller også blir trukket av kokongene til nettop utslupne silkeormer. Spinnerne kom allerede tidlig på den tanke å forsøke sin lykke også med kunstsilkerester, og herfra er det bare et skritt til med hensikt å kutte op kunstsilketrådene i korte stykker som derpå blir spunnet.

Cellullen blir til

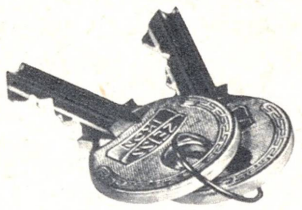
Først krigen, den store befrukter av så mange opfinnelser, har imidlertid modnet denne viktige ide. Da tekstilmangelen i Tyskland i årene 1916—17 antok katastrofale former — man var jo gått inn i det store opgjør uten ethvert spor av noen planøkonomi — da papir- og neslefibre på den nødtørftigste møte måtte fylle hullene, ble kunstsilken spent sterkere for. Krigsråstoffkontoret søkte dengang efter et materiale til fremstilling av patrontasker. Ved Vereinigte Glanzstoff-Fabriken hadde man i mellemtiden utviklet maskiner for de nye „stapelfibrer" — det var i bunn og grunn intet annet enn normal kunstsilke, som efter fremstillingen ble kuttet op i korte tråder. Det nye råstoff hevdet sig, våren 1917 bestilte krigsråstoffkontoret 3 millioner kilogram stapeltråd, i august 1917 kunde Werk Sydowsaue ved Stettin settes i drift — til tross for de uanede vanskeligheter med å skaffe arbeidskraft og materiale — og inntil slutten av verdenskrigen kunde Tyskland allerede produsere 10.000 tonn årlig. Cellullen var dermed kommet til verden.

Cellullen? Ja, virkelig. Cellull er efter sitt vesen intet annet enn småkuttet kunstsilke. De adskiller sig fra hverandre, efter en vakker sammenligning, som endeløs lang spaghetti fra kortskårne trådnudler. Råstoffet er det samme — cellulose — og likeså er den kjemiske og tekniske fremgangsmåte den samme like til spinnebadet. Først her skiller veiene sig. Vil man lage kunstsilke, så trekker man trådene av sammen, slik som de kommer ut av spinnekoppen, tvinner herunder de ca. hundre enkelttråder og vikler trådbunten sammen til en stor „spinnekake". Vil man ha cellull, så samler man trådene fra mange dusin spinne-

Hvor det er verdier å beskytte, sikrer en Zeiss Ikon lås enhver dør og ethvert opbevaringssted, om det er sikkerhetslås, kasselås, hengelås eller møbellås.

Et Zeiss Ikon låsanlegg fatter forskjellige låser sammen til et planfullt sikringssystem

Nøkkel
3/5 naturlig størrelse.

ZEISS IKON AG GOERZWERK BERLIN

kopper til en tykk trådbunt og lar denne kutte op av roterende kniver i korte tråder. Trådene må derpå blekes, vaskes og tørkes — og cellullen er ferdig. Den er bløt, duftende, sart, omtrent som fin forbindingsvatt.

„Vistra" — et nytt begrep

Fra verdenskrigens stapeltråd til nutidens cellull var der naturligvis ennå en lang vei. Da verdensmarkedene åpnet sig igjen efter fredsslutningen, da skibslaster av ull og bomull kom til Tyskland, billigere enn stapeltråd vel å merke, da vilde nesten ikke et menneske mere vite noe av det nye tekstilråstoff. Produksjonen ble innstilt overalt. Med en unntagelse: i Werk Premnitz tilhørende Köln-Rottweiler Sprengstoff A. G.

Presidenten i den interallierte avrustningskommisjon hadde besøkt denne fabrikk efter Versailles-diktatet og ganske enkelt avgjort: „doit être totalement rasé." Nå, så langt kom det ikke. Direksjonen besluttet i fremtiden å produsere kunstsilke i stedet for krutt og ved siden herav utvikle stapeltråden videre. I 1921 kom det nye produkt for første gang på markedet under navnet „vistra". Det hadde det vanskelig nok med å kjempe for sin eksistens. Og det forblir til ubestridelig fortjeneste for I. G. Farbenindustrie, som senere overtok Werk Premnitz, at forsøket som syntes håpløst ble ført besluttsomt videre. Forskningen ble drevet på en storstilt måte, ja der ble bygget op en hel vitenskap på cellullen. Det lyktes endelig å mestre spinnebadets kjemiske mangler. Man eksperimenterte systematisk med trådene til de fikk den nødvendige finhet. Idag synes et kvinnehår grovt og rått sammenlignet med en cellulltråd.

En av de viktigste fornyelser var spinnepumpen. Tidligere måtte trådene av hespelen likesom trekkes ut av spinnekoppene. Idag forsyner man hver spinnekopp med en liten pumpe som med stadig samme trykk presser viskosen først gjennem et filter og derpå gjennem hullene, og først derved får man den nødvendige jevnhet og finhet.

Mot slutten av tyveårene var cellullen virkelig blitt konkurransedyktig, den trengte inn på områder som inntil da hadde vært bomullens ubestridte domene. Atter var ett av naturens monopoler truet!

Det avgjørende støt

Den sto riktignok ennå foran sin egentlige utvikling og samtidig det mest forbausende eksempel på industrielt opsving som den økonomiske historie overhodet kjenner til. Da den nye fireårsplan ble proklamert i 1936 i Tyskland, skjedde det under devisen: „Sikring av råstoff-friheten." Tyskland hørte, som for øvrig også Japan og Italia, til fattigperene på tekstilområdet. Det produserte litt ull og lin, men ikke et eneste kilogram bomull. Dersom Tyskland ikke vilde bøie sig for et råstoff-diktatur, måtte det i det minste bli så selvstendig at det til nød kunde forsyne sig selv. Naturlig tråd kom ikke i betraktning. Selv om bomull kunde vokse i Tyskland, så var der på ingen måte disponible nødvendige arealer.

Her kom cellullen inn, eller snarere, den ble bevisst satt inn. Fra 1930 til 1939 er det europeiske kontinents produksjon av cellull og kunstsilke steget med 350 %. Fremgangen for cellullen alene gikk ennå hurtigere. I 1940 ble der hele verden over produsert 548 millioner kilogram cellull. For første gang er dermed den eldre søster, kunstsilken, distansert, den har brakt det til „bare" 513 millioner kilogram. De tre autoritære stater Tyskland, Japan og Italia produserer alene nesten 9/10 av all cellull i verden — et tydelig tegn på den „politiske betydning" av fiberkjemien! I 1940 har for første gang kunsttråden fortrengt saueullen og satt sig på annenplassen efter bomullen. Vil den også fordrive bomullen fra dens lederstilling?

Det er for tidlig allerede nå å stille noen prognose. Tysklands mål er ikke å lukke sig ute fra verdensmarkedet efter krigen — tvertimot! Og således vil da også, når grensene engang atter er blitt åpnet, bomull og ull komme inn i landet igjen. Nettop da vil cellullen måtte vise hva den kan, og den behøver ikke sky denne kamp. „Forby silkeormen å spinne!" heter det. Vel, men den spinner slik som den nå engang har lært, og likeså vokser sauepelsen på den gamle måten, og bomullen driver frem sine fine frøhår idag som for titusen år siden. Alle naturtråder er bundet til sine egenskaper.

Tråden med de tusen egenskaper

Cellullen derimot er en smidig og foranderlig skapning — en sann forvandlingskunstner. Dens egenskaper lar sig forvandle på en nesten trolldomsaktig måte. Vi kan fremstille matte og glinsende tråder, slike med glatt overflate som hos bomullen, og andre med en ru struktur som svarer til ulltrådens. Det har lykkes å gi trådene en varig krusing og nylig endog å produsere luftholdig tråd: begge deler er egenskaper som resulterer i særlig fyldige, varme og løse stoffer.

Endelig kan man forsyne trådene med en vanntett overflate, altså f. eks. fremstille regnkapper som ikke behøver å impregneres mere.

Fastheten — en av de viktigste tekstile egenskaper — overgår allerede idag i tørr tilstand den samme egenskap hos såvel ullen som bomullen. Også den våte cellulltråd er idag, i sine særlig faste arter, jevnbyrdig med bomullen, mens tidligere fastheten i våt tilstand lot meget tilbake å ønske. Cellulltøi slites ikke så lett som for eksempel rent ulltøi.

Tråd av kalk og kull

Allikevel står imidlertid kunsttråden ennå ved begynnelsen av sin utvikling. Med sin PeCotråd har I. G. Farbenindustrie tatt ennå et skritt videre i det tekstile nyland. Denne tråd er et kunstprodukt, syntetisk bygget op av kalk og kull, den moderne kjemis alltid villige tryllegrunnstoffer. Den er, for bare å nevne dens viktigste egenskaper, upåvirkelig mot syre — et uvurderlig fortrinn for arbeidsklær. Ennå kan man ikke overskue hvilke muligheter der her er til stede og om

Fortsettes side 46

Dansere fra tre franske provinser *var kommet på statsungdommens store fest og ga i sine gamle drakter et prektig bilde på den munterhet og gratie som gjør den*

„Marcel!" — „Å, Jeanette!" *I mange måneder skilt på grunn av krigsbegivenhetene treffes disse to unge uventet på folkefesten. Jeanette skjuler sin bevegelse ved — å rette på slipset til den gjenfunne kamerat*

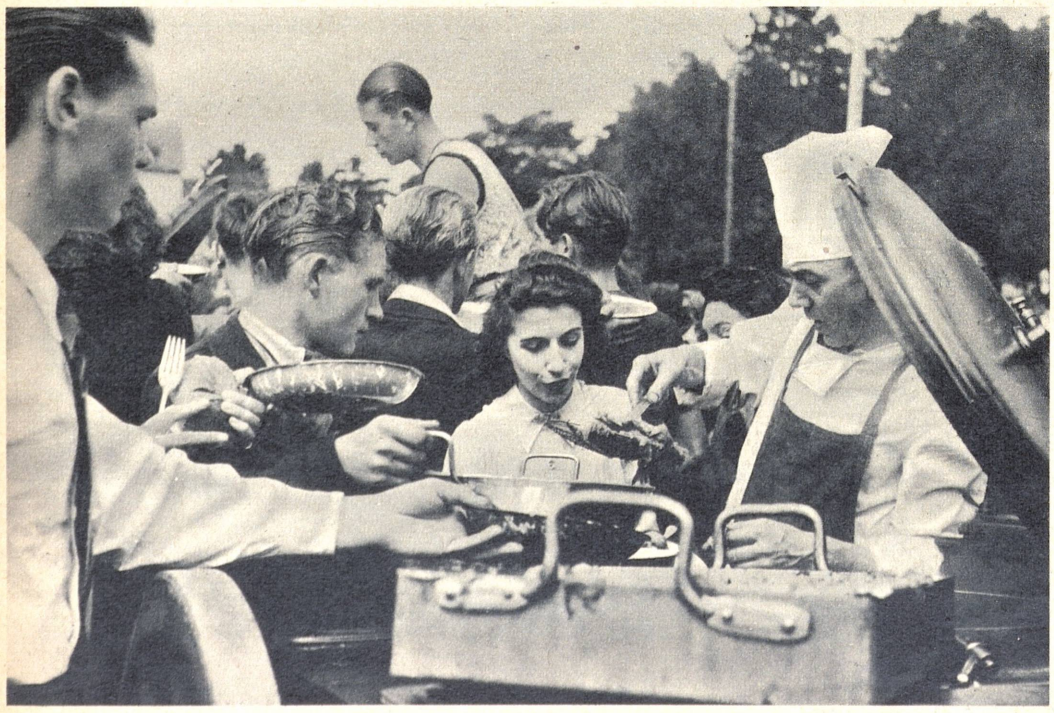
Fotos: Schirner (Moritz)

Frankrikes ungdom danser

„Signal" besøker en statsungdomsfest i Ile de France

Statssekretær Georges Lamirand, den franske ungdomsfører, var beskytteren for den store folkefest som fant stet i Melun (Ile de France) og som samlet ca. 1200 unge mennesker fra alle deler av Frankrike til lystig lek. Dagen kulminerte i den franske ungdoms offentlige bekjentgjørelse til marsjal Pétain med høitidelig løfte om å være den ånd hengiven som får sin kraft fra dypet i den franske nasjon — og ikke har noe til felles med en fortid, som førte Frankrike til krigens avgrunn

franske nasjonale egenart så tiltrekkende. Bretonske sekkepipere spilte op til dansenè, og efter den lystige ringdans ble det optørt et landlig teaterstykke „Høstfesten"

„Pot au feu à la Melunoise", *det felles rikelige gratismåltid vekker stor begeistring*

To unge menn fra Ile de France *danser en gammel folkedans fra sitt hjemsted, den samme som allerede på verdenskongressen for „fritid og hvile" i Hamburg 1936 vakte stort bifall*

Fortsatt fra side 43

Vidunder-ull fra retorten

man kanskje i løpet av overskuelig tid vil gi den siste ullsau det velfortjente nådsensbrød på grønnsværet ved en kjemisk trådfabrikk. Hvem ville idag holde slikt for umulig?

Nei, cellullen har intet å frykte. Man vil i fremtiden beskjeftige sig ennå mere intenst enn hittil med forbedringen av kvaliteten, og herunder vil man særlig holde øie med utgangsstoffet cellulosen. Jo lenger vi trenger inn i cellulosekjemien — hvorunder forøvrig elektronemikroskopet, som nylig er blitt konstruert av tyske fysikere, gjør god tjeneste — desto bedre vil vi også kunne lede egenskapene efter våre ønsker. Dessuten bestreber man sig med hell på å åpne nye cellulosekilder og fremfor alt med å få tak i planter med stort celluloseinnhold og som kan høstes hvert år eller i det minste innenfor korte avsnitt. Til disse hører siv, potetesgress, italiensk siv, solsikker og mais. Meget forhåpningsfulle synes også forsøkene på å skape en kunstig kjempevekst hos popler ved innsprøitning av veksthormoner.

Mulighetene er mange og vi kan vente. Vi kan det fordi vi i tide har vært forsynlige. Cellullen er et krigsbarn — født under verdenskrigen, vokset op i efterkrigsårenes nødstid, blitt stort og kraftig under den tyske fireårsplan. Idag har den den vanskeligste prøve bak sig. De tyske soldaters uniformer er bevis nok. De krefter som mente for altid å kunne utelukke Tyskland fra råstoffkildene og derved gjøre det avhengig, har vel sett den økonomiskpolitiske situasjon, men vurdert galt både den tyske kjemikers kunst og ledelsens handlekraft. Et produkt av denne feilspekulasjon er vår nuværende cellullindustri. Den beviser ved sin eksistens og sine prestasjonner at også disse fiendtlige krefter er „bare en del av hin makt som stadig vil det onde og stadig skaper det gode".

Paul Karlson

Fra lægeverdenen

Arrsmerte kan fjernes!

Gamle arr er ikke sjelden en kilde til uutholdelige smerter. Ved varforandring og ved sjelelige irritasjoner begynner det å murre i det gamle sår, arret er en profet for det ytre og det indre vær.

Alle medisinske anstrengelser stod hittil temmelig maktesløse overfor disse smerter. Den kirurgiske bortskjæring av det gamle og dannelsen av et nytt arr er hverken alltid gjennemførlig eller heldig. Arrsmertene er å føre tilbake til blodsirkulasjonsforstyrrelser i arrets bindevev. Mens arrvevet til å begynne med er meget rikt på blodkar, begynner det senere å skrumpe inn og blodkarene forsvinner for en stor del. Utadtil gjør imidlertid denne prosess sig bemerket derved at det oprinnelig røde arr blekner og blir mindre.

Den tyske kirurg, professor Kønigs nye enkle metode er her en god hjelp. Det blir akkurat som ved en lokalanestesi innjisert en novokainløsning i arrområdet. Merkelig nok forsvinner — smerten ikke bare for noen dager som man skulde vente det — men den er borte for alltid. Ofte er bare en eneste behandling nødvendig. Virkningen av denne nye metode, som er av største praktiske betydning, beror vel på at ved bedøvningsmidlet forbedres arrets blodsirkulasjon og at en videre innskrumpning forhindres.

Den mangfoldige levertran

Levertran, engang det beste middel mot rakitt, senere kjent som sårlægende, blir nå i den siste tid ifølge prof. Duken fra barneklinikken i Heidelberg, med stort held anvendt i omslag mot bronkitt, lunge-, brysthinne- eller nyrebetendelse. Hva virkningen egentlig beror på, er ennå ikke brakt fullt på det rene. — Som så ofte innen medisinen er også her erfaringen ilet forut for kjennskapet til de egentlige sammenheng. Det beror iallfall ikke på en fettvirkning. For omslaget bevirker at barnets hud får en rødlig farve, et tegn på at organismen reagerer ved en irritasjon.

Havdynd helbreder tannkjøtt-betennelser

Helbredende jord er idag for naturlægen uunnværlig til indre og ytre bruk. Hertil kommer nå, som den tyske tannlæge dr. Treisch, påviser, en „slektning", nemlig „havdyndet", som — tørret og kimfri tilberedt — har hevdet sig særlig mot tannkjøtt-betennelser. Havdynd inneholder kalk, kiselsyre, leire og mindre mengder av jodd. Dets virkning ligger vel i dets sterke opsugende evne. Da preparatet er ytterst billig, synes det å være som kalt til å spille en særlig rolle i den sosiale helbredelsespraksis.

Sulfonamider forhindrer sårbetennelser

De meget omtalte og meget anvendte sulfonamider, som vi kan takke den tyske vitenskapsmann professor Domagk for, og som over hele verden har innledet en ny epoke i bekjempelsen av mange infeksjonssykdommer (gonoré, lungebetennelse, septiske sykdommer osv.) får et nytt anvendelsesområde. Man har skapt et sulfonamidpulver, som kan anvendes lokalt ved lesjoner og sår, mens sulfonamider hittil ble gitt i form av piller eller injeksjon. Med denne nye metode, som professor Erich Schneider (Frankfurt a. Main) spår en stor fremtid, kunde store sårinfeksjoner unngåes og verkende sår raskt renses.

Panserhunden Kora

En liten begivenhet mellem slagene

Her føler den sig vel, *den lille hunden, som panserkorporalen Hans Kalisch for noen uker siden reddet ut av et brennende hus, og som nå er døpt Kora og er blitt hele avdelingens uadskillelige kamerat*

Koras halsbånd som — nedskytningstabell. *Denne enestående „bokføring" på dyrets hals viser at avdelingen har tilintetgjort 27 sovjetpanservogner*

Panserhundens yndlingsplass *er patronkassen. Her holder den også til under de hårdeste kampene — uten å mukke*

Pansersoldatenes fritid *tilhører for det meste Kora. Avdelingen ligger i krets om sin lille yndling og gir dens nesten umettelige leketrang stadig ny næring*

Fotos: PK. Artur Grimm

Signal nr. 22. 2. årgang, 2. novembernummer 1941. / Utkommer hver 14 dag / Fungerende sjefredaktør: Heinz Medefind / Forlag og trykning: Deutscher Verlag, Berlin SW 68, Kochstraße 22-26 / All rett forbeholdes
All rights reserved / Entered as second-class matter at the Postoffice of New York, N. Y.

Lokomotiver

med dette firmamerke bærer navnet Schwartzkopff over hele verden, siden det første lokomotiv den 7. februar 1867 forlot Schwartzkopffs maskinfabrikk i Berlin. Fra denne dag av har Berliner Maschinenbau-AG., tidligere L. Schwartzkopff, medvirket i utviklingen av tysk lokomotivbygging — og alltid på førende sted. Idag kjører Schwartzkopff-lokomotiver av alle størrelser og i alle utførelser på den tyske riksjernbanes samtlige strekninger og på mange baner i utlandet, i Europa og oversjøiske land. Det store arbeidsprogram omfatter ikke bare damplokomotivbyggingen — fra rangeringslokomotivet til det moderne strømlinjelokomotiv — samtidig med damplokomotivene forlater motorlokomotiver, veivalser og kompressorer fabrikkene. Forlengst har denne utvikling sprengt den gamle stammfabrikks rammer; i to store fabrikker, hvis innretninger er de mest moderne, opstår idag Schwartzkopffs-lokomotivene og maskinene og hjelper derved til med å opretholde og befeste tysk kvalitetsarbeids ry.

SCHWARTZKOPFF

BERLINER MASCHINENBAU A.G. VORMALS L. SCHWARTZKOPFF

Signal

Pansermennenes kjeledegge

er en liten hund, som korporalen Kalisch, nå dens „amme", reddet ut av et brennende hus under et angrep

Foto:
PK. Artur Grimm